

LWR.430.2.2024

Nr ewid. 112/2024/P/24/090/LWR

Informacja o wynikach kontroli

FUNKCJONOWANIE PUBLICZNYCH UCZELNI MUZYCZNYCH

DELEGATURA NIK
WE WROCŁAWIU

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Informacja o wynikach kontroli
Funkcjonowanie publicznych uczelni muzycznych

p.o. Dyrektor Delegatury NIK we Wrocławiu

dr Marcin Kaliński
/podpisano elektronicznie/

Akceptuję: Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Piotr Miklis
/podpisano elektronicznie/

Zatwierdzam: Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
/podpisano elektronicznie/
Warszawa, grudzień 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJEĆ	4
1. WPROWADZENIE	6
2. OCENA OGÓLNA	8
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI	10
4. WNIOSKI	24
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	25
5.1. Dostosowanie działalności publicznych uczelni muzycznych do obowiązujących uregulowań prawnych i organizacyjnych, z uwzględnieniem potrzeb otoczenia kulturalnego i społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy	25
5.2. Zapewnienie i wykorzystanie bazy naukowo-dydaktycznej w procesie kształcenia	38
5.3. Rozporządzanie środkami finansowymi przez publiczne uczelnie muzyczne oraz nadzór ministra nad tymi uczelniami	49
6. ZAŁĄCZNIKI	64
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	64
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	72
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	87
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	89

Zdjęcie na okładce

© Lila Patel – [stock.adobe.com](https://www.stock.adobe.com)

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ

baza naukowo- -dydaktyczna	budynki, pomieszczenia, przestrzenie, instrumenty, sprzęt muzyczny i artystyczny oraz inne przedmioty i wyposażenie wykorzystywane dla potrzeb realizacji kształcenia studentów;
ELA	Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych. Utworzony na zlecenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i jest finansowany ze środków Ministra Nauki;
FWON	Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych;
FS	Fundusz Stypendialny;
komunikat w sprawie standardów kontroli zarządczej	komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. MF z 2009 r. Nr 15, poz. 84);
KRASP	Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
KRUA	Konferencja Rektorów Uczelni Artystycznych;
KRUWiO	Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola;
Minister	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
Ministerstwo lub MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
PINB	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego;
PKA	Polska Komisja Akredytacyjna;
PUM, uczelnia (uczelnie)	publiczna uczelnia muzyczna (publiczne uczelnie muzyczne);
PSP	Państwowa Straż Pożarna;
Pzp	ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320);
rozporządzenie w sprawie bhp	rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2018 r. w sprawie sposobu zapewnienia w uczelni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia (Dz. U. poz. 2090);
rozporządzenie w sprawie podziału środków finansowych	rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 8 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu podziału środków finansowych dla uczelni artystycznych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego, potencjału badawczego oraz na zadania związane z działalnością kulturalną (Dz. U. z 2023 r. poz. 2174);
rozporządzenie w sprawie sprawozdań z operacji finansowych	rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 652);
rozporządzenie w sprawie studiów	rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2787);
sylabus	informator zawierający program nauki danego przedmiotu, wymagania i kryteria egzaminacyjne oraz przykładowe zadania;
system POL-on	Zintegrowany System Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, prowadzony przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki;
Ufp	ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.);

Uor	ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.);
ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, UPSWiN	ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571);
ustawa o ochronie ppoż.	ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 275, ze zm.);
ustawa o NIK	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623);
ustawa Prawo budowlane	ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2024 r. poz. 725, ze zm.).

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy prawidłowo i rzetelnie zorganizowano i realizowano kształcenie studentów w publicznych uczelniach muzycznych?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy działania Ministra w zakresie finansowania publicznych uczelni muzycznych oraz sprawowanego nadzoru były prawidłowe i rzetelne?
2. Czy działalność publicznej uczelni muzycznej została w sposób prawidłowy i rzetelny dostosowana do wymogów obowiązujących uregulowań prawnych i organizacyjnych oraz czy uwzględniono w niej potrzeby otoczenia kulturalnego i społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy?
3. Czy baza naukowo-dydaktyczna publicznej uczelni muzycznej była dostosowana do potrzeb kształcenia studentów i prawidłowo wykorzystywana?
4. Czy prawidłowo i rzetelnie gospodarowano posiadanym majątkiem oraz rozporządzano środkami finansowymi?

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz osiem PUM (w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie i we Wrocławiu)

Jednostki objęte badaniem ankietowym

64 publiczne instytucje kultury bądź inne podmioty środowiska artystycznego

Okres objęty kontrolą

2022–2024
(do dnia zakończenia kontroli)

Historia funkcjonujących obecnie w Polsce publicznych uczelni muzycznych sięga XIX w. i przenikających do Polski europejskich wzorców organizowania kształcenia muzycznego w ramach świeckich konserwatoriów. Państwowe wyższe szkoły muzyczne pojawiły się jednak dopiero po II wojnie światowej i stanowiły najwyższy poziom zawodowego kształcenia muzycznego w ramach tzw. specjalnego szkolnictwa muzycznego. Ich organizacja i funkcjonowanie regulowane były zarówno przez kolejne akty prawne dotyczące szkolnictwa wyższego, jak i dekret i ustawę poświęcone szkolnictwu artystycznemu. W związku ze wzrostem rangi uczelni muzycznych dotychczasowe państwowe wyższe szkoły muzyczne rozporządzeniami Rady Ministrów w latach 1979–1982 zostały przekształcone w akademie muzyczne. W 2008 r. na mocy ustawy Akademia Muzyczna w Warszawie – z uwagi na spełnienie wszystkich warunków uprawniających do zmiany nazwy na „uniwersytet”, zawartych w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹ – otrzymała nową nazwę, tj. Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie. Obecnie publiczne uczelnie muzyczne, będące jednym z typów uczelni artystycznych, stanowią element systemu szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce i działają na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, która weszła w życie z dniem 1 października 2018 r.

W Polsce funkcjonuje osiem publicznych uczelni muzycznych, które prowadzą kształcenie na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne. W latach 2019–2021 naukę w nich pobierało odpowiednio 5957, 078 oraz 6051 studentów, co stanowiło 0,5 % wszystkich studentów w Polsce². Uczelnie te mogą prowadzić także kształcenie doktorantów. Jako ważne ośrodki działalności artystycznej, nie tylko kształcą i prowadzą działalność naukową, ale także czynnie biorą udział w promowaniu, rozwijaniu i upowszechnianiu kultury muzycznej. W celu realizacji tych zadań gospodarują powierzonym majątkiem oraz środkami publicznymi, które otrzymują głównie od ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, sprawującego nadzór nad tymi jednostkami. Tylko w 2021 r. wysokość tych środków wyniosła łącznie 437,2 mln zł.

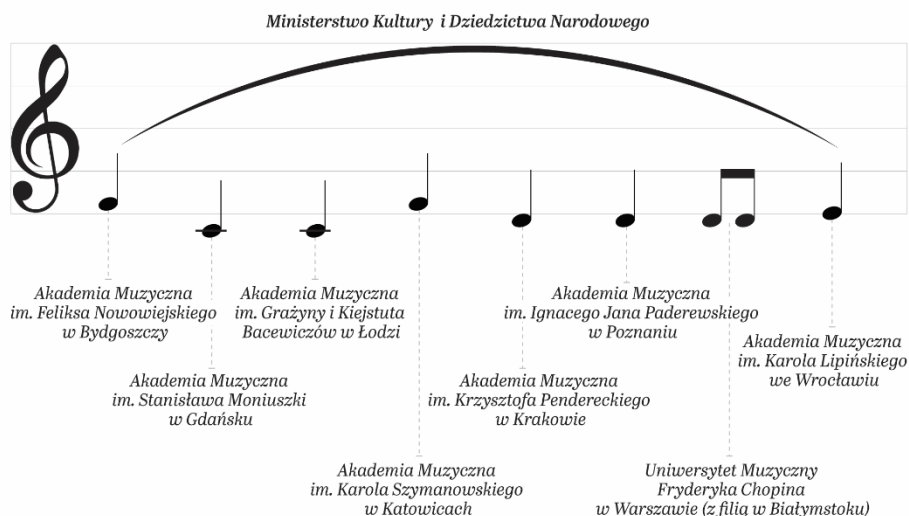
Działalność publicznych uczelni muzycznych nie była dotąd całościowo i przekrojowo skontrolowana przez NIK. Zasadne w związku z tym stało się zbadanie, czy kształcenie studentów zorganizowano i realizowano w sposób prawidłowy oraz rzetelny, a baza naukowo-dydaktyczna uczelni była dostosowana do potrzeb kształcenia studentów i prawidłowo wykorzystywana. Kontrolą objęto także działania Ministra w zakresie finansowania tych uczelni oraz sprawowanego nad nimi nadzoru.

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, ze zm.

² Dane z systemu POL-on i sprawozdania S-10 o studiach wyższych, składanego przez uczelnie na potrzeby statystyki publicznej (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku).

Infografika nr 1

Publiczne uczelnie muzyczne nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Źródło: opracowanie własne NIK.

Prezentowane wyniki kontroli obejmują również ustalenia kontroli (zleconych przez NIK) przeprowadzonych w publicznych uczelniach muzycznych przez właściwych miejscowo powiatowych inspektorów nadzoru budowlanego oraz powiatowych/miejskich komendantów państwowej straży pożarnej, a także informacje uzyskane m.in. od instytucji kultury i innych podmiotów, funkcjonujących w środowisku artystycznym, w wyniku badania ankietowego.

2. OCENA OGÓLNA

Organizacja i realizacja kształcenia studentów nie w pełni prawidłowa i rzetelna

Skontrolowane publiczne uczelnie muzyczne³ stworzyły warunki pozwalające na realizację kształcenia studentów, jednak nie we wszystkich aspektach organizowały i realizowały ten proces prawidłowo i rzetelnie. Ponadto skala i rodzaj nieprawidłowości stwierdzonych w obszarze zarządzania mieniem oraz gospodarki finansowej miały niekorzystny wpływ na efektywność funkcjonowania tych uczelni.

I. Minister zapewnił środki finansowe dla nadzorowanych uczelni i podjął działania na rzecz poprawy ich kondycji finansowej, doprowadzając m.in. do zwiększenia, w kolejnych latach objętych kontrolą, wysokości subwencji podlegającej podziałowi pomiędzy te jednostki. Dopuścił jednak do finansowania działalności Konferencji Rektorów Uczelni Artystycznych środkami pochodzącymi z subwencji, przeznaczonej na prowadzenie kształcenia lub działalności naukowej (w tym na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego). Stanowiło to naruszenie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a koszty z tym związane wyniosły 493,5 tys. zł. Minister w sposób nierzetelny zorganizował proces rozdysponowywania środków subwencji w części uzupełniającej – nie był on przejrzysty (nie został wewnętrznie uregulowany, a czynności analityczne nie były dokumentowane), co sprzyjało wystąpieniu ryzyka uznaniowości i dowolności postępowania. Także ustanowione przez Ministra mechanizmy nadzoru nad uczelniami nie były wystarczające bądź nie były stosowane.

II. Publiczne uczelnie muzyczne co do zasady dostosowały swoją organizację i działalność do obowiązujących wymagań. Wyjątek w tym zakresie stanowiły dwie uczelnie, w których stwierdzono odstępstwa od przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w obszarze obejmującym treść statutu i ustanowione zasady funkcjonowania rady uczelni. W dwóch innych uczelniach realizacja procesu kształcenia przebiegała bez wymaganego bądź kompletnego programu studiów. Nadto programy studiów dwóch uczelni nie były rzetelne, gdyż nie pozwalały na ustalenie całkowitego nakładu pracy studenta, niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

III. Uczelnie zapewniły warunki do rozwoju artystycznego studentów oraz doskonały jakość kształcenia. W większości skontrolowanych uczelni (sześciu) nie wprowadzono lub nie stosowano przyjętych ustandaryzowanych mechanizmów służących identyfikacji potrzeb rynku pracy, lecz informacje w tym zakresie pozyskiwano w drodze nieformalnych kontaktów z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, absolwentami i od kadry dydaktycznej. Jedynie dwie uczelnie ustanowiły i realizowały własny, cykliczny monitoring losów zawodowych absolwentów. Siedem uczelni nie prowadziło systemowych i udokumentowanych badań opinii pracodawców na temat przygotowania zawodowego zatrudnionych absolwentów. W uczelniach nie ustanowiono także rozwiązań zapewniających włączenie w proces przygotowywania i doskonalenia oferty edukacyjnej przedstawicieli pracodawców oraz otoczenia zewnętrznego. Wprawdzie taka aktywność uczelni nie jest wymagana prawem, to jednak jest uzasadniona, w celu lepszego dostosowania oferty kształcenia do potrzeb pracodawców i rynku pracy. Potwierdziły to także wyniki ankiety przeprowadzonej przez NIK wśród pracodawców, w której wskazano sferę zagadnień, stanowiącą potencjalną przestrzeń do poprawy przygotowania zawodowego absolwentów.

³ Patrz „Wprowadzenie” str. 6 i 7.

IV. Baza naukowo-dydaktyczna skontrolowanych uczelni uwzględniała potrzeby wynikające z realizacji kształcenia, jednak była niewystarczająca. Uczelnie podejmowały działania celem jej uzupełnienia, jednak w trzech przypadkach proces ten nie przebiegał w sposób prawidłowy, ponieważ w toku wyboru kontrahenta oraz rozliczania zawartych umów nie zastosowano mechanizmu zapewniającego oszczędne i efektywne wydatkowanie środków finansowych w kwocie 312,5 tys. zł.

Niewłaściwe było również utrzymanie tej bazy w zakresie dotyczącym zasad bezpieczeństwa – we wszystkich skontrolowanych uczelniach nie zapewniono wymaganej ochrony przeciwpożarowej lub nienależycie wykonywano obowiązki określone w ustawie Prawo budowlane. W sześciu uczelniach nie zachowano także bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia.

V. Podstawą prowadzenia gospodarki finansowej uczelni były plany rzeczowo-finansowe, a do czasu ich przyjęcia projekty planów (prowizoria). W jednej uczelni NIK stwierdziła jednak, że do czasu przyjęcia stosownego planu, wydatkowano 54 213,2 tys. zł bez tej podstawy (projektu planu). W trzech uczelniach nie aktualizowano na bieżąco planów rzeczowo-finansowych, a w jednej poniesiono koszty w kwocie wyższej o 381,9 tys. zł od zaplanowanej. Otrzymane przez uczelnie środki finansowe z subwencji i dotacji celowych były z reguły wykorzystywane w sposób prawidłowy, a zakładane efekty zostały osiągnięte. Uczelnie zgodnie z przeznaczeniem wydatkowały także środki Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych – z wyjątkiem jednej, w której sfinansowano usługi w kwocie 41,6 tys. zł (9,5 % zbadanej próby) nie służące osiągnięciu celów tego Funduszu. Środki Funduszu Stypendialnego były przeznaczane na świadczenia dla studentów (stypendia i zapomogi), przy czym w pięciu uczelniach nie przestrzegano zasad przyznawania lub wypłacania tych świadczeń, co skutkowało m.in. wydatkowaniem kwoty 11,1 tys. zł na podstawie nierzetelnie ustalonych przesłanek. Udzielanie studentom ulg w spłacie należności nie przebiegało w dwóch uczelniach w sposób prawidłowy i doprowadziło do uszczuplenia przychodów w jednej z nich na kwotę 14,2 tys. zł.

Zrealizowane przez uczelnie zadania i zakupy inwestycyjne, służyły poprawie jakości i warunków kształcenia. W trzech skontrolowanych uczelniach w procesie tym stwierdzono jednak naruszenie zasad dotyczących udzielania zamówień publicznych na łączną kwotę 1119,4 tys. zł.

Uczelnie podejmowały z reguły rzetelne działania na rzecz wyegzekwowania należnych im kwot. W siedmiu uczelniach NIK stwierdziła jednak nieprawidłowości dotyczące należności na łączną kwotę 1285,6 tys. zł, obejmujące w szczególności ich nierzetelne ustalanie, ujmowanie w księgach rachunkowych lub wykazywanie w sprawozdaniach.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Działalność i organizacja w większości PUM zgodna z obowiązującym prawem

W większości publicznych uczelni muzycznych dostosowano działalność i organizację do wymogów wynikających z UPSWiN, w tym w zakresie prawidłowego ukonstytuowania organów uczelni, uczestniczących w organizacji procesu kształcenia studentów. Mimo to w dwóch uczelniach (25,0 %) stwierdzono występowanie nieprawidłowości w tym zakresie. W PUM we Wrocławiu naruszono ustawowe zasady dotyczące finansowania działalności rady uczelni i przyznano jej członkom uprawnienie do zwrotu kosztów podróży, odbywanej w związku z posiedzeniami tej rady, nieprzewidziane w UPSWiN. W konsekwencji w latach 2022–2023 wypłacono jednemu z członków rady uczelni nieprzysługujące mu świadczenie w łącznej wysokości 2,9 tys. zł. Wynikało to z przyjętego w uczelni nieprawidłowego podejścia, że zwrot kosztów podróży mieści się w pojęciu „wynagrodzenia”, które należne było członkom rady na podstawie art. 22 ust. 4 UPSWiN, oraz z uwagi na miejsce zamieszkania członka rady, znajdujące się poza Wrocławiem. Z kolei w PUM w Gdańsku, z powodu nieprawidłowej interpretacji obowiązujących przepisów, w statucie nie zawarto określenia trybu nadawania regulaminu organizacyjnego, co było wymagane na podstawie art. 34 ust. 1 pkt 11 UPSWiN. [str. 25–26]

Ograniczona przydatność strategii

W strategiach siedmiu publicznych uczelni muzycznych, stanowiących podstawowe dokumenty planistyczne⁴, określające misję i cele tych uczelni, w tym dotyczące dydaktyki, nie wskazano zasad dotyczących monitorowania stopnia realizacji założonych celów, w tym mierników/wskaźników wraz z ich wartościami bazowymi i docelowymi oraz sposobem (metodą) ich pomiaru. Właściwie opracowane mierniki zdefiniowano w przypadku niektórych działań w ramach celów strategii PUM w Bydgoszczy. Z kolei w PUM w Gdańsku mierzalne wskaźniki były ustalane w rocznych planach działalności, przy czym w strategii tej uczelni nie uwzględniono odwołania do treści tych planów. Nie ustanowiono w związku z tym miarodajnych podstaw do obiektywnej i jednoznacznej oceny stopnia realizacji założonych przez PUM celów, poczynionych postępów i osiągniętych efektów.

Zdaniem NIK jakkolwiek powszechnie obowiązujące przepisy nie określają wymagań dotyczących strategii, to jednak programując swoją działalność uczelnie, będące jednostkami finansów publicznych, powinny uwzględniać w tym procesie wzorzec organizacji działań w ramach systemu kontroli zarządczej, wynikający ze standardu II.B.6 opisanego w załączniku do komunikatu w sprawie standardów kontroli zarządczej. Zgodnie ze standardem II.B.6 cele i zadania należy określać jasno, co najmniej w perspektywie rocznej, ich wykonanie należy monitorować za pomocą wyznaczonych mierników oraz zaleca się przeprowadzania oceny realizacji celów i zadań uwzględniających kryterium oszczędności, efektywności i skuteczności. Brak zdefiniowania zasad dotyczących monitorowania założeń strategii, w tym nieopracowanie zwymiarowanych wskaźników służących ocenie stopnia realizacji celów, tłumaczono głównie brakiem ustawowego obowiązku, autonomią uczelni w kształtowaniu treści strategii oraz brakiem możliwości ich określenia z uwagi na specyfikę działalności o charakterze artystycznym. [str. 26–27]

Rektorzy w sposób zróżnicowany realizowali obowiązek składania sprawozdania z realizacji strategii. Sprawozdania te z reguły przedkładane były senatom uczelni co roku (PUM w Bydgoszczy i PUM w Katowicach), po upływie trzech lat okresu realizacji strategii (PUM w Poznaniu) albo na koniec okresu

⁴ Projekt strategii uczelni przygotowujący jest przez rektora (art. 23 ust. 2 pkt 3 UPSWiN), opiniowany przez radę uczelni (art. 18 ust. 1 pkt 1 UPSWiN) i uchwalany przez senat (art. 28 ust. 1 pkt 3 UPSWiN).

obowiązywania strategii lub w związku z wpływem kadencji rektora (PUM w Gdańsku, PUM w Łodzi, PUM w Warszawie, PUM we Wrocławiu), przy czym w przypadku uczelni z Bydgoszczy sprawozdanie to do zaopiniowania radzie uczelni przedłożył nieuprawniony do tej czynności kanclerz. W PUM w Krakowie sprawozdanie to składane było z kolei dwukrotnie – za okres dwóch lat i całej kadencji rektora.

Przepisy UPSWiN nie precyzują, w jakich odstępach czasu i za jaki okres rektor winien składać sprawozdania z realizacji strategii. Zdaniem NIK za zasadne należy uznać wdrożenie corocznych rozwiązań monitorujących i sprawdzających, celem dostarczania właściwym organom uczelni rzetelnych informacji o realizacji założeń strategii i umożliwienia podejmowania działań korygujących, adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb, w tym w obszarze organizacji i prowadzenia kształcenia, zarządzania posiadanym majątkiem i rozporządzania środkami finansowymi. Odpowiadałoby to standardowi II.B.11 z załącznika do komunikatu w sprawie standardów kontroli zarządczej, w myśl którego w stosunku do każdego istotnego ryzyka powinno się określić rodzaj reakcji. [str. 27]

Zbliżona oferta edukacyjna PUM

Publiczne uczelnie muzyczne kształciły studentów w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki muzyczne, na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia. Oferowane przez uczelnie kierunki studiów, poza jednym przypadkiem, zostały przyporządkowane do właściwej dyscypliny, stosownie do art. 53 ust. 1 UPSWiN. Obowiązku tego nie zrealizowano w uczelni w Bydgoszczy, ze względu na nieprawidłową interpretację przepisów prawa wprowadzających UPSWiN.

We wszystkich PUM kształcenie studentów odbywało się co najmniej na kierunkach: kompozycja i teoria muzyki, dyrygentura, edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej, instrumentalistyka, wokalistyka oraz jazz i muzyka estradowa/improvizowana. Uczelnie te prowadziły studia także na innych kierunkach, przy czym w niektórych przypadkach, zbliżony do danego kierunku zakres nauczania bądź z elementami tego nauczania był oferowany w ramach specjalności na innym kierunku studiów danej uczelni.

Oferta edukacyjna uczelni była modyfikowana (zarówno na poziomie kierunku, jak i specjalności), co wynikało z dążenia do zapewnienia możliwości uzyskania pełnego wykształcenia (w przypadku otwierania studiów drugiego stopnia), z reakcji na zidentyfikowane przez uczelnie potrzeby i rozwój rynku muzycznego, jak również z podążania za trendami w edukacji i nauce na poziomie europejskim oraz w muzyce światowej. Podstawę jej przygotowania stanowiły wnioski wynikające z wewnętrznych analiz przeprowadzanych przez uczelnie, w których uwzględniano doświadczenia i dane z lat ubiegłych, zasoby lokalowe i kadrowe, potrzeby procesu dydaktycznego oraz potrzeby zgłaszane przez otoczenie kulturalne, społeczno-gospodarcze i edukacyjne za pośrednictwem nauczycieli akademickich lub osób współpracujących z uczelniami, będącymi także m.in. pracownikami instytucji kultury czy szkół muzycznych. Proces ten nie był ustandaryzowany a przeprowadzane ze środowiskiem zewnętrznym, w tym z pracodawcami, konsultacje nie były z reguły dokumentowane.

Zdaniem NIK w celu urzeczywistnienia wpływu otoczenia społeczno-gospodarczego oraz kulturalnego na kształt oferty edukacyjnej PUM, uzasadnione jest uregulowanie przez uczelnie zasad współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. [str. 27–29]

Programy studiów z mankamentami

Kształcenie studentów odbywało się na podstawie programów studiów, spełniających wymagania określone w przepisach. Wyjątki w tym zakresie stwierdzono w dwóch z trzech zbadanych programów studiów (66,7 %) w PUM w Bydgoszczy, w których nie określono, z uwagi na błąd edytorski dokumentu, tytułu zawodowego nadawanego absolwentom kierunku, czego wymagał § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie studiów. Z kolei w PUM w Warszawie, w sposób niezamierzony (przez nieuwagę) uchylono w całości program studiów

na poziomie studiów drugiego stopnia, co spowodowało, że w roku akademickim 2023/2024 (do 21 maja) studia te prowadzono bez programu studiów, tj. niezgodnie z art. 67 ust. 1 UPSWiN. W dwóch PUM (25,0 %) – w Katowicach i we Wrocławiu – w toku kontroli NIK stwierdzono, iż programy studiów nie przewidywały informacji o realnym nakładzie pracy studenta, niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, odpowiadającym przypisanym do poszczególnych przedmiotów punktem ECTS⁵, bowiem wskazywano w nich wyłącznie godziny w ramach zajęć organizowanych przez uczelnię, bez podania godzin poświęconych na pracę indywidualną studenta. W programach studiów PUM uwzględniano przedmioty, które miały służyć przygotowaniu absolwentów do wejścia na rynek pracy oraz dostosowano je do wymagań pozwalających uzyskać uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela. [str. 29–30]

**Nie zawsze
zapewnione
mechanizmy
pozwalające na w
pełni rzetelną ocenę
i doskonalenie
programów studiów**

Treści programów studiów podlegały przeglądom w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Pięć skontrolowanych uczelni (62,5 %) nie ustaliło jednak zasad, określających częstotliwość dokonywania ocen tych programów, w tym zapewniających ich systematyczną ocenę (PUM w Bydgoszczy, PUM w Katowicach, PUM w Krakowie, PUM w Warszawie i PUM we Wrocławiu). Większość uczelni (75,0 %) nie ustanowiła również mechanizmów pozwalających na identyfikację potrzeb rynku pracy oraz służących uwzględnianiu w programach wniosków z analiz zgodności efektów uczenia się z tymi potrzebami oraz wniosków z monitoringu karier (poza PUM w Gdańsku i PUM w Warszawie) bądź mechanizmów takich nie stosowała mimo ich określenia (PUM w Łodzi i PUM we Wrocławiu). Wynikało to z przyjętej praktyki ciągłej oceny programów studiów przez środowisko akademickie, w tym gremia ds. zapewnienia jakości kształcenia, oraz z pozyskiwania informacji w drodze nieformalnych kontaktów z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Zdaniem NIK zasadne jest – w celu lepszego dostosowywania programów studiów do potrzeb rynku pracy i realizacji założonych celów strategicznych – wprowadzenie w publicznych uczelniach muzycznych rozwiązań zapewniających regularność oceny tych programów oraz włączenie w ten proces, w sposób formalny, przedstawicieli pracodawców i otoczenia zewnętrznego, stanowiących istotne źródło wiedzy o potrzebach rynku pracy i poziomie przygotowania zawodowego absolwentów. Udział ten powinien zostać ustandaryzowany i być na bieżąco dokumentowany. [str. 30–31]

**Niepełny własny
monitoring karier
zawodowych
absolwentów PUM**

Przepisy nie nakładają na uczelnie obowiązku prowadzenia własnego monitoringu karier zawodowych absolwentów, ale przewidują taką możliwość (art. 352 ust. 14 UPSWiN). Sześć z ośmiu skontrolowanych PUM (75,0 % uczelni, z wyjątkiem PUM w Katowicach i PUM w Poznaniu) przeprowadziło co najmniej jedno badanie dotyczące losów zawodowych wśród absolwentów, ale zaledwie w dwóch z nich (25,0 %) – w PUM w Gdańsku i w PUM w Warszawie – badanie takie przyjęło charakter systemowy, z wykorzystaniem cyklicznych ankiet online. W PUM w Krakowie badania w tym zakresie rozpoczęto od listopada 2023 r., a jego wyniki były poddawane analizie w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia uczelni. W dwóch PUM (w Łodzi i we Wrocławiu), mimo przyjętych w regulacjach wewnętrznych założeń o prowadzaniu monitoringu karier zawodowych absolwentów, badanie takie zostało przeprowadzone tylko raz – odpowiednio w roku akademickim 2021/2022 i 2023/2024. Jako przyczynę odstąpienia od regularnych badań w tych dwóch uczelniach wskazywano ograniczenia wynikające z pandemii, brak miarodajnych wyników, brak środków finansowych czy ograniczenia

5 Europejski System Transferu Punktów (z ang. *European Credit Transfer System*) – zbiór procedur opracowanych przez Komisję Europejską, gwarantujących zaliczanie studiów krajowych i zagranicznych do programu realizowanego przez studenta w macierzystej uczelni, promujących sposób współpracy pomiędzy uczelniami w zakresie wymiany studentów. Część programu Socrates-Erasmus.

organizacyjne. W pozostałych PUM nieprowadzenie bądź brak cykliczności tych badań tłumaczono negatywnymi doświadczeniami związanymi z niskim odsetkiem ankiet zwracanych przez absolwentów oraz pozyskiwaniem informacji w tym zakresie w drodze nieformalnych kontaktów zarówno z absolwentami, jak i przedstawicielami pracodawców.

Jakkolwiek do dyspozycji uczelni pozostają dane gromadzone w systemie ELA, finansowanym ze środków ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, to zdaniem NIK celowe byłoby wprowadzenie alternatywnych rozwiązań służących efektywnemu pozyskiwaniu przez uczelnie bieżących informacji o sytuacji absolwentów na rynku pracy. [str. 31–32]

**Nieformalne
pozyskiwanie opinii
pracodawców o
poziomie
przygotowania
zawodowego
absolwentów PUM**

Skontrolowane publiczne uczelnie muzyczne nie wprowadziły systemowych rozwiązań ukierunkowanych na pozyskiwanie opinii pracodawców o poziomie przygotowania zawodowego zatrudnionych absolwentów. Jedynie PUM w Gdańsku w 2023 r. przeprowadziła pilotażowe badanie ankietowe w szkołach muzycznych, stanowiące część założonego przez tę uczelnię szerszego badania z udziałem także instytucji kultury. W PUM we Wrocławiu badanie takie zostało przewidziane w regulacjach wewnętrznych, lecz nie zostało zrealizowane. Nieprowadzenie takich badań tłumaczono przede wszystkim otrzymywaniem informacji w tym zakresie bezpośrednio od pracodawców w wyniku utrzymywania z nimi roboczych kontaktów, odbywaniem nieformalnych rozmów i konsultacji, nieefektywnym ich wynikiem w przeszłości czy trudnościami w ustaleniu grupy potencjalnych odbiorców badania.

Zdaniem NIK wdrożenie w uczelniach mechanizmu badania poziomu zadowolenia pracodawców z przygotowania zawodowego absolwentów pozwoliłoby w szerszym wymiarze pozyskiwać wiedzę o słabych i mocnych stronach absolwentów oraz o obszarach, w systemie kształcenia studentów PUM, wymagających ewentualnej poprawy. Badanie takie mogłoby stanowić jeden z mechanizmów identyfikacji potrzeb rynku pracy i być wykorzystywane w procesie doskonalenia programów studiów, stosownie do § 7 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie studiów. Za celowością wprowadzenia takiego rozwiązania przemawiają także wyniki przeprowadzonego przez NIK badania ankietowego wśród instytucji kultury i innych podmiotów środowiska artystycznego. Mimo że zdecydowana większość respondentów (94,3 %) uznała, że jest zadowolona z przygotowania absolwentów do pracy zawodowej, to jednak 51,4 % z nich widziało możliwość poprawy organizacji kształcenia w zakresie dotyczącym m.in. przygotowania muzyków do pracy w orkiestrze, znajomości repertuaru i literatury czy przygotowania studentów do pracy na scenie. Pracodawcy w odpowiedziach wskazali także kompetencje, których najbardziej brakuje absolwentom PUM, do których zaliczono najczęściej: podejmowanie decyzji (31,4 %), zdolność do radzenia sobie ze stresem (28,6 %), umiejętność pracy z grupą (25,7 %) oraz elastyczność (25,7 %). Pozyskane w ten sposób informacje mogłyby stanowić asumpt do dalszego doskonalenia programów studiów. [str. 32–34]

**Pozytywne oceny
PKA o jakości
kształcenia i brak
określonych zasad
dotyczących
dokonywania oceny
funkcjonowania
uczelni przez senat**

W publicznych uczelniach muzycznych, z wyjątkiem uczelni z Katowic (87,5 %), w okresie objętym kontrolą PKA przeprowadziła ewaluację jakości kształcenia w formie ocen programowych 18 wybranych kierunków studiów. Wydano oceny pozytywne, przy czym w przypadku kierunku instrumentalistyka, prowadzonego w PUM w Warszawie w filii w Białymstoku, ocena pozytywna została skrócona do dwóch lat, z uwagi na stwierdzone przez PKA częściowe spełnianie trzech z 10 kryteriów, stanowiących podstawę oceny.

Ocen dotyczących funkcjonowania uczelni dokonywały, stosownie do art. 28 ust. 1 pkt 6 UPSWiN, senaty uczelni, przy czym sposób i częstotliwość tej oceny nie zostały formalnie określone, a w praktyce była ona przeprowadzana w sposób zróżnicowany (na bieżąco, corocznie lub na zakończenie kadencji rektora; w formie odrębnej chwały, po zapoznaniu się z wybranymi

sprawozdaniami bądź poprzez zatwierdzenie np. sprawozdań rektora z działalności czy realizacji strategii; poprzez realizację określonych zadań).

Zdaniem NIK jakkolwiek ustawodawca nie narzucił uczelniom sposobu wywiązywania się z tego obowiązku, to zasady dokonywania oceny (forma, zakres i częstotliwość) powinny zostać określone w aktach wewnętrznych uczelni, z uwagi m.in. na potrzebę uzyskiwania optymalnych efektów kształcenia studentów. Ocena taka winna dotyczyć obszarów kluczowych dla funkcjonowania jednostki i dostarczać wiedzy m.in. o sferach, które wymagają ewentualnej poprawy. [str. 34–35]

Zapewnione warunki do rozwoju artystycznego

Publiczne uczelnie muzyczne stwarzały swoim studentom warunki do artystycznego rozwoju, w tym poprzez możliwość udziału w utworzonych formacjach muzycznych oraz w wydarzeniach o charakterze kulturalnym, organizowanych samodzielnie bądź wspólnie z innymi podmiotami, w tym instytucjami kultury. Konieczność rozwoju w tym zakresie wynikała z zakładanych w programach studiów efektów kształcenia oraz specyfiki wykonywanego zawodu. Uczelnie wspierały również aktywność artystyczną studentów poprzez przyznawanie im finansowania (w części bądź w całości) w ramach ich udziału w wydarzeniach o charakterze konkursowym. [str. 35–36]

Spełnione wymagania niezbędne do zajmowania stanowisk przez nauczycieli akademickich oraz pozytywne oceny okresowe

Liczba nauczycieli akademickich publicznych uczelni muzycznych utrzymywała się rokrocznie na zbliżonym poziomie, tj. od 1967 osób na koniec 2021 r. do 1973 osób na koniec I kwartału 2024 r., co stanowiło średnio 69,6 % wszystkich pracowników zatrudnionych w PUM. Dla większości z nich (ok. 83,9 %) PUM była podstawowym miejscem pracy. Nauczyciele akademicy spełniali wymagania niezbędne do zajmowania stanowisk, na których zostali zatrudnieni, zdefiniowane w art. 113 UPSWiN, w tym posiadali kwalifikacje określone w UPSWiN oraz statutach uczelni. Zostali również ocenieni, według zasad ustalonych w art. 128 UPSWiN oraz w przyjętych w tym zakresie regulacji wewnętrznych, a oceny te w zdecydowanej większości przypadków (95,5 % zbadanej próby) były pozytywne. [str. 36–37]

Zapewniony rozwój zawodowy pracowników PUM

Uczelnie zapewniły pracownikom warunki pozwalające na rozwój zawodowy, poprzez wsparcie organizacyjne i finansowe. Pomimo że zasady odnoszące się do podnoszenia kwalifikacji zawodowych nie w każdej uczelni zostały formalnie określone, to jednak proces ten został zorganizowany w sposób rzetelny, a realizacja poszczególnych form podnoszenia tych kwalifikacji była uzasadniona rodzajem i zakresem wykonywanych zadań przez pracownika, który brał w niej udział. Sytuacja finansowa PUM nie stanowiła przeszkody w realizacji niezbędnych potrzeb rozwoju zawodowego pracowników tych uczelni. [str. 37–38]

Zmienna liczba przyjmowanych studentów

Liczba studentów przyjmowanych do publicznych uczelni muzycznych ulegała zmianom. W roku akademickim 2022/2023 zmniejszyła się w stosunku do liczby przyjętych w roku akademickim 2021/2022 o 115 osób, tj. z 2360 osób do 2245 osób (tj. o 4,9 %), po czym w roku akademickim 2023/2024 wzrosła i osiągnęła porównywalną wielkość (2354 osób) co w roku akademickim 2021/2022. Wynikało to głównie ze specyfiki prowadzonego kształcenia w tego typu uczelniach, w których kluczowe znaczenie ma poziom i jakość umiejętności prezentowanych przez kandydatów. Przyczynami były również m.in. zależność wobec liczby absolwentów szkół muzycznych, zainteresowanych studiowaniem w PUM, czy skutki pandemii. W zdecydowanej większości uczelnie przyjmowały kandydatów na studia prowadzone w trybie stacjonarnym (94,9 %, 95,0 % oraz 97,8 % ogółu przyjętych w poszczególnych latach akademickich), a studia niestacjonarne, na wybranych kierunkach, uruchamiane były wyłącznie przez trzy PUM (w Łodzi, w Katowicach i w Warszawie). Najwięcej studentów przyjmowała PUM w Warszawie (odpowiednio 421 osób, 386 osób oraz 406 osób), a najmniej PUM we Wrocławiu (odpowiednio 231 osób, 217 osób oraz 225 osób). Największą grupę przyjętych stanowili studenci kierunku instrumentalistyka (odpowiednio

Wzrastająca liczba przyjmowanych na studia cudzoziemców

48,8 %, 47,0 % i 47,6 % ogółu przyjętych we wszystkich uczelniach w poszczególnych, kolejnych latach akademickich). [str. 38–39]

Wśród zrekrutowanych znajdowali się także cudzoziemcy, a ich liczba w każdym kolejnym roku wzrastała – ze 183 osób w roku akademickim 2021/2022 do 203 osób w roku akademickim 2023/2024. Najwięcej obcokrajowców przyjęła PUM w Warszawie (104) i PUM w Krakowie (102), a najmniej PUM w Gdańsku (48) i PUM we Wrocławiu (41). Cudzoziemców przyjmowano na studia na podstawie dokumentów wskazanych w art. 69 ust. 2 pkt 4–7 i ust. 3 UPSWiN w związku z art. 326 UPSWiN oraz z uwzględnieniem wymagań określonych w aktach wewnętrznych. W trzech PUM (37,5 %) wystąpiły przypadki nieprzestrzegania tych regulacji, polegające na braku przechowywania w aktach osobowych studenta dokumentów stanowiących podstawę przyjęcia na studia (w PUM w Katowicach i PUM w Krakowie) oraz przyjęciu na studia po wyznaczonym terminie (PUM w Bydgoszczy), które dotyczyły w sumie 12 z 35 (34,3 %) objętych kontrolą cudzoziemców. [str. 39–40]

Malejąca liczba kształcących się studentów

Malą z kolei liczbą studentów ogółem kształcących się w publicznych uczelniach muzycznych – z 6042 osób w roku akademickim 2021/2022, do 5754 osób w roku akademickim 2023/2024. Wpływ na to miała tendencja spadkowa w całym okresie objętym kontrolą w pięciu PUM (62,5 %) – w Łodzi, w Katowicach, w Poznaniu, w Warszawie oraz we Wrocławiu. Wynikało to w szczególności z mniejszej liczby osób przyjmowanych na studia, zmian w ofercie edukacyjnej PUM, rezygnacji ze studiów (z uwagi na m.in. rosnące koszty utrzymania w dużych miastach czy skutki pandemii), jak również z przeniesień na inne uczelnie. Spośród wszystkich kształcących się studentów, w poszczególnych latach akademickich studenci studiów pierwszego stopnia stanowili odpowiednio 62,8 %, 63,2 % i 62,0 %. [str. 40]

Różnice występujące między liczbą przyjętych na studia a liczbą kończących te studia

W latach akademickich 2021/2022 i 2022/2023 kształcenie w publicznych uczelniach muzycznych ukończyło łącznie 3831 studentów. Absolwenci stanowili średnio: w roku akademickim 2021/2022 – 79,4 %, a w roku akademickim 2022/2023 – 80,5 % studentów z dnia rozpoczęcia studiów. Wynikało to m.in. z nieuzyskania zaliczenia semestru lub roku akademickiego, rezygnacji ze studiów, niepodjęcia studiów czy braku postępów w nauce. [str. 41]

Niewystarczająca baza naukowo-dydaktyczna

Uczelnie dysponowały ogółem 955 pomieszczeniami dydaktycznymi (salami wykładowymi, ćwiczeniowymi czy pracowniami specjalistycznymi⁶) oraz 40 salami koncertowymi, jak również własnymi instrumentami oraz sprzętem muzycznym/artystycznym. Instrumenty były udostępniane studentom w celach dydaktycznych bądź projektowych (odpłatnie bądź bezpłatnie). Baza ta uwzględniała potrzeby wynikające z kształcenia, jednak nie była wystarczająca. Z tego powodu w latach 2022–2024 (I kwartał) każda ze skontrolowanych PUM wynajmowała dodatkowo pomieszczenia bądź instrumenty/sprzęt muzyczny od innych podmiotów (prywatnych i publicznych) na cele prowadzonej działalności dydaktycznej. Udostępnieniu podlegały m.in. sala do ćwiczeń choreograficznych, tanecznych bądź wokalnno-aktorskich, studio nagraniowe, instrumenty (pozytyw, czelesta, lastra czy wibrafon) oraz infrastruktura sportowa. W latach 2022–2024 (I kwartał) łączne koszty wynikające z zawieranych w tym zakresie umów opiewały na kwotę 3478,9 tys. zł, przy czym przypadki korzystania z udostępnionej infrastruktury bezpłatnie wystąpiły w trzech uczelniach (37,5 %), tj. w Bydgoszczy, w Warszawie i we Wrocławiu. W PUM w Krakowie, w PUM w Poznaniu oraz w PUM we Wrocławiu (37,5 % jednostek) stwierdzono nieprawidłowości dotyczące wyboru kontrahenta niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi, a dodatkowo w PUM w Krakowie i w PUM we Wrocławiu (25,0 % jednostek) nieprawidłowe rozliczanie zawartych umów. W konsekwencji w tych uczelniach nie zapewniono, by wydatki publiczne na łączną kwotę 312,5 tys. zł, były dokonywane w sposób oszczędny,

⁶ Np. sala baletowa, sala organowa, studio nagrań, studio muzyki elektronicznej, studio muzyki filmowej, studio reżyserii dźwięku.

z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, do czego zobowiązywał art. 44 ust. 3 pkt 1 Ufp. [str. 41–44]

Udostępnienie bazy naukowo-dydaktycznej obciążone błędami

Publiczne uczelnie muzyczne udostępniały odpłatnie bazę naukowo-dydaktyczną podmiotom zewnętrznym na podstawie różnego rodzaju umów, choć nie zawsze zawieranych w formie pisemnej (PUM w Katowicach). Z reguły udostępnienia te miały charakter krótkoterminowy i dotyczyły głównie najmu bądź użyczenia sal koncertowych i auli, rzadziej sal dydaktycznych bądź instrumentów. Nie wpływało to w sposób negatywny na proces kształcenia. W latach 2022–2024 (I kwartał) wysokość uzyskanych przychodów przez wszystkie uczelnie z tytułu udostępnienia tej bazy wyniosła 2180,3 tys. zł. Udostępnieniu podlegały także inne powierzchnie, pomieszczenia czy całe obiekty (PUM we Wrocławiu) do celów prowadzenia przez podmioty zewnętrzne określonego rodzaju działalności bądź świadczenia usług. Przychody z tego tytułu wyniosły co najmniej 2161,8 tys. zł.

Nie we wszystkich publicznych uczelniach muzycznych proces udostępnienia posiadanej infrastruktury czy instrumentów przebiegał w sposób prawidłowy. W PUM we Wrocławiu, z uwagi na nierzetelnie sprawowany nadzór nad realizacją umowy wieloletniej, dotyczącej najmu budynku niedydaktycznego, dopuszczono do nieuprawnionej zmiany sposobu użytkowania tego obiektu przez najemcę, co skutkowało wydaniem przez właściwego miejscowo PINB nakazu wstrzymania użytkowania obiektu. Uczelnia zobowiązana była również do dokonania korekty deklaracji na podatek od nieruchomości, w związku ze zmianą wielkości powierzchni użytkowej faktycznie wykorzystywanej przez tego najemcę na prowadzenie działalności gospodarczej w tym budynku, ponosząc związane z tym dodatkowe koszty w łącznej kwocie 21,5 tys. zł⁷. W pięciu PUM (62,5 %) – w Bydgoszczy, w Gdańsku, w Krakowie, w Poznaniu i we Wrocławiu – stwierdzono z kolei nieprawidłowości dotyczące zawierania umów, w tym w zakresie nieujęcia w nich postanowień należycie zabezpieczających interesy tych uczelni. Jako przyczyny przedstawiciele PUM wskazywali uzgodnienia poczynione z najemcami, dobre relacje z kontrahentami oraz brak obowiązku wprowadzenia takich uregulowań. W trzech PUM (37,5 %) wystąpiły także przypadki realizacji bądź rozliczania umów niezgodnie z warunkami określonymi w tych kontraktach (w Gdańsku, w Krakowie oraz w Poznaniu) a w dwóch PUM (25,0 %) – opieszałości w naliczaniu i egzekwowaniu odsetek od nieterminowych płatności (w Gdańsku oraz w Krakowie). W konsekwencji dochodziło do uszczuplenia należnych PUM kwot bądź otrzymywania ich z opóźnieniem. [str. 44–46]

Niezapewnienie obiektom budowlanym właściwej ochrony przeciwpożarowej oraz niespełnianie wymogów wynikających z ustawy Prawo budowlane

We wszystkich publicznych uczelniach muzycznych wystąpiły nieprawidłowości co najmniej w jednym z obszarów związanym z zapewnieniem obiektom PUM właściwej ochrony przeciwpożarowej bądź z należyтым wypełnianiem obowiązków wynikających z ustawy Prawo budowlane, które polegają na utrzymywaniu obiektów budowlanych we właściwym stanie technicznym, poddawaniu ich okresowym kontrolom stanu technicznego oraz wykorzystywaniu zgodnie z przeznaczeniem. W przeważającej większości dotyczyły one jednak pierwszego ze wskazanych obszarów i wystąpiły w każdej uczelni. Miały przy tym zróżnicowany charakter – począwszy od uchybień formalnych, po sytuacje stwarzające bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego albo powstania znacznej szkody w mieniu. Wśród przyczyn występowania tych stanów w PUM wskazywano na m.in.: brak wiedzy o postępowaniu niezgodnym z prawem; ograniczenia wynikające z zabytkowego charakteru budynków; brak wystarczających środków finansowych na doprowadzenie obiektów do właściwego stanu w pełnym zakresie; zaplanowanie inwestycji na kolejne lata. Jeszcze w toku kontroli NIK

⁷ Uczelnia obciążyła najemcę ww. kwotą, przy czym nie została ona w trakcie kontroli NIK wyegzekwowana.

**Niezapewnienie
bezpiecznych
i higienicznych
warunków pracy
i kształcenia**

podejmowano działania zmierzające do wyeliminowania niektórych ze stwierdzonych stanów nieprawidłowych. We wszystkich PUM, z uwagi na charakter nieprawidłowości, właściwe organy (nadzoru budowlanego, PSP) wszczęły postępowania administracyjne bądź postępowania takie miały zostać wszczęte, celem wydania nakazów ukierunkowanych na wyeliminowanie występowania niepożądanych stanów. [str. 46–47]

Wyposażenie oraz stan techniczny pomieszczeń publicznych uczelni muzycznych pozwalały na prowadzenie w nich zaplanowanych zajęć⁸. W sześciu PUM (75,0 %), tj. w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu i Warszawie, rektorzy nie wywiązali się jednak rzetelnie z obowiązku zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia, wynikających z rozporządzenia w sprawie bhp. Nie zapewniono: umieszczenia, w widocznych miejscach: planów ewakuacji osób z budynków uczelni i oznaczenia dróg ewakuacyjnych (w dwóch budynkach PUM w Gdańsku), informacji o sposobie bezpiecznego i higienicznego korzystania z pomieszczeń uczelni i wyposażenia technicznego oraz zasadach postępowania w razie wypadku lub awarii (w budynkach głównych PUM w Warszawie i PUM w Krakowie); instrukcji określających zasady bezpieczeństwa i higieny korzystania z miejsc prowadzenia zajęć z wykorzystaniem urządzeń technicznych i sprzętu (w łącznie 10 z 15, tj. 66,7 % skontrolowanych pomieszczeń PUM w Gdańsku i PUM w Poznaniu); instrukcji bezpiecznego korzystania z urządzeń technicznych i sprzętu (w trzech z siedmiu skontrolowanych pomieszczeń PUM w Krakowie); właściwego oznaczenia i zabezpieczenia miejsc, do których osobom nieuprawnionym wstęp był wzbroniony (jedno pomieszczenie PUM w Bydgoszczy); wyposażenia sal dydaktycznych w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy wraz z instrukcją o zasadach udzielania tej pomocy (w łącznie 43 na 44 skontrolowane pomieszczenia PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku, PUM w Katowicach, PUM w Poznaniu i PUM w Warszawie) i zachowania terminu przydatności wyposażenia apteczek ogólnodostępnych (w łącznie czterech na sześć skontrolowanych apteczek PUM w Bydgoszczy i PUM w Gdańsku).

Dodatkowo w PUM w Gdańsku nie zapewniono drożności dróg ewakuacyjnych z sal koncertowych, ponadto w pomieszczeniach dydaktycznych występowały usterki techniczne oraz zawilgocenia ścian. W związku z tym, zgodnie z art. 51 ustawy o NIK, kontrolerzy NIK poinformowali rektora o stwierdzeniu przez nich bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego albo powstania znacznej szkody w mieniu. Uczelnia podjęła niezwłoczne działania celem usunięcia stwierdzonych stanów zagrożenia, informując o tym kontrolerów. Z kolei w PUM w Warszawie, aż do kontroli NIK, nie podjęto rzetelnych działań celem wyeliminowania drażniącego zapachu wyczuwalnego w 48 salach dydaktycznych, mimo nakazu Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w m.st. Warszawie, co mogło w negatywny sposób wpływać na zdrowie przebywających w tych pomieszczeniach osób.

Przyczynę powyższych stanów stanowiły w większości niedopatrzenia osób odpowiedzialnych bądź przekonania o niewielkim ryzyku wystąpienia wypadku w trakcie zajęć o charakterze muzycznym. Działania ukierunkowane na wyeliminowanie stwierdzonych uchybień były podejmowane przez PUM jeszcze w trakcie kontroli NIK. [str. 47–49]

**Rozbieżności
pomiędzy literaturą
udostępnioną
a wymaganą
w sylabusach**

Jedynie w trzech publicznych uczelniach muzycznych (37,5 %), tj. w Katowicach, w Łodzi i w Poznaniu, zapewniono dostępność zbiorów bibliotecznych w zakresie obejmującym literaturę określoną w sylabusach. W każdej z pozostałych pięciu jednostek (62,5 %) występowały rozbieżności pomiędzy wymaganiami wynikającymi z sylabusów a posiadanym księgozbiorem

⁸ W zakresie tym oględzinom we wszystkich jednostkach poddano łącznie 72 pomieszczenia (sale wykładowe, ćwiczeniowe, pracownie specjalistyczne i sale koncertowe).

Opiniowanie planów rzeczowo-finansowych z zachowaniem procedur

(w tym nutami). Na łącznie 436 sprawdzonych pozycji w tych PUM, brakowało wymaganych 171 (39,2 %). Niedobory w tym zakresie wynikały głównie z niezgłoszonego zapotrzebowania. [str. 49]

Plany rzeczowo-finansowe publicznych uczelni muzycznych były opiniowane przez radę uczelni, z zachowaniem procedury przyjętej w UPSWiN. Opiniowanie to miało miejsce po zatwierdzeniu treści planu przez rektora i dotyczyło również zmiany tego planu. [str. 50]

Brak podstaw prowadzenia gospodarki finansowej uczelni do czasu przyjęcia planu rzeczowo-finansowego

Plany rzeczowo-finansowe były przyjmowane przez publiczne uczelnie muzyczne do 30 czerwca roku, którego dotyczyły. Wynikało to z konieczności wprowadzenia tego dokumentu w tym terminie do systemu POL-on. Uwarunkowania praktyczne wynikające z rzeczywistego terminu informowania uczelni przez Ministra o wysokości środków finansowych przeznaczonych dla PUM (subwencji oraz dotacji podmiotowych) w danym roku powodowały, że plany rzeczowo-finansowe PUM obejmowały *de facto* perspektywę półroczną. Tymczasem zgodnie z art. 408 ust. 1 UPSWiN podstawę prowadzenia gospodarki finansowej PUM stanowią plany rzeczowo-finansowe. Przepisy nie precyzują podstaw prowadzenia tej gospodarki w roku budżetowym do czasu przyjęcia planu rzeczowo-finansowego. W praktyce PUM, do czasu zatwierdzenia planu rzeczowo-finansowego, funkcjonowały na podstawie projektów takich planów/prowizoriów budżetowych, przyjmowanych zgodnie z wewnętrznymi procedurami. Odstępstwo w tym zakresie stwierdzono w PUM w Gdańsku, w której w 2022 r. taki projekt nie został sporządzony, a w dwóch kolejnych latach nie został zatwierdzony przez rektora tej uczelni. W konsekwencji wydatki na łączną kwotę 54 213,2 tys. zł zostały poniesione bez ujęcia ich w dokumencie stanowiącym podstawę prowadzenia gospodarki finansowej tej uczelni do czasu przyjęcia właściwego planu.

W ocenie NIK sposób prowadzenia gospodarki finansowej uczelni, będących jednostkami sektora finansów publicznych, do czasu przyjęcia właściwego planu rzeczowo-finansowego, powinien mieć umocowanie w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, a nie wyłącznie w regulacjach wewnętrznych.

Uczelnie aktualizowały plany rzeczowo-finansowo PUM, w tym w związku ze zwiększaniem w trakcie roku budżetowego przez Ministra wysokości subwencji. Proces ten w trzech PUM (37,5 %), tj. w Bydgoszczy, w Łodzi i we Wrocławiu nie przebiegał jednak rzetelnie, bowiem zmian w tych planach dokonywano ze znacznym opóźnieniem względem dat uzyskania informacji o przyznanych przez Ministra zwiększeniu (sięgającym nawet sześciu miesięcy). Z kolei w PUM w Krakowie w 2023 r. wystąpiły przypadki ponoszenia kosztów rodzajowych w kwotach wyższych niż zaplanowano – do czasu zmiany planu, przekroczone go łącznie o 381,9 tys. zł. Stanowiło to naruszenie art. 52 ust. 3 Ufp, zgodnie z którym zmiany w zakresie przychodów i kosztów wymagają dokonania zmian w rocznym planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych oraz art. 44 ust. 1 pkt 3 Ufp, stosownie do którego wydatki publiczne mogą być ponoszone w wysokościach ustalonych w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych. Przyczynę powyższego stanowiła w szczególności zwłoka w zwołaniu posiedzenia właściwych organów tych uczelni, powodowana sezonem wakacyjnym oraz świątecznym. [str. 50–51]

Wzrastające przychody i koszty PUM

W latach 2021–2023 przychody z działalności operacyjnej publicznych uczelni muzycznych wzrosły – z kwoty 356 002,4 tys. zł do kwoty 415 145,6 tys. zł, tj. o 16,1 %. Na koniec I kwartału 2024 r. wynosiły one 112 894,0 tys. zł, co stanowiło 27,2 % przychodów z roku poprzedniego. Największy udział miały przychody z podstawowej działalności operacyjnej, mieszczące się w przedziale 97,0 %–98,0 %, a wśród nich przychody z subwencji, stanowiące 84,0 %–85,0 % łącznej wartości tych przychodów. Wyższym przychodom towarzyszyły wyższe koszty działalności operacyjnej, które wynosiły na koniec 2021 r. 352 079,8 tys. zł, na koniec 2022 r. 363 208,1 tys. zł, a na koniec 2023 r.

410 272,3 tys. zł. Na koniec I kwartału 2024 r. koszty działalności operacyjnej PUM wynosiły 90 179,9 tys. zł, co stanowiło 22,0 % kosztów z roku poprzedniego.

Wpływ na to miał przede wszystkim istotny wzrost kosztów z tytułu wynagrodzeń (o 28 782,7 tys. zł, tj. o 12,2 % w 2023 r. w stosunku do 2021 r.) oraz pochodnych od tych wynagrodzeń (o 7925,9 tys. zł, tj. o 14,5 % w 2023 r. w stosunku do 2021 r.), jak również koszty z tytułu usług obcych (o 9100,0 tys. zł, tj. o 45,1 % w 2023 r. w stosunku do 2021 r.) oraz zużycia materiałów i energii (o 5095,2 tys. zł, tj. o 41,9 % w 2023 r. w stosunku do 2021 r.). Przyczyną tego był głównie wzrost ustawowego minimalnego wynagrodzenia za pracę⁹, a także w 2023 r. minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej, podwyżki płac (stałe i okresowe), wzrost cen zakupu usług, materiałów i energii, powodowany wzrostem inflacji oraz sytuacją gospodarczą regionu. W konsekwencji w pięciu PUM (62,5 %), tj. w Bydgoszczy, Gdańsku, Łodzi, Poznaniu i we Wrocławiu, 2022 r. zakończył się stratą netto. Dzięki wyższym przychodom z tytułu subwencji oraz wdrożonym działaniom oszczędnościowym, w 2023 r. sytuacja ekonomiczna uczelni uległa poprawie. Mimo to dwie uczelnie (25,0 %), tj. w Bydgoszczy i w Poznaniu odnotowały na koniec tego roku stratę netto, na którą wpływ miała m.in. wyższa niż w 2022 r. wysokość amortyzacji, wynikająca z nabycia środków trwałych (PUM w Bydgoszczy) oraz wysokie koszty zużycia materiałów i energii, szczególnie zaś wzrost kosztów zakupu energii elektrycznej i ciepłej o 80 % w stosunku do roku poprzedniego (PUM w Poznaniu). W żadnej z uczelni badania sprawozdań finansowych przeprowadzone przez audytorów nie wykazały zagrożenia w kontynuowaniu ich działalności. [str. 38, 51–53]

Aktywność Ministra na rzecz poprawy sytuacji finansowej publicznych uczelni artystycznych, w tym PUM

Celem poprawy sytuacji finansowej publicznych uczelni artystycznych, Minister podjął działania ukierunkowane na zwiększenie wysokości środków przeznaczonych na finansowanie działalności tych uczelni, które doprowadziły w 2023 r. do wzrostu subwencji o 18,1 % w stosunku do roku poprzedniego (z 699 699,0 tys. zł do 826 437,0 tys. zł), a w 2024 r.¹⁰ o 23,4 % w stosunku do 2023 r. (do 1 019 846,0 tys. zł). Przyznana wszystkim PUM łączna wysokość subwencji, w części zasadniczej, w 2023 r. była wyższa o 18,9 % niż w 2022 r. a w 2024 r.¹¹ o 23,6 % niż w 2023 r. W latach 2022-2023 Minister przekazał wszystkim PUM także dodatkowe środki na wydatki bieżące, w tym na wynagrodzenia, w łącznej kwocie 15 537,0 tys. zł, pochodzące z uruchomienia rezerwy celowej (w 2022 r.) oraz ze zmiany ustawy budżetowej (w 2023 r.). Wysokość tych środków dla poszczególnych PUM została ustalona w oparciu o dane sprawozdawcze uczelni dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia. W 2023 r. Minister zmienił dodatkowo przepisy dotyczące sposobu ustalania wysokości subwencji, co spowodowało pogłębiające się różnice w przyroście (rok do roku) subwencji między poszczególnymi publicznymi uczelniami artystycznymi. [str. 53–54]

Wzrastająca wysokość subwencji i nierzetelny proces podziału przez Ministra subwencji uzupełniającej

Wysokość przyznanej publicznym uczelniom muzycznym subwencji, z części zasadniczej podlegającej podziałowi według algorytmu, wzrastała w okresie objętym kontrolą: z 283 872,0 tys. zł w 2022 r. do 417 074,5 tys. zł w 2024 r. (do 30 czerwca) i stanowiła ok. 41,0 %–42,0 % ogółu tych środków przeznaczonych dla publicznych uczelni artystycznych. W każdym roku objętym kontrolą Minister dokonywał, na wniosek PUM, zwiększeń wysokości subwencji

⁹ Konieczność wypłaty wyrównania lub podniesienia wynagrodzenia z uwagi na nieosiągnięcie kwoty minimalnej dotyczyła w 2022 r. łącznie 160 przypadków, w 2023 r. 436 przypadków a w 2024 r. (I półrocze) 680 przypadków. Nie wystąpiły przypadki, w których pracownikowi publicznej uczelni muzycznej nie zapewniono minimalnego wynagrodzenia za pracę.

¹⁰ Do 30 czerwca 2024 r.

¹¹ Do 30 czerwca 2024 r.

z tzw. części uzupełniającej¹². Łączna wartość tych zwiększeń wyniosła 15 572,0 tys. zł. Najwięcej środków w tym trybie zostało przyznanych w latach 2022–2024 (do 30 czerwca) PUM w Katowicach (3803,0 tys. zł) i PUM w Łodzi (3128,0 tys. zł), a najmniej PUM w Poznaniu (550,0 tys. zł) i PUM w Krakowie (560,0 tys. zł). Proces rozdysponowywania pomiędzy PUM środków subwencji z części uzupełniającej nie został w Ministerstwie zorganizowany i przeprowadzony w sposób rzetelny. Z uwagi m.in. na brak wewnętrznych regulacji i dokumentowania czynności analitycznych, nie był transparentny. Sprzyjało to wystąpieniu ryzyka uznaniowości i dowolności postępowania.

Z budżetu Ministra PUM otrzymywały również inne środki finansowe, w tym dotację podmiotową na realizację zadań związanych z działalnością kulturalną oraz dotacje celowe na realizację inwestycji związanych z kształceniem bądź działalnością naukową. Łączna wysokość tych środków w latach 2022–2024 (do 30 czerwca) wynosiła 453 000,0 tys. zł. Uczelnie otrzymywały także środki finansowe z innych źródeł, w tym dotacje od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz jednostek samorządu terytorialnego, o łącznej wartości 29 675,0 tys. zł.

Przeprowadzone w toku kontroli NIK badanie wydatkowania środków finansowych z powyższych źródeł na próbie o łącznej wartości 33 895,8 tys. zł wykazało, że proces ten przebiegał prawidłowo i rzetelnie, założone efekty zostały osiągnięte, a PUM wywiązywały się z obowiązków sprawozdawczych i rozliczeniowych.

Uczelniom w Katowicach i we Wrocławiu, w okresie objętym kontrolą Minister Finansów przekazał (odpowiednio 27 grudnia 2022 r. i 15 grudnia 2023 r.), w odpowiedzi na ich wnioski i na polecenie Prezesa Rady Ministrów, skarbowe papiery wartościowe (obligacje) o wartości nominalnej odpowiednio 20,0 mln zł oraz 21,0 mln zł, z przeznaczeniem na podwyższenie kapitału zasadniczego. Do 30 czerwca 2024 r. papiery wartościowe nie zostały spieniężone przez te uczelnie. Uczelnie planowały przeznaczyć pozyskane ze zbycia obligacji środki finansowe na realizowane inwestycje i zakupy inwestycyjne oraz wyposażenie.

[str. 53–56]

Nieprawidłowe finansowanie działalności KRUA

Minister dopuścił finansowanie środkami pochodzącymi z subwencji, przeznaczonej na prowadzenie kształcenia lub działalności naukowej (w tym utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz utrzymanie i rozwój potencjału badawczego) uczelni, działalności KRUA. Środki na ten cel, w postaci zwiększenia wysokości subwencji, Minister przekazywał PUM w Katowicach oraz PUM we Wrocławiu, które to uczelnie ponosiły koszty związane głównie z organizacją posiedzeń przedstawicieli KRUA (PUM w Katowicach) oraz wypłatą dodatków zadaniowych dla kanclerz PUM w Katowicach i rektora PUM we Wrocławiu, pełniących funkcję odpowiednio sekretarza KRUA i przewodniczącego KRUA. Stanowiło to naruszenie art. 368 ust. 8 pkt 1 i 2 UPSWiN w związku z art. 365 pkt 1 lit. a-c UPSWiN, bowiem działalność KRUA nie jest przesłanką uprawniającą Ministra do zwiększenia subwencji dla uczelni, gdyż nie jest to potrzeba dotycząca prowadzenia kształcenia lub działalności naukowej. Działalność KRUA nie została wymieniona w art. 365 UPSWiN jako cel przeznaczenia środków finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę.

W latach 2022–2023 na dodatki zadaniowe przewodniczącego i sekretarza KRUA Minister przeznaczył łącznie 243,0 tys. zł. W odniesieniu do pozostałych kosztów związanych z KRUA Minister nie miał pełnych informacji, jaka kwota przekazywana PUM w Katowicach odpowiadała kosztom poniesionym przez tę

¹² Wyodrębniana corocznie ze środków subwencji pula dodatkowych środków finansowych (nieprzekraczająca 2 % ogółu środków subwencji), niepodlegająca podziałowi według algorytmu, pozostająca w dyspozycji Ministra i przeznaczona na dokonywane przez niego korekty i zwiększenia subwencji przyznanej uczelniom z części zasadniczej (§ 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie podziału środków finansowych).

**Nie zawsze
prawidłowe i celowe
wydatkowanie
środków FS i FWON**

uczelnię w związku z działalnością KRUA, a jaka potrzebom bieżącym tej uczelni. Ze skorygowanego rozliczenia przedłożonego do Ministerstwa w toku kontroli NIK wynikało, że było to 250,9 tys. zł. Przedstawiciele Ministerstwa finansowanie działalności KRUA za pomocą środków pochodzących z subwencji tłumaczyli głównie istotną rolę, jaką konferencja ta pełni w środowisku uczelni artystycznych oraz w kontaktach z MKiDN. [str. 56]

W latach 2022–2024 (do 30 sierpnia) w ramach dotacji podmiotowej publiczne uczelnie muzyczne uzyskały środki na pomoc materialną dla studentów (świadczenia dla studentów) w łącznej wysokości 27 852,2 tys. zł, a na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej 751,3 tys. zł.

Uczelnie wydatkowały środki pochodzące z tych źródeł na cele wskazane w UPSWiN¹³. Odstępstwo w tym zakresie stwierdzono w PUM w Krakowie w której środkami FWON w kwocie 41,6 tys. zł (tj. 9,5 % zbadanej próby) sfinansowano wydatki niesłużące zapewnieniu poprawy dostępności dla wszystkich osób niepełnosprawnych. Wynikało to z nieprawidłowej kwalifikacji tych wydatków.

W pięciu PUM (62,5 %), tj. w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie i we Wrocławiu nie przestrzegano zasad przyznawania bądź wypłacania świadczeń z FS, określonych w przepisach UPSWiN lub regulacjach wewnętrznych uczelni. Naruszenia te dotyczyły m.in. niewydania bądź nieterminowego wydania decyzji w przedmiocie przyznania stypendium w 19 na 94 skontrolowane przypadki (20,2 %), stwierdzone w PUM w Gdańsku, w PUM w Katowicach i w PUM w Krakowie czy udzielenia ośmiu zapomóg o łącznej wartości 11,1 tys. zł bez należytego udokumentowania przesłanek uprawniających do tego rodzaju świadczenia (PUM w Bydgoszczy, PUM w Katowicach i PUM we Wrocławiu). Zaniedbania te tłumaczono m.in. problemami z organizacją pracy komisji stypendialnej, przeoczeniami czy dokonywaniem weryfikacji sytuacji materialnej studentów w rozmowach ustnych.

Trzy publiczne uczelnie muzyczne (37,5 %), tj. w Bydgoszczy, w Krakowie i we Wrocławiu, z uwagi na wadliwie skonstruowane uregulowania wewnętrzne lub ich nieprzestrzeganie, nie zapewniły także comiesięcznej wypłaty stypendium w 47 na 86 skontrolowanych przypadków (54,7 %), czym naruszano dyspozycję art. 92 ust. 1 UPSWiN. Miało to istotne znaczenie w szczególności w przypadku stypendium socjalnego, które to świadczenie skierowane jest do studentów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. [str. 56–58]

**Realizacja inwestycji
służących poprawie
warunków i jakości
kształcenia**

Zrealizowane przez publiczne uczelnie muzyczne zadania i zakupy inwestycyjne, w tym uzupełnienie instrumentarium, miały zapewnione finansowanie, zostały wykonane zgodnie z przyjętymi założeniami, a umowy zawarte z kontrahentami zostały rzetelnie rozliczone. Służyły one poprawie warunków i jakości kształcenia oraz były prawidłowo wykorzystywane w działalności tych uczelni. Trzy PUM (w Krakowie, w Bydgoszczy i we Wrocławiu) naruszyły zasady dotyczące udzielania zamówień publicznych, w związku z tymi inwestycjami.

W PUM w Krakowie w sposób nieuprawniony udzielono zamówienia publicznego w trybie z wolnej ręki na dostawę fortepianu koncertowego o wartości 884,5 tys. zł. Nie została bowiem spełniona przesłanka uprawniająca do zastosowania takiego trybu, czym naruszono zasadę zachowania uczciwej konkurencji, określoną w art. 16 pkt 1 Pzp.

¹³ Stwierdzono na podstawie zbadanej próby wydatków z FWON na łączną kwotę 436,9 tys. zł oraz 208 udzielonych świadczeń z FS.

W PUM w Bydgoszczy w dwóch postępowaniach dotyczących zaprojektowania i wykonania instalacji fotowoltaicznej, z uwagi na błędnie sporządzony opis przedmiotu zamówienia, dokonano wyboru wykonawcy niezgodnie z wymaganiami określonymi w zapytaniach ofertowych uczelni. Wartość zawartych umów wyniosła 133,2 tys. zł. W innym postępowaniu w tej uczelni, ze względu na niedostateczny nadzór, naruszono zasady określone w art. 81 ust 1, art. 222 ust. 4 i ust. 5 pkt 2, art. 309 ust. 1, art. 436 pkt 3 oraz art. 448 Pzp w zakresie dotyczącym obowiązków informacyjnych zamawiającego, jak również obligatoryjnej treści umowy.

W PUM we Wrocławiu w zamówieniu na dostawę fortepianu o wartości 101,7 tys. zł nie udokumentowano rzetelnie ustalenia szacunkowej wartości tego zamówienia, czym naruszono wewnętrzne regulacje uczelni. Wynikało to z nieprawidłowej realizacji procedury przez pracownika zastępującego osobę odpowiedzialną za to postępowanie, przebywającą na zwolnieniu lekarskim.

[str. 58–59]

**Obciążona błędami
gospodarka
finansowa PUM
w zakresie należności**

Wobec wszystkich publicznych uczelni muzycznych kontrahenci bądź studenci posiadali nieuregulowane terminowo należności (zaległości), głównie z tytułu usług edukacyjnych, udzielonych pożyczek, zakwaterowania w domu studenckim i dostaw towarów i usług. W 2022 r. i 2023 r. stanowiły one około 29,0 % wartości należności ogółem (odpowiednio 1196,5 tys. zł i 1508,8 tys. zł), a na koniec I kwartału 2024 r. 47,9 % (1995,2 tys. zł). Egzekwowanie należności uczelni (poza PUM we Wrocławiu) przebiegało prawidłowo i rzetelnie. W uczelni tej stwierdzono, że działania windykacyjne w celu odzyskania należnych kwot na łączną wartość 43,6 tys. zł w stosunku do pięciu z siedmiu zbadanych dłużników, nie były wystarczające, co skutkowało zwłoką w procesie ich odzyskiwania.

W sześciu PUM (75,0 %), tj. w Bydgoszczy, w Gdańsku, w Łodzi, w Katowicach, w Krakowie i w Warszawie wystąpiły przypadki nieprawidłowego bądź nierzetelnego prowadzenia rachunkowości w zakresie dotyczącym ustalania i ujmowania w księgach rachunkowych bądź wykazywania w sprawozdaniach należności tych uczelni na łączną kwotę 1285,6 tys. zł. W szczególności w dwóch PUM (w Katowicach i w Warszawie) księgi rachunkowe nie były w pełni rzetelne, gdyż dokonane w nich zapisy (na łączną kwotę 812,8 tys. zł) nie odzwierciedlały stanu rzeczywistego należności. Dodatkowo w PUM w Gdańsku i w PUM we Wrocławiu wybrane sprawozdania Rb-N zostały sporządzone przez osoby nieuprawnione na gruncie rozporządzenia w sprawie sprawozdań w zakresie operacji finansowych i Ufp. Wynikało to m.in. z błędnie przyjętych założeń dotyczących księgowania, omyłek i niedostatecznych mechanizmów kontroli zarządczej w obszarze sprawozdawczości finansowej i budżetowej uczelni.

[str. 59–60]

**Stosowanie ulg w
spłacie należności nie
zawsze prawidłowe**

Wszystkie PUM udzielały ulg w spłacie należności z tytułu opłat edukacyjnych, w tym w postaci ich obniżania, rozkładania na raty, odraczania płatności czy zwolnienia z opłat. Podstawę do ich stosowania stanowiły wnioski studentów motywowane głównie ich trudną sytuacją osobistą, weryfikowane przez uczelnie.

Proces ten nie zawsze przebiegał w sposób prawidłowy. W dwóch PUM (w Katowicach oraz w Krakowie) w 13 na 46 zbadanych ulg (28,3 %) stwierdzono odstępstwa od wewnętrznie przyjętych zasad w tym zakresie. W PUM w Katowicach, w trzech na sześć zbadanych przypadków (50,0 %), udzielono ulg w spłacie należności w wysokości przekraczającej przyjęty poziom, co skutkowało uszczupleniem przychodów tej uczelni w kwocie 14,2 tys. zł. Z kolei w PUM w Krakowie w 10 na 11 zbadanych przypadków (90,9 %) zastosowano nieprzewidzianą w regulacjach wewnętrznych ulgę, tj. rozłożenie na raty bądź odroczenie terminu płatności. Także w tej uczelni rozstrzygnięć dotyczących przyznanych cudzoziemcom ulg w spłacie należności

	<p>za usługi edukacyjne nie wydawano w formie pisemnej decyzji administracyjnej rektora, co stanowiło naruszenie art. 324 ust. 1 UPSWiN. [str. 60-61]</p>
<p>Obarczone błędami wydatkowanie środków z umów cywilnoprawnych</p>	<p>Zawierane przez publiczne uczelnie muzyczne umowy cywilnoprawne wynikały z potrzeb tych uczelni, choć nie w każdym przypadku były one niezbędne. Spośród 92 umów objętych kontrolą NIK w siedmiu z nich (7,6 %) stwierdzono, że zakres zleconych zadań pokrywał się z zakresem obowiązków pracownika uczelni (PUM w Bydgoszczy i w Gdańsku), bądź innej zawartej wcześniej umowy (PUM w Bydgoszczy). Skutkowało to niegospodarnym wydatkowaniem kwoty 33,7 tys. zł. [str. 61]</p>
<p>Audyt wewnętrzny i niewystarczająca kontrola zarządcza</p>	<p>W sześciu PUM (75,0 %) – poza uczelniami w Bydgoszczy i we Wrocławiu – w całym okresie objętym kontrolą wystąpiły przesłanki uzasadniające konieczność prowadzenia audytu wewnętrznego, który w tych uczelniach był realizowany. W PUM w Poznaniu przeprowadzono zadanie audytowe dotyczące realizacji obowiązków wynikających z zakresu bezpieczeństwa technicznego i ochrony przeciwpożarowej w uczelni, które nie wykazało nieprawidłowości, podczas gdy kontrola właściwego miejscowo komendanta PSP przeprowadzona na zlecenie NIK nieprawidłowości stwierdziła.</p> <p>Ustalenia niniejszej kontroli NIK, szczególnie w zakresie zapewnienia bezpiecznych warunków kształcenia oraz prowadzenia gospodarki finansowej uczelni, wskazują, że mechanizmy kontroli zarządczej w PUM nie zidentyfikowały w pełni ryzyk w tych obszarach i nie zapewniły zgodności funkcjonowania tych jednostek z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania oraz wiarygodności sprawozdań i ochrony zasobów. [str. 62]</p>
<p>Nie w pełni rzetelny Nadzór Ministra nad PUM</p>	<p>Sprawowany przez Ministra nadzór na PUM nie był w pełni rzetelny. Nie wszystkie ustanowione przez niego mechanizmy nadzorcze były stosowane (w zakresie sprawozdawczości) lub nie były wystarczające i nie zapewniały tych obszarach oraz nie zapewniły zgodności funkcjonowania tych jednostek z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania oraz wiarygodności sprawozdań i ochrony zasobów. skuteczności tego nadzoru. W szczególności Minister nie przeprowadzał regularnych kontroli w uczelniach i nie egzekwował od nich obowiązku sprawozdawczego w zakresie skarg i wniosków. Nie rozpoznał także w 2023 r. wniosku¹⁴ jednej z uczelni w zakresie dotyczącym udzielenia wsparcia finansowego na przeprowadzenie koniecznych prac remontowych, wynikających z nakazu inspekcji sanitarnej. Działania zmierzające do przyznania wsparcia uczelni na ten cel zostały podjęte na końcowym etapie kontroli NIK¹⁵ i skutkowały podpisaniem umowy o udzielenie tej uczelni dotacji celowej na kwotę 2000,0 tys. zł.</p> <p>Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości uzasadniają konieczność wzmocnienia przez Ministra nadzoru nad tymi jednostkami, jak również mechanizmów kontroli zarządczej w Ministerstwie. [str. 62–63]</p>

¹⁴ Z 19 czerwca 2023 r.

¹⁵ Umowa o udzielenie dotacji celowej została zawarta 29 sierpnia 2024 r., na podstawie ponownego wniosku uczelni z 12 lipca 2024 r. oraz programu inwestycji uczelni z 6 sierpnia 2024 r.

4. WNIOSKI

**Minister właściwy
do spraw szkolnictwa
wyższego i nauki**

Podjęcie działań mających na celu dokonanie zmian w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce polegających na określeniu w art. 408 tej ustawy podstawy prowadzenia gospodarki finansowej publicznych uczelni od 1 stycznia roku budżetowego do dnia przyjęcia planu rzeczowo-finansowego na ten rok.

Do czasu przyjęcia planu rzeczowo-finansowego, które z reguły ma miejsce w maju bądź czerwcu danego roku budżetowego, gospodarka finansowa uczelni prowadzona jest na podstawie projektów tych planów/prowizoriów budżetowych. Dla ich opracowania podstawę stanowią regulacje wewnętrzne, co w ocenie NIK nie jest wystarczające. Umocowanie do prowadzenia tej gospodarki na podstawie takich dokumentów bądź w inny sposób, powinno znaleźć odzwierciedlenie w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

**Minister właściwy
do spraw kultury
i ochrony
dziedzictwa
narodowego**

Wzmocnienie nadzoru na działalnością podległych uczelni muzycznych, w szczególności w zakresie dotyczącym prowadzonej przez nie gospodarki finansowej i zarządzania mieniem oraz nad funkcjonowaniem kontroli zarządczej.

**Rektorzy publicznych
uczelni muzycznych**

Podjęcie działań ukierunkowanych na:

1. Dokonanie przeglądu strategii uczelni i jej uzupełnienie w zakresie dotyczącym ustanowienia mechanizmów, służących monitorowaniu założeń strategii, w tym poprzez doprecyzowanie mierzalnych wskaźników realizacji celów i określenie corocznych obowiązków sprawozdawczych, umożliwiających ocenę wyników, postępów i skuteczności zaplanowanych działań oraz ocenę ryzyka ich nieosiągnięcia.
2. Ustanowienie rozwiązań służących określeniu zasad współpracy uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym i kulturalnym oraz włączenie przedstawicieli tych środowisk w proces przygotowywania oferty edukacyjnej uczelni, a także oceny i doskonalenia programów studiów, celem zagwarantowania lepszego ich dostosowania do potrzeb rynku pracy, wraz z ustanowieniem metod potwierdzających efekty tej współpracy.
3. Określenie i wprowadzenie zasad dokonywania systematycznej oceny programów studiów oraz mechanizmów zapewniających ich doskonalenie, uwzględniających analizy rynku pracy i wnioski z monitoringu losów zawodowych absolwentów.
4. Wdrożenie systemu badań opinii pracodawców w odniesieniu do poziomu przygotowania zawodowego absolwentów uczelni muzycznych.
5. Wprowadzenie rozwiązań służących efektywnemu pozyskiwaniu informacji od absolwentów uczelni, celem lepszego dostosowania oferty kształcenia do potrzeb pracodawców.
6. Wprowadzenie w regulacjach wewnętrznych uczelni zasad realizacji przez senat uczelni, określonego w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zadania przeprowadzania oceny jej funkcjonowania.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Dostosowanie działalności publicznych uczelni muzycznych do obowiązujących uregulowań prawnych i organizacyjnych, z uwzględnieniem potrzeb otoczenia kulturalnego i społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy

Uczelnie co do zasady dostosowały swoją działalność i organizację do wymogów wynikających z UPSWiN. Odstępstwa w tym zakresie o charakterze formalnym stwierdzono w PUM w Gdańsku. Z kolei w PUM we Wrocławiu naruszono ustawowe zasady dotyczące finansowania rady uczelni, przyznając jej członkom świadczenie nieprzewidziane w przepisach prawa. Przydatność strategii uczelni była ograniczona z uwagi na nieokreślenie w nich mierzalnych wskaźników dla każdego ze zdefiniowanych w nich celów, co nie sprzyjało dokonywaniu obiektywnej i jednoznacznej oceny stopnia ich realizacji. Założone w tych strategiach cele i zadania nie zawsze były na bieżąco (tj. co najmniej w perspektywie rocznej) monitorowane, co pozbawiało uczelnie rzetelnej wiedzy w zakresie dotyczącym właściwego kierunku działania. Oferta dydaktyczna PUM była konstruowana na podstawie m.in. doświadczenia tych jednostek, danych historycznych, dostępnych zasobów i własnych obserwacji rynku muzycznego, przy czym w procesie tym nie uczestniczyli w sposób sformalizowany pracodawcy a analiza dotycząca potrzeb rynku pracy nie była z reguły dokumentowana. W programach studiów uczelnie uwzględniały przedmioty przygotowujące studentów do wykonywania zawodu i funkcjonowania na rynku pracy. Umożliwiono również studentom nabycie uprawnień koniecznych do wykonywania zawodu nauczyciela. Jedynie dwie z ośmiu uczelni prowadziły cykliczny monitoring karier absolwentów i poza PUM w Gdańsku, nie prowadziły systemowo badań opinii pracodawców na temat przygotowania zawodowego zatrudnionych absolwentów. Udział otoczenia społeczno-gospodarczego w procesie doskonalenia programów kształcenia nie był ustandaryzowany i dokumentowany. Niemniej jednak jakość kształcenia na kierunkach skontrolowanych przez PKA została oceniona pozytywnie. Uczelnie wspierały studentów w rozwoju umiejętności artystycznych, angażując ich w organizowane bądź współorganizowane wydarzenia kulturalne, jak również umożliwiając pozyskanie wsparcia finansowego na udział w konkursach. Uczelnie zapewniły warunki kadrowe dla realizacji kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów.

Organizacja uczelni

Uczelnie dostosowały swoją działalność i organizację do wymogów prawnych wynikających z UPSWiN, która weszła w życie 1 października 2018 r. W obowiązujących terminach i we właściwym trybie przyjęto statuty, które spełniały wymagania określone w art. 34 ust. 1 UPSWiN. Wyjątek w tym zakresie stwierdzono w PUM w Gdańsku, w której to w statucie nie wskazano konkretnego trybu nadawania regulaminu organizacyjnego, ograniczając się do podania, iż nadaje go rektor. Wynikało to z uznania przez rektora, że zapis ten jest wystarczający i nie budzi wątpliwości. We wszystkich uczelniach funkcjonowały organy przewidziane w art. 17 ust. 1 UPSWiN, tj. rada uczelni, rektor oraz senat, ukształtowane w sposób prawidłowy. Ustawowe zasady funkcjonowania rady uczelni zostały naruszone w PUM we Wrocławiu, gdzie członkom tej rady przyznano uprawnienie zwrotu kosztów podróży, odbywanej w związku z posiedzeniem rady uczelni, nieprzewidziane w przepisach UPSWiN. Zgodnie z art. 22 ust. 4 UPSWiN członkom rady uczelni przysługuje wyłącznie miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość nie może przekroczyć 67,0 % minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora uczelni publicznej. Jednemu członkowi tej rady wypłacono w latach 2022–2023 zwrot

kosztów podróży w łącznej kwocie 2,9 tys. zł. Przyczyną tego było przyjęte w uczelni podejście, że zwrot kosztów podróży mieścił się w pojęciu „wynagrodzenie” i był uzasadniony z uwagi na miejsce zamieszkania, znajdujące się poza Wrocławiem. W sześciu PUM (poza uczelnią w Gdańsku i w Poznaniu) statut przewidywał, stosownie do art. 17 ust. 2 UPSWiN, także funkcjonowanie dodatkowego organu (rady dyscypliny sztuki muzyczne/rady dyscypliny artystycznej/uczelnianej rady doskonałości naukowej/komisji lub rady do spraw nadawania stopni), odpowiedzialnego głównie za nadawanie stopni w zakresie sztuki, jak również za prowadzenie innych spraw, związanych z działalnością artystyczno-naukową w dziedzinie sztuki (PUM w Warszawie i PUM we Wrocławiu). W PUM w Bydgoszczy organami uczelni byli również dziekani. Rektorzy zrealizowali obowiązek powołania osób do pełnienia funkcji kierowniczych, wskazanych w statutach PUM, stosownie do art. 23 ust. 2 pkt 6 UPSWiN.

Realizacja zadań podstawowych uczelni

Uczelnie realizowały zadania podstawowe, określone w art. 11 ust. 1 UPSWiN. Każda z nich prowadziła kształcenie na studiach pierwszego i drugiego stopnia, a studia podyplomowe uruchamiano w zależności od liczby chętnych (PUM w Poznaniu takiego kształcenia nie prowadziła). Kształcenie doktorantów odbywało się we wszystkich PUM, poza uczelnią w Katowicach, która w okresie objętym kontrolą nie prowadziła naboru na ten poziom kształcenia (w 2022 r. ostatni z doktorantów zakończył studia). Z wyjaśnień rektora wynikało, że zaprzestanie kształcenia doktorantów było spowodowane niewystarczającym poziomem otrzymywanych środków finansowych oraz oceną sposobu organizacji tego kształcenia, dla którego lepszym rozwiązaniem, jego zdaniem, był tryb eksternistyczny. Do szkół doktorskich w pozostałych PUM w latach akademickich 2021/2022–2023/2024 przyjęto łącznie 72 osoby¹⁶ – najwięcej w PUM w Krakowie (19 osób) i PUM w Poznaniu (17 osób). Uczelnie podejmowały działania na rzecz kształcenia i promowania kadr, w tym w ramach organizowanych własnych wydarzeń kulturalnych oraz stwarzania osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w przyjmowaniu na studia, kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej. Celem upowszechniania i pomnażania osiągnięć nauki i kultury, w PUM organizowano otwarte i bezpłatne koncerty, w tym okolicznościowe, także z repertuarem rodzimych kompozytorów, wystawy oraz konferencje. W ramach działań podejmowanych na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych, prowadzono m.in. współpracę pedagogów i studentów ze szkołami muzycznymi oraz z instytucjami kultury, jak również organizowano zajęcia aktywizujące lokalne społeczności, o charakterze muzycznym.

Przykład

PUM w Katowicach realizowała dwa projekty – Muzyczna Akademia Seniora, oferująca zajęcia teoretyczne i praktyczne z zakresu śpiewu, tańca i ruchu oraz Akademia Przedszkolaka, w ramach których prowadzono zajęcia umuzykalniające o charakterze zabaw muzycznych, skierowane do dzieci w wieku 1,5–6 lat. Katedra Muzykoterapii tej uczelni organizowała spotkania muzyczne w placówkach pomocy społecznej, w szkołach i hospicjach.

Strategie PUM

We wszystkich PUM opracowano i wprowadzono we właściwym trybie strategie, określając w nich cele uczelni odnoszące się do m.in. działalności dydaktycznej, naukowej i artystycznej. Strategie te miały charakter wieloletni. Z reguły nie określano w nich zasad dotyczących monitorowania stopnia realizacji założonych celów, w tym mierników/wskaźników wraz z ich wartościami bazowymi i docelowymi oraz sposobem (metodą) ich pomiaru. Braki te nie sprzyjały dokonywaniu miarodajnej i jednoznacznej oceny postępów, efektów i skuteczności podjętych działań oraz dostarczeniu obiektywnej wiedzy o rzeczywistym stopniu realizacji założonych celów. Ocen dokonywano bowiem na ogół w formie opisowej bądź poprzez wskazanie działań, które wpisywały się w poszczególne cele wynikające ze strategii. Jedynie

¹⁶ W tym w roku akademickim: 2021/2022 – 26 osób, 2022/2023 – 26 osób, 2023/2024 – 20 osób.

w PUM w Bydgoszczy niektórym z założonych działań w ramach celów strategicznych, szczególnie dotyczących jakości kształcenia i oferty edukacyjnej, przypisano wskaźniki, określające metodę pomiaru danego celu, wartość docelową i źródło informacji. Z kolei w PUM w Gdańsku mierzalne wskaźniki były ustalane w rocznych planach działalności i przypisane do zdefiniowanych tam celów. Zapisy strategii tej uczelni nie odwoływały się jednak do treści tych planów (dokumenty te nie były ze sobą wyraźnie powiązane). Brak zdefiniowania zasad w tym zakresie, w tym nieopracowanie zwymiarowanych wskaźników służących ocenie stopnia realizacji celów, tłumaczono głównie brakiem ustawowego obowiązku, autonomią uczelni w kształtowaniu treści strategii oraz brakiem możliwości ich określenia z uwagi na specyfikę działalności o charakterze artystycznym. NIK wskazuje, że jakkolwiek powszechnie obowiązujące przepisy nie określają wymagań dotyczących strategii, to jednak programując swoją działalność uczelnie, będące jednostkami finansów publicznych, powinny uwzględniać w tym procesie wzorzec organizacji działań w ramach systemu kontroli zarządczej, wynikający ze standardu II.B.6 opisanego w załączniku do komunikatu w sprawie standardów kontroli zarządczej. Zgodnie z tym standardem cele i zadania należy określać jasno, co najmniej w perspektywie rocznej, ich wykonanie należy monitorować za pomocą wyznaczonych mierników oraz zaleca się przeprowadzania oceny realizacji celów i zadań uwzględniających kryterium oszczędności, efektywności i skuteczności.

Jedynie w PUM w Krakowie, ustalono częstotliwość realizacji przez rektora obowiązku określonego w art. 23 ust. 2 pkt 4 UPSWiN, tj. składania sprawozdania z realizacji strategii. W statucie tej uczelni zobowiązano rektora do przedstawienia senatowi takiego sprawozdania za okres: dwóch lat i całej kadencji rektora (odpowiednio do 31 października 2022 r. i 31 maja 2024 r.), co zostało zrealizowane. W pozostałych przypadkach sprawozdania były przedkładane senatom tych uczelni co roku (PUM Bydgoszczy, PUM w Katowicach), po upływie trzyletniego okresu realizacji strategii (PUM w Poznaniu) albo na koniec obowiązywania strategii i/lub w związku z upływem kadencji rektora (PUM Gdańsku, PUM w Łodzi, PUM w Warszawie, PUM we Wrocławiu). Sprawozdania z realizacji strategii uczelni w Bydgoszczy za lata 2022-2023 przedkładał radzie uczelni do zaopiniowania kanclerz zamiast rektora. Tłumaczono to wskazaniem kanclerza jako osoby do kontaktu z radą uczelni oraz przygotowaniem sprawozdania na polecenie rektora uczelni.

Artykuł 23 ust. 2 pkt 4 UPSWiN nie precyzuje, w jakich odstępach czasu i za jaki okres rektor winien składać sprawozdania z realizacji strategii. Ustalenia kontroli wskazują, że obowiązujące w PUM strategie były programowane na kilka lat, a niektóre nawet bezterminowo (np. w PUM w Katowicach, w PUM w Warszawie czy PUM we Wrocławiu). Stąd też zdaniem NIK, w celu dostarczania właściwym organom uczelni rzetelnych informacji o realizacji założeń strategii i umożliwienia podejmowania ewentualnych działań korygujących, adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb, w tym w obszarze organizacji i prowadzenia kształcenia, zarządzania posiadaniem majątkiem i rozporządzania środkami finansowymi, zasadne jest wdrożenie corocznych rozwiązań monitorujących i sprawdzających. Odpowiadałoby to standardowi II.B.11 z załącznika do komunikatu w sprawie standardów kontroli zarządczej, w myśl którego w stosunku do każdego istotnego ryzyka powinno się określić rodzaj reakcji.

Oferta edukacyjna PUM

Uczelnie kształciły studentów w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, do której zostały przyporządkowane prowadzone w uczelniach kierunki studiów, stosownie do art. 53 ust. 1 UPSWiN. Przyporządkowania nie dokonano w PUM w Bydgoszczy, z uwagi na nieprawidłową interpretację przepisów wprowadzających UPSWiN. Kształcenie studentów odbywało się na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, o profilu ogólnoakademickim, w większości w formie stacjonarnej. Oferta PUM była zbliżona i obejmowała we wszystkich uczelniach kształcenia co najmniej na

kierunkach: kompozycja i teoria muzyki, dyrygentura, edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej, instrumentalistyka, wokalistyka oraz jazz i muzyka estradowa/ improwizowana. W okresie objętym kontrolą była ona modyfikowana.

Infografika nr 2

Poziomy i kierunki studiów w publicznych uczelniach muzycznych w okresie objętym kontrolą

Kierunek/uczelnia	PUM w Bydgoszczy	PUM w Gdańsku	PUM w Łodzi	PUM w Katowicach	PUM w Krakowie	PUM w Poznaniu	PUM w Warszawie	PUM we Wrocławiu
kompozycja i teoria muzyki	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪
dyrygentura	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪
instrumentalistyka	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪
jazz i muzyka estradowa/ improwizowana	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪
wokalistyka	♪	♪		♪	♪	♪	♪	♪
reżyseria dźwięku	♪						♪	
sztuki sceniczne			♪					
muzyka kościelna	♪				♪		♪	♪
historyczne praktyki wykonawcze					♪			
muzykoterapia			♪					
muzyka w mediach i produkcja muzyczna			♪					
taniec				♪			♪	
kameralistyka		♪		♪				

- ♪ kierunek prowadzony na studiach pierwszego stopnia
- ♪♪ kierunek prowadzony na studiach drugiego stopnia
- ♪ kierunek utworzony w okresie objętym kontrolą na studiach pierwszego stopnia
- ♪♪ kierunek utworzony w okresie objętym kontrolą na studiach drugiego stopnia
- ♪♪♪ kierunek utworzony w okresie objętym kontrolą na studiach drugiego stopnia, a następnie prowadzony jako specjalność

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

W niektórych przypadkach, gdzie określony kierunek studiów nie był uruchamiany w danej uczelni, zbliżony zakres nauczania bądź z elementami tego nauczania był oferowany w ramach specjalności na innym kierunku studiów prowadzonym w tej uczelni.

Przykład

W PUM w Poznaniu prowadzono kierunek historyczne praktyki wykonawcze, w ramach którego oferowano kształcenie w grze na instrumentach historycznych, takich jak fagot historyczny, flet traverso, obój historyczny, trąbka naturalna, lutnia czy klawikord, oraz szeroko pojętej muzyce dawnej.

Kształcenie w obszarze kameralistyki oferowały – w ramach specjalności na kierunku instrumentalistyka, m.in. **PUM w Bydgoszczy** (na studiach drugiego stopnia, w zakresie kameralistyki i kameralistyki fortepianowej) czy **PUM w Warszawie** (na studiach drugiego stopnia, w zakresie kameralistyki fortepianowej, w tym z wykładowym językiem angielskim).

Na oferowanych przez PUM kierunkach studiów kształcenie studentów odbywało się w ramach specjalności, które mogły się różnić w zależności od poziomu studiów. Najwięcej specjalności każda PUM oferowała w ramach kierunku instrumentalistyka. Oferta edukacyjna PUM poszerzana była również o nowe specjalności.

Przykład

W PUM w Poznaniu na kierunku instrumentalistyka wydzielono 21 specjalności odpowiadających określonym instrumentom. Na wszystkich kierunkach studiów (siedmiu) oferowano w roku akademickim: 2021/2022 – 62 specjalności, 2022/2023 – 66 specjalności a 2023/2024 – 67 specjalności.

W PUM w Krakowie w okresie objętym kontrolą utworzono 11 nowych specjalności, w tym sześć na kierunku instrumentalistyka: gra w duecie fortepianowym, gra w trio fortepianowym, gra w kwartecie smyczkowym, akompaniament fortepianowy w zakresie gry z wokalistami, akompaniament fortepianowy w zakresie gry z instrumentami smyczkowymi, akompaniament fortepianowy w zakresie gry z instrumentami dętymi od roku akademickiego 2022/23. Także w tej uczelni od roku akademickiego 2024/2025 uruchomiono specjalność reżyseria dźwięku na kierunku kompozycja i teoria muzyki, która stanowiła odpowiedź na zgłaszane postulaty przez studentów, regionalne środowisko muzyczne, edukacyjne i artystyczne.

Do głównych przyczyn otwierania nowych kierunków studiów i specjalności, szczególnie na poziomie studiów drugiego stopnia, należało zapewnienie możliwości kontynuacji kształcenia absolwentom studiów licencjackich (uzyskania pełnego wykształcenia), jak również odpowiednie reagowanie na zidentyfikowane, specyficzne potrzeby i rozwój lokalnego rynku muzycznego oraz podążanie za zmieniającymi się trendami w edukacji na poziomie europejskim oraz w muzyce światowej (np. w przypadku kameralistyki czy reżyserii dźwięku). Oferta edukacyjna PUM była przygotowywana po analizach przeprowadzanych wewnątrz tych jednostek, na podstawie posiadanego doświadczenia, obserwacji rynku muzycznego i danych z lat ubiegłych, z uwzględnieniem możliwości lokalowych i zasobów kadrowych uczelni oraz potrzeb procesu dydaktycznego (w tym działalności uczelnianych czy wydziałowych zespołów muzycznych). W jej kształtowaniu uwzględniano, jak deklarowali przedstawiciele tych PUM, potrzeby zgłaszane przez otoczenie kulturalne, społeczno-gospodarcze i edukacyjne zazwyczaj w sposób nieformalny bądź za pośrednictwem nauczycieli akademickich lub osób współpracujących z uczelniami, będącymi także m.in. pracownikami instytucji kultury czy szkół muzycznych. Proces ten nie był ustandaryzowany a przeprowadzane rozmowy i konsultacje nie były z reguły dokumentowane.

Programy studiów

Programy studiów, na podstawie których prowadzono w PUM kształcenie, zostały ustalone przez senaty uczelni, stosownie do art. 28 ust. 1 pkt 11 UPSWiN i spełniały wymagania określone w przepisach prawa, w tym art. 67 ust. 1 UPSWiN oraz w § 3 rozporządzenia w sprawie studiów¹⁷. Wyjątek w tym zakresie stwierdzono w dwóch z trzech zbadanych programów studiów w PUM w Bydgoszczy, w których nie określono, z uwagi na błąd przy edytowaniu dokumentu, tytułu zawodowego nadawanego absolwentom kierunku, czego wymagał § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie studiów. Z kolei w PUM w Warszawie, w trakcie zmiany programu studiów na jednym z kierunków,

¹⁷ Ustalono na podstawie badania przeprowadzonego na próbie co najmniej trzech programów studiów w każdej uczelni.

prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, w sposób niezamierzony (przez nieuwagę), uchylono w całości program studiów na poziomie studiów drugiego stopnia, co spowodowało, że w okresie od 1 października 2023 r. do 21 maja 2024 r. (przyjęcie uchwały przez Senat) studia te były prowadzone bez programu studiów, tj. niezgodnie z art. 67 ust. 1 UPSWiN. W dwóch PUM (w Katowicach i we Wrocławiu) stwierdzono także, że w programach studiów wskazano jedynie liczbę godzin zajęć organizowanych przez uczelnię (tzw. godzin kontaktowych), bez zwymiarowania czasu indywidualnej pracy studenta. W konsekwencji liczba punktów ECTS, przypisanych do określonych zajęć, nie odpowiadała realnemu nakładowi pracy studenta niezbędnemu do uzyskania efektów uczelnia się (tj. sumie godzin zajęć organizowanych przez uczelnię i pracy własnej studenta) a student nie miał oficjalnej wiedzy, ile czasu musi poświęcić na indywidualną pracę, by osiągnąć zakładane efekty kształcenia.

Uczelnie w programach studiów uwzględniały przedmioty, które miały służyć przygotowaniu absolwentów do wejścia na rynek pracy, w tym dostosowane do określonej specjalności kształcenia. Dotyczyły one m.in. kwestii związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, prawem podatkowym czy prawem autorskim, finansowaniem zewnętrznym, zarządzaniem i marketingiem, jak również związanych z rozwojem umiejętności miękkich takich jak autoprezentacja, budowanie relacji z klientem czy radzenie sobie ze stresem scenicznym. Od studentów wymagano także nauki języka/ów obcych, a kształcenie najczęściej realizowano z wykorzystaniem języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego, hiszpańskiego, rosyjskiego lub łaćńskiego. Na niektórych kierunkach studiów nauka określonego języka była obowiązkowa.

Przykład

W **PUM w Katowicach** na kierunku wokalistyka, w ramach przedmiotów obowiązkowych, wykładano język włoski a na kierunku instrumentalistyka, specjalność organy – muzyka kościelna – łaćnę. Z kolei w **PUM w Łodzi**, na studiach drugiego stopnia, przewidziano obowiązkowe zajęcia z nauki języka obcego specjalistycznego.

Każda PUM umożliwiała studentom, z reguły w ramach bloku zajęć „do wyboru”, nabycie uprawnień pozwalających na wykonywanie zawodu nauczyciela, a warunki kształcenia w tym zakresie zostały dostosowane przez uczelnie do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela¹⁸, w tym w wyniku zaleceń sformułowanych w raportach zespołów oceniających PKA, przeprowadzających ocenę programową danego kierunku.

Aktualizacja programów studiów

Zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie studiów program studiów podlega systematycznej ocenie i doskonaleniu. Z kolei stosownie do § 7 ust. 2 tego rozporządzenia w programie studiów uwzględnia się wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu prowadzonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Programy studiów PUM były w okresie objętym kontrolą zmieniane, a modyfikacje te wynikały z analiz i ocen dokonywanych przez dziekanów (PUM w Bydgoszczy) czy właściwe gremia tych uczelni, działające w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia albo przez zespoły powoływane doraźnie, z określonym konkretnym celem ich działalności (np. w PUM w Warszawie w 2021 r. został powołany zespół odpowiedzialny za analizę programów studiów pod względem ekonomicznym). Zmiany dotyczyły m.in. aktualizacji treści programowych, optymalizacji organizacji zajęć, wprowadzenia lub likwidacji przedmiotów, realizacji zaleceń

¹⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 453, dalej: rozporządzenie w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

PKA czy dostosowywania do obowiązujących przepisów prawa. W PUM nie zawsze w sposób jednoznaczny określano, w regulacjach wewnętrznych, częstotliwość oceniania programów studiów (PUM w Bydgoszczy, PUM w Katowicach, PUM w Krakowie, PUM w Warszawie i PUM we Wrocławiu). Nie zdefiniowano również mechanizmów pozwalających na identyfikację potrzeb rynku pracy, jak również służących uwzględnianiu w programach wniosków z analizy zgodności efektów uczenia się z tymi potrzebami oraz wniosków z monitoringu karier (poza PUM w Gdańsku i PUM w Warszawie). W PUM w Łodzi i w PUM we Wrocławiu mimo, że narzędzia służące dostosowywaniu kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy zostały określone (ankieta wśród absolwentów – w obu uczelniach i badanie opinii pracodawców – w PUM we Wrocławiu), to jednak nie były odpowiednio – regularnie bądź w ogóle stosowane. Z deklaracji przedstawicieli uczelni wynikało m.in., że programy studiów były stale monitorowane zarówno przez komisje czy zespoły ds. zapewnienia jakości kształcenia, jak i przez całe środowisko akademickie, w tym przez nauczycieli i inne gremia działające na poziomie wydziałów czy instytutów uczelni. Z kolei informacje o zgodności z potrzebami rynku pracy pozyskiwane były zarówno od pracowników uczelni, zaangażowanych jednocześnie zawodowo na tym rynku, jak i od przedstawicieli instytucji kultury, współpracujących z tymi uczelniami, w drodze kontaktów nieformalnych.

Uczelnie posiadają zagwarantowaną przez ustawodawcę autonomię, w tym w zakresie sposobu organizacji systemu zapewniającego adekwatną jakość kształcenia. Zdaniem NIK, zasadne wydaje się jednak, aby do systemu tego wprowadzić rozwiązania zapewniające, że przegląd treści programowych będzie odbywał się w sposób regularny i ustandaryzowany oraz, że będzie on uwzględniał wnioski płynące z analizy rynku pracy i monitoringu losów zawodowych absolwentów (prowadzonego przy udziale systemu ELA, jak i opcjonalnie własnego), należycie udokumentowane. W związku z tym, w ocenie NIK, w prace nad doskonaleniem programów studiów należałoby w większym stopniu i w sposób sformalizowany włączyć pracodawców i instytucje otoczenia (np. w postaci funkcjonujących przy wydziałach ciał doradczych), stanowiące istotne źródło informacji zarówno o potrzebach rynku pracy, jak i przygotowaniu zawodowym absolwentów. Powyższe wpisuje się w założenia celów strategicznych uczelni, w których zidentyfikowano konieczność ukierunkowania działań na lepsze dostosowanie oferty kształcenia do wymogów rynku pracy i zwiększenie możliwości zatrudnienia absolwentów. Na zasadność wprowadzenia uporządkowanego i sformalizowanego procesu współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie projektowania i doskonalenia programów kształcenia uwagę zwracały również (w ramach zaleceń bądź rekomendacji) zespoły oceniające PKA, w ramach prowadzonej ewaluacji jakości kształcenia na kierunkach oferowanych przez PUM (m.in. w Bydgoszczy, w Gdańsku, w Krakowie czy we Wrocławiu).

Losy zawodowe absolwentów

W okresie objętym kontrolą sześć PUM (za wyjątkiem PUM w Katowicach i PUM w Poznaniu) przeprowadziło co najmniej jedno badanie dotyczące losów zawodowych wśród swoich absolwentów. Przy czym jedynie w dwóch PUM (w Gdańsku i w Warszawie) przyjęto systemowy charakter tego badania i w związku z tym w obu uczelniach było ono przeprowadzane corocznie, za pomocą ankiety wypełnianej online. W PUM w Gdańsku założono badanie po pierwszym roku od ukończenia studiów oraz po trzech i pięciu latach, z kolei w PUM w Warszawie w przeciągu roku od daty egzaminu dyplomowego. Wyniki tych badań były poddawane analizie w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia tych uczelni. W PUM w Łodzi i w PUM we Wrocławiu, mimo przyjętych w regulacjach wewnętrznych założeń o przeprowadzaniu monitoringu karier zawodowych absolwentów w celu dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy, badanie takie zostało przeprowadzone tylko raz, ze względu na ograniczone funkcjonowanie uczelni w okresie pandemii, brak miarodajnych wyników i brak nałożonego obowiązku w UPSWiN (PUM w Łodzi) oraz brak środków finansowych i samodzielnych możliwości organizacyjnych oraz zadeklarowaną chęć przystąpienia do ogólnopolskiego badania (PUM we Wrocławiu). W PUM w Krakowie

monitorowanie losów zawodowych absolwentów rozpoczęto z końcem 2023 r., przy czym zwrot ankiet był niewielki (cztery na 43 wysłane). Na problem niskiego zainteresowania studentów uczestnictwem w takim badaniu uwagę zwracali przedstawiciele pozostałych PUM. Mimo, że w PUM w Bydgoszczy ankieta została przeprowadzona w 2022 r. i 2023 r. (dwukrotnie), to odpowiedź uzyskano od 29,6 %, 5,94 % i 9,7 % ankietowanych, co w ocenie przedstawiciela tej uczelni świadczyło o jej nieskuteczności. Przedstawiciele PUM deklarowali, że informacje dotyczące losów zawodowych absolwentów pozyskują m.in. w sposób nieformalny, często w wyniku bezpośrednich kontaktów z tymi absolwentami, u pracodawców współpracujących z uczelnią czy w ramach organizowanych wydarzeń artystycznych, kursów czy konkursów. Uczelnie posiłkowały się również danymi z ogólnopolskiego systemu ELA, choć nie każda z nich postrzegала to źródło jako miarodajne (PUM w Poznaniu).

Chociaż prowadzenie własnego monitoringu karier absolwentów przez uczelnie nie jest obowiązkowe, to jednak zdaniem NIK jest pożądane, a to w celu doskonalenia oferty kształcenia i jej dostosowywania do potrzeb rynku pracy. Dane pochodzące z systemu ELA dają uczelniom ogłęd na sytuację ich absolwentów na tym rynku. Najświeższe dotyczą jednak osób, które ukończyły studia dwa lata wcześniej. Ich zakres jest również ograniczony (oparty na danych z systemu POL-on oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych). Własny monitoring daje możliwość pozyskana od absolwenta informacji o określonym przez jednostkę zakresie i użytecznych dla niej w dalszym programowaniu i realizacji procesu kształcenia. W ocenie NIK uczelnie powinny poszukiwać również sposobów na zwiększenie efektywności uzyskiwania odpowiedzi zwrotnych na przekazywane ankiety (np. akcje informacyjne jeszcze w trakcie studiów), jak również innych, bardziej efektywnych metod kontaktu i pozyskiwania informacji od absolwentów.

Opinie pracodawców o poziomie przygotowania zawodowego absolwentów PUM

W siedmiu PUM nie wprowadzono systemowych rozwiązań ukierunkowanych na pozyskiwanie opinii pracodawców o poziomie przygotowania zawodowego zatrudnionych absolwentów lub przyjęte rozwiązania nie były stosowane. Jedynie PUM w Gdańsku w 2023 r. przeprowadziła pilotażowe badanie ankietowe w szkołach muzycznych, stanowiące część założonego przez tę uczelnię szerszego badania z udziałem także instytucji kultury. Uzyskane informacje dotyczące kompetencji absolwentów nie były dotąd przedmiotem szczegółowej analizy gremiów uczelni odpowiedzialnych za zapewnienie jakości kształcenia, przy czym wynikało z nich, że wykonywany zawód był zgodny z ukończoną specjalizacją absolwenta, posiadana wiedza i praktyczne umiejętności odpowiadały oczekiwaniom pracodawcy, a absolwenci w większości byli dobrze przygotowani do wykonywania zawodu. W PUM w Krakowie badanie opinii otoczenia społeczno-gospodarczego pozostawało w fazie przygotowania. W PUM we Wrocławiu badanie takie zostało przewidziane w regulacjach wewnętrznych, lecz nie zostało w ogóle przeprowadzone. Wśród przyczyn nieprzewodzenia takich badań przedstawiciele PUM wskazywali na m.in. negatywne doświadczenia z podjętych prób zorganizowania badania ankietowego, które nie przyniosły zakładanego efektu (z uwagi na niski procent zwrotu ankiet – PUM w Łodzi bądź brak dodanej wartości merytorycznej – PUM w Bydgoszczy), trudności w ustaleniu grupy potencjalnych respondentów (PUM w Bydgoszczy), czy otrzymywanie informacji w tym zakresie bezpośrednio od pracodawców w wyniku utrzymywania z nimi roboczych kontaktów i odbywania rozmów i konsultacji w sposób nieformalny (pozostałe PUM).

Zdaniem NIK rozpoznanie satysfakcji pracodawców z przygotowania zawodowego absolwentów PUM powinno stanowić istotny element procesu kształcenia. Daje ono bowiem szansę na obiektywne poznanie słabych i mocnych stron absolwentów oraz obszarów, w systemie kształcenia studentów, wymagających ewentualnej poprawy, a w konsekwencji umożliwia modyfikację przyjętych założeń i lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Przydatność takiego badania jest uzależniona od formy i sposobu jego ukształtowania przez jednostkę organizującą to badanie, w tym od właściwego i adekwatnego do prowadzonej działalności, wyboru jego odbiorców i ich skali. Badanie takie mogłoby stanowić jeden z mechanizmów

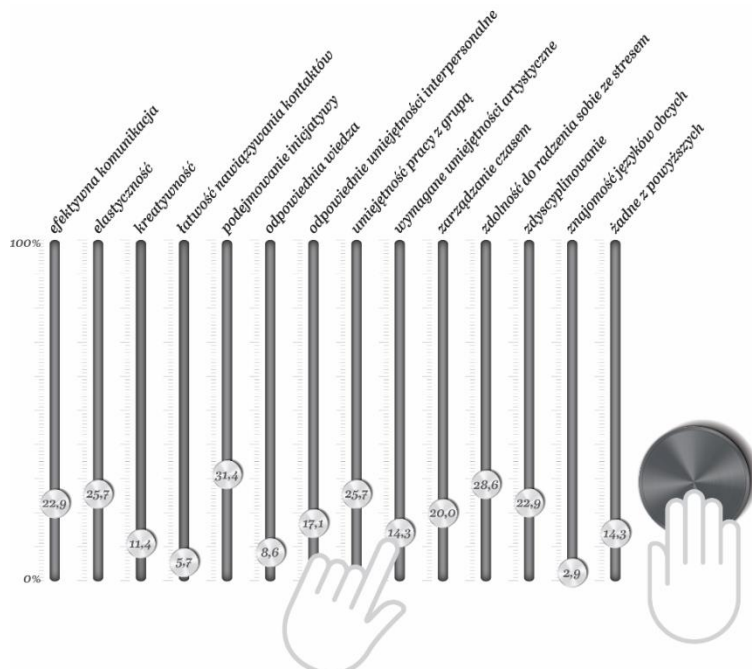
Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez NIK wśród pracodawców

identyfikacji potrzeb rynku pracy i być wykorzystywane w procesie doskonalenia programów studiów, stosownie do § 7 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie studiów.

Przeprowadzone przez NIK badanie ankietowe wykazało, że absolwenci uczelni byli zatrudniani w publicznych instytucjach kultury i innych podmiotach środowiska artystycznego. Na przyjęcie do pracy absolwentów, którzy ukończyli kształcenie w latach 2022–2024 (I półrocze), zdecydowało się 78,6 % respondentów (spośród 38 pracodawców, którzy wzięli w nim udział), przy czym najczęściej (50,5 % odpowiedzi) zatrudniano od jednego do trzech absolwentów. Natomiast wykonanie przez absolwentów z tych lat określonej czynności o charakterze artystycznym, w oparciu o umowy cywilnoprawne bądź w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zleciło co najmniej 69,2 % ankietowanych. W odpowiedziach ankietowani wskazywali, że najczęściej zatrudniano absolwentów kierunków: instrumentalistyka (71,4 %), wokalistyka (54,3 %) oraz dyrygentura (37,1 %), a kluczowym kryterium przy zatrudnianiu były posiadane przez absolwenta umiejętności artystyczne (85,7 %). Zdecydowana większość ankietowanych (94,3 %) uznała, że jest zadowolona z przygotowania przez uczelnie absolwentów do pracy zawodowej, przy czym 51,4 % widziało możliwość poprawy pewnych obszarów związanych z organizacją kształcenia. Wśród przykładów wymieniano: lepsze przygotowanie muzyków do pracy w orkiestrze, w tym kameralnej, jak i symfonicznej, lepszą znajomość repertuaru i literatury, zwiększenie udziału studentów w profesjonalnych projektach artystycznych (a nie tylko akademickich), większy nacisk na przygotowanie studentów do pracy na scenie, w tym dbanie o wizerunek na estradzie, czy na umiejętność kreowania własnej kariery i koncentracji na rozwoju, a także w obszarze marketingu muzyka klasycznego. Pracodawcy w odpowiedziach uznali przy tym, że do kompetencji, których najbardziej brakuje absolwentom PUM, należy: podejmowanie decyzji (31,4 %), zdolność do radzenia sobie ze stresem (28,6 %), umiejętność pracy z grupą (25,7 %) oraz elastyczność (25,7 %).

Infografika nr 3

Wskazane przez pracodawców brakujące kompetencje¹⁹ zatrudnionych absolwentów publicznych uczelni muzycznych

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracodawców zatrudniających absolwentów PUM.

¹⁹ Odpowiedzi nie sumują się do 100 %, gdyż ankietowani mieli możliwość wskazania kilku odpowiedzi.

Blisko 32,0 % objętych badaniem pracodawców uznało, że oferta publicznych uczelni muzycznych nie jest właściwa w świetle ich oczekiwań wobec absolwentów tych uczelni. Wśród przyczyn wskazywali zbyt duży nacisk na kształcenie solistów kosztem muzyków orkiestrowych, kameralistów czy chórzystów, brak kształcenia w zakresie muzyki i tańca tradycyjnego, zbyt mały nacisk na rozwój ogólnej muzykalności, brak absolwentów przygotowanych właściwie do organizowania/produkcji wydarzeń muzycznych czy niewystarczające przygotowanie sceniczne muzyków oraz deficyt instrumentalistów w specjalnościach takich jak róg, puzon, altówka i skrzypce. Pracodawcy z reguły (84,2 % ankietowanych) nie zwracali się do uczelni z propozycją uruchomienia nowych kierunków studiów, bowiem w szczególności nie widzieli takiej potrzeby bądź nie mieli wiedzy o możliwości podjęcia takiej inicjatywy. Wśród absolwentów PUM w perspektywie najbliższych pięciu lat, najbardziej pożądanymi pracownikami, według ankietowanych, byłiby studenci instrumentalistyki (60,5 % odpowiedzi), tańca i wokalistyki (po 31,6 % odpowiedzi), wokalistyki chóralnej i reżyserii (po 26,3 % odpowiedzi), jak również dyrygentury i edukacji artystycznej (po 21,1 % odpowiedzi).

Oceny programowe PKA jakości kształcenia

Jakość kształcenia na studiach oferowanych przez PUM podlegała ewaluacji przeprowadzanej przez PKA, stosownie do art. 241 ust. 1 UPSWiN. Ewaluacji tej dokonywano w formie oceny programowej. W okresie objętym kontrolą 19 kierunków studiów zostało poddanych ocenie przez PKA – w 18 przypadkach ocena została już wydana przez PKA i za każdym razem była to ocena pozytywna, przy czym w przypadku kierunku instrumentalistyka prowadzonego w filii PUM w Białymstoku ocena pozytywna została skrócona do dwóch lat, z uwagi na stwierdzone przez PKA częściowe spełnianie trzech z 10 kryteriów, stanowiących podstawę oceny. Najwięcej ocen zostało wydanych dla PUM w Warszawie (cztery) oraz PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku oraz PUM w Łodzi (po trzy), z kolei w PUM w Katowicach żaden z kierunków studiów nie podlegał ocenie. Formułowane przez zespół oceniający zalecenia i rekomendacje były przez PUM uwzględniane w swojej działalności.

Ocena funkcjonowania uczelni

Stosownie do art. 28 ust. 1 pkt 6 UPSWiN do zadań senatu uczelni należy przeprowadzanie oceny funkcjonowania uczelni. W PUM sposób realizacji tego zadania oraz jego częstotliwość nie zostały formalnie określone. W praktyce było ono realizowane w sposób zróżnicowany.

Przykład

W **PUM w Warszawie** ocena funkcjonowania uczelni została przeprowadzona, w formie uchwały, raz – na ostatnim posiedzeniu senatu tej uczelni i obejmowała ocenę kadencji 2020-2024. Przy czym jak wynikało z wyjaśnień rektora tej uczelni, senat otrzymywał informacje na temat bieżącej działalności uczelni na comiesięcznych posiedzeniach. W **PUM w Katowicach** ocena funkcjonowania uczelni dokonana została w każdym roku - 20 grudnia 2022 r. i 18 grudnia 2023 r., po zapoznaniu się ze sprawozdaniami rektora z realizacji strategii uczelni oraz ich zatwierdzeniem i obejmowała odpowiednio lata akademickie 2021/2022 i 2022/2023. Co roku ocena taka przeprowadzona była także w **PUM w Łodzi** na podstawie sprawozdania z jakości kształcenia, przygotowywanego przez prorektora ds. nauki i dydaktyki. W **PUM we Wrocławiu** zdaniem rektora ocena taka została wyrażona w uchwałach senatu tej uczelni w sprawie zatwierdzenia corocznego sprawozdania rektora z działalności za lata akademickie i w tych sprawozdaniach. Ocena bieżąca dokonywana była również w trakcie posiedzeń senatu, na których rektor przedstawiał istotne informacje dotyczące uczelni. Z kolei w **PUM w Poznaniu** oceny dokonywano poprzez podejmowanie niektórych działań wskazanych w ustawie, takich jak: ocena realizacji strategii, formułowanie rekomendacji dla rady i rektora w zakresie wykonywanych przez nich zadań, powoływanie i odwoływanie członków rady oraz opiniowanie kandydatów na rektora.

Udział studentów w wydarzeniach o charakterze artystycznym

Ustawodawca nie narzucił uczelniom sposobu wywiązywania się z tego obowiązku. Niemniej jednak zdaniem NIK forma, zakres i częstotliwość jego realizacji powinny zostać jednoznacznie określone w aktach wewnętrznych uczelni, z uwagi m.in. na potrzebę uzyskiwania optymalnych efektów kształcenia studentów. Ocena taka winna stanowić wynik analizy tych obszarów, które mają kluczowy wpływ na funkcjonowanie jednostki i dostarczać wiedzy o tym, co w uczelni funkcjonuje w sposób prawidłowy, a co wymaga poprawy.

W ramach procesu kształcenia PUM stwarzały swoim studentom warunki do rozwoju poprzez udział w wydarzeniach o charakterze artystycznym. Każda z uczelni organizowała - samodzielnie bądź we współpracy z innymi podmiotami, w tym instytucjami kultury - wydarzenia muzyczne (np. koncerty symfoniczne i kameralne, klas instrumentalnych i wokalnych oraz kół naukowych, koncerty chóralne czy jazzowe, festiwale muzyczne, spektakle operowe czy audycje umuzykalniające dzieci) angażując do ich przygotowania bądź uczestnictwa studentów. Konieczność rozwoju umiejętności muzycznych i estradowych, w tym obycia z publicznością, wynikała z programów studiów i założonych tam efektów kształcenia, wymaganych do osiągnięcia na poziomie VI lub VII Polskiej Ramy Kwalifikacji²⁰.

Przykład

W **PUM w Gdańsku** na Wydziale Instrumentalnym jednym z warunków zaliczenia przedmiotu pn. Praktyka estradowa z wykładami zmiennymi, jest udział w minimum dwóch koncertach w charakterze wykonawcy, w tym w minimum jednym koncercie w roli solisty, a przedmiotu pn. Orkiestra – udział minimum w dwóch projektach kończących się koncertem lub nagraniem.

Dostęp do tych wydarzeń co do zasady nie był w żaden sposób ograniczony, przy czym zdarzały się przypadki, w których udział w określonym wydarzeniu czy projekcie (z uwagi m.in. na jego charakter, ograniczoną liczbę miejsc czy charakter roli – np. solowy) był poprzedzony organizacją wewnętrznego przesłuchania, celem zapewnienia pożądanego poziomu jakości artystycznej. W uczelniach działały także stałe formacje artystyczne (orkiestry, chóry, zespoły).

Przykład

W **PUM we Wrocławiu** w roku akademickim 2021/2022 zorganizowano łącznie 306 wydarzeń artystycznych i naukowych a w roku akademickim 2022/2023 – 317, w tym m.in. festiwale muzyczne (np. Międzynarodowy Festiwal Klarinetowy CLARIMANIA czy Festiwal Wyobraźni Muzycznej mYear), a także cykle koncertowe (np. Wtorki muzyczne, Estrada absolwentów, Koncerty dyplomatów). Realizowana współpraca z Operą Wrocławską, Filharmonią Dolnośląską w Jeleniej Górze, Filharmonią Sudecką im. Józefa Wiłkomirskiego w Wałbrzychu oraz Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu pozwalała na odbywanie praktyk przez studentów.

Uczelnie wspierały również aktywność artystyczną studentów poprzez udzielanie (do)finansowania ich udziału w wydarzeniach o charakterze konkursowym.

²⁰ Polska Rama Kwalifikacji (PRK) to układ odniesienia dla kwalifikacji nadawanych w Polsce. W PRK jest osiem poziomów. Każdy jest opisywany za pomocą ogólnych charakterystyk zakresu i stopnia skomplikowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, wymaganych od osób posiadających kwalifikacje danego poziomu. W PRK uwzględniono charakterystyki typowe dla kwalifikacji nadawanych w kształceniu ogólnym, zawodowym oraz w szkolnictwie wyższym. Na poziomie VI kwalifikacje pełne potwierdza dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia a na poziomie VII - dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia oraz dyplom ukończenia jednolitych studiów magisterskich.

Przykład

W **PUM w Krakowie** student mógł ubiegać się o refundację całości lub części kosztów związanych z udziałem w konkursie (podróż, nocleg, opłata za udział, ewentualnie koszt udziału akompaniatora). Decyzję w tym zakresie podejmował rektor. W 2022 r. 46 osób uzyskało wsparcie w łącznej wysokości 61,0 tys. zł, w 2023 r. – 77 osób na łączną kwotę 77,9 tys. zł. Każdy student, który złożył dokumenty w wymaganym terminie, otrzymał od uczelni (do)finansowanie. Z kolei w **PUM w Poznaniu** reprezentując uczelnię w wydarzeniach artystycznych lub naukowych student mógł ubiegać się o zwrot kosztów w wysokości do 0,5 tys. zł (w podróży krajowej) i do 1,0 tys. zł (w podróży zagranicznej). W latach 2022–2024 (I półrocze) uczelnia poniosła z tego tytułu koszty w łącznej kwocie 196,4 tys. zł a ze wsparcia skorzystało 399 osób.

Liczba nauczycieli akademickich

Liczba nauczycieli akademickich PUM utrzymywała się w okresie objętym kontrolą na zbliżonym poziomie i wynosiła na koniec 2021 r., 2022 r., 2023 r. i I kwartału 2024 r. odpowiednio 1 967 osób, 1 962 osoby, 1968 osób oraz 1973 osoby²¹, co stanowiło średnio 69,6 % wszystkich pracowników zatrudnionych w PUM (odpowiednio z 2835, 2817, 2818 i 2830 osób). Najwięcej zatrudniała PUM w Warszawie (w przedziale od 369 do 85 nauczycieli akademickich) a najmniej PUM we Wrocławiu (w przedziale od 173 do 178 nauczycieli akademickich). Dla 83,9 %²² nauczycieli akademickich PUM była podstawowym miejscem pracy²³, przy czym największy odsetek tak zatrudnionych nauczycieli akademickich dotyczył uczelni w Łodzi (średnio 97,2 %) i w Gdańsku (średnio 94,1 %) a najmniejszy uczelni we Wrocławiu (średnio 70,3 %) i w Krakowie (średnio 72,4 %).

Wymagania wobec nauczycieli akademickich

Nauczyciele akademicy spełniali wymagania niezbędne do zajmowania stanowisk, na których zostali zatrudnieni, zdefiniowane w art. 113 UPSWiN, w tym posiadali kwalifikacje określone w UPSWiN oraz statutach uczelni²⁴. W przypadku PUM w Gdańsku, z uwagi na niewłaściwą interpretację przepisów prawa, w jednym na sześć zbadanych przypadków, w których zatrudniono pracownika w wyniku rozstrzygnięcia konkursu, na stanowisko asystenta, określono w ogłoszeniu o konkursie wymagania wyższe od wskazanych w UPSWiN. Zgodnie z art. 116 ust. 2 pkt 4 UPSWiN na stanowisku tym może być zatrudniona osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera albo równorzędny, a uczelnia w ogłoszeniu wskazała wymóg posiadania stopnia co najmniej doktora sztuki. Wynikało to także z dążenia uczelni do zapewnienia jak najwyższej jakości kształcenia. W konsekwencji w sposób nieuzasadniony ograniczono dostęp do stanowiska osobom kandydatom posiadającym wyłącznie tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera lub równorzędny.

Rektorzy uczelni ustalili wewnętrzne zasady dokonywania ocen okresowych nauczycieli akademickich, stosownie do art. 128 ust. 3 UPSWiN. Wyjątek w tym przedmiocie stwierdzono w PUM w Gdańsku, w której obowiązywał regulamin okresowej oceny nauczycieli akademickich, uchwalony przez senat tej uczelni (wraz ze zmianami). Powyższe wynikało z niedostosowania wewnętrznych regulacji do zmiany, jaka zaszła na mocy UPSWiN. We wszystkich uczelniach nauczyciele akademicy zostali poddani ocenie okresowej do końca 2021 r.²⁵,

²¹ W tym w grupie pracowników dydaktycznych odpowiednio 654 osoby, 678 osób, 721 osób oraz 719 osób a w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych 1303 osoby, 1283 osoby, 1245 osób oraz 1245 osób. W grupie pracowników badawczych zatrudniała wyłącznie PUM Poznaniu: jedną osobę (na koniec 2021 r. i 2022 r.) i dwie osoby (na koniec 2023 r. i I kwartału 2024 r.).

²² Na koniec: 2021 r. dla 84,6 %, 2022 r. dla 84,5 %, 2023 r. dla 82,9 %, I kwartału 2024 r. dla 83,4 %.

²³ Zgodnie z art. 120 UPSWiN w umowie o pracę z nauczycielem akademickim wskazuje się, czy uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Warunkiem wskazania uczelni jako podstawowego miejsca pracy jest zatrudnienie w niej w pełnym wymiarze czasu pracy, przy czym nauczyciel akademicki może mieć jednocześnie tylko jedno podstawowe miejsce pracy.

²⁴ Ustalono na podstawie badania przeprowadzonego na próbie dokumentacji co najmniej 10 nauczycieli akademickich w każdej PUM.

²⁵ Wymóg wynikający z art. 255 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669, ze zm.).

Rozwój zawodowy pracowników PUM

za wyjątkiem przypadków, w których termin dokonania oceny uległ przedłużeniu z uwagi na nieobecności pracownika. W dwóch PUM (w Krakowie i we Wrocławiu) dokonywano z tego powodu ocen w kolejnych latach, które obejmowały zakres określony w art. 128 ust. 1 UPSWiN. W PUM w Bydgoszczy z kolei przeprowadzono kolejną ocenę okresową, obejmującą okres od 1 października 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. Spośród objętych kontrolą NIK 7 przypadków dokonania ocen okresowych, wystąpiły jedynie trzy oceny negatywne.

Uczelnie stworzyły pracownikom – zarówno nauczycielom akademickim, jak również pracownikom niebędącym nauczycielami akademickimi – warunki do rozwoju zawodowego. Przy czym forma i zakres tego rozwoju nie był przez uczelnie narzucany, a w przypadku pracowników badawczo-dydaktycznych wynikał z obranej ścieżki rozwoju naukowego. Nauczycielom akademickim oferowano różne formy wsparcia – zarówno w zakresie organizacyjnym (np. udostępnianie infrastruktury czy instrumentów uczelni do realizacji określonych projektów), naukowym (dofinansowanie bądź finansowanie przewodów doktorskich i habilitacyjnych, udział w konferencjach naukowych), dydaktycznym (wyjazdy w ramach międzynarodowych programów, głównie Erasmus) czy artystycznym (np. udział w projektach, konkursach, warsztatach). Z kolei pracownicy administracji uczestniczyli m.in. w szkoleniach branżowych, specjalistycznych, kursach czy studiach podyplomowych.

Przykłady

W **PUM w Krakowie** w 2022 r. dofinansowano zagraniczne wyjazdy 19 pracowników na łączną kwotę 71,6 tys. zł, w 2023 r. – sześciu pracowników na łączną kwotę 28,4 tys. zł a w 2024 r. (I półrocze) – ośmiu pracowników na łączną kwotę 38,7 tys. zł. Przeznaczono je na udział w konferencjach, projektach badawczych, kursach mistrzowskich, prowadzenie warsztatów i wykładów oraz wykonanie koncertów. Na wydatki związane ze szkoleniami pracowników administracyjnych i obsługi przeznaczono z kolei łącznie 67,0 tys. zł. Koszty wyjazdów i uczestnictwa nauczycieli akademickich w konferencjach, festiwalach, koncertach oraz warsztatach, a pracowników niebędących nauczycielami akademickimi – w szkoleniach i warsztatach w **PUM w Katowicach** wyniosły w 2022 r. 25,5 tys. zł, w 2023 r. 39,8 tys. zł a w 2024 r. (do końca kwietnia) 1,2 tys. zł. Pracownicy **PUM w Warszawie** w latach 2022–2024 (I kwartał) uczestniczyli w sumie w 100 różnych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych za zgodą pracodawcy, w których udział wzięło w sumie 855 osób. Uczelnia poniosła na ten cel wydatki w łącznej kwocie 455,1 tys. zł, przy czym zdecydowana większość (442,7 tys. zł) została sfinansowana w ramach projektu „Talenty muzyczne na drodze do mistrzostwa i sukcesu zawodowego” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zasady dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników nie obowiązywały w każdej uczelni, niemniej jednak udział w określonej formie podnoszenia tych kwalifikacji był uzasadniony rodzajem i zakresem wykonywanej pracy. W przypadkach przewidzianych w wewnętrznych regulacjach bądź dofinansowania do studiów podyplomowych czy studiów MBA, z pracownikami zawierano umowy, w których, w prawidłowy sposób, zabezpieczano interes uczelni. Wyjątek w tym zakresie stwierdzono w PUM w Poznaniu, gdzie uczelnia sfinansowała pracownikowi studia podyplomowe (3,0 tys. zł) i dofinansowała wyjazd na rezydenturę zagraniczną (5,0 tys. zł), nie zawierając przy tym z nim żadnej umowy, określającej zasady postępowania w przypadku m.in. nieukończenia studiów podyplomowych albo zakończenia pracy w trakcie tych studiów lub rezydentury. Wynikało to z przekonania uczelni o przywiązaniu pracownika do miejsca pracy z uwagi na prestiż i możliwości rozwoju zawodowego.

Z deklaracji przedstawicieli poszczególnych uczelni wynikało, że w okresie objętym kontrolą nie odstępowano od realizacji niezbędnych potrzeb rozwoju

zawodowego pracowników PUM z uwagi na ewentualny brak środków finansowych.

**Zmiana przepisów
prawa w zakresie
dotyczącym
wynagrodzenia
w kwocie minimalnej**

W związku ze zmianami przepisów prawa w zakresie dotyczącym zagwarantowania wynagrodzenia w kwocie minimalnej, w siedmiu PUM (poza uczelnią w Gdańsku) dochodziło do sytuacji, w których wystąpiła konieczność wypłaty wyrównania lub podniesienia wynagrodzenia z uwagi na jego nieosiągnięcie w tej kwocie. W 2022 r. dotyczyło to łącznie 160 przypadków, w 2023 r. 436 przypadków a w 2024 (I półrocze) 680 przypadków. Nie wystąpiły przypadki, w których pracownikowi PUM nie zapewniono minimalnego wynagrodzenia za pracę. Nie zmieniano przy tym warunków zatrudnienia, tj. nie obniżano wymiaru etatu, nie przenoszono na niższe stanowiska i nie obniżano wynagrodzenia, z uwagi na ewentualne problemy finansowe jednostki.

5.2. Zapewnienie i wykorzystanie bazy naukowo-dydaktycznej w procesie kształcenia

Baza naukowo-dydaktyczna PUM uwzględniała potrzeby kształcenia, w tym liczbę kształcących się studentów, która malała. Nie była ona jednakże wystarczająca, dlatego też uczelnie podejmowały działania celem jej uzupełnienia, zawierając m.in. umowy najmu na określone pomieszczenia, instrumenty czy sprzęt muzyczny. W trzech PUM (w Krakowie, w Poznaniu i we Wrocławiu) wystąpiły stany nieprawidłowe dotyczące wyboru kontrahenta niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi a dodatkowo PUM w Krakowie i w PUM we Wrocławiu – w zakresie dotyczącym rozliczania zawartych umów. We wszystkich PUM stwierdzono nieprawidłowości związane z zapewnieniem właściwej ochrony przeciwpożarowej i/lub z należyтым wypełnianiem obowiązków wynikających z ustawy Prawo budowlane, które polegają na utrzymywaniu obiektów budowlanych we właściwym stanie technicznym, poddawaniu ich okresowym kontrolom stanu technicznego oraz wykorzystywaniu zgodnie z przeznaczeniem. Z kolei w sześciu PUM (tj. w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu i Warszawie) nie zapewniono w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia, wynikających z przepisów prawa. W pięciu PUM (poza uczelnią w Katowicach, w Łodzi i w Poznaniu) wystąpiły rozbieżności między udostępnionymi zasobami zbiorów bibliotecznych uczelni a literaturę określoną w sylabusach przedmiotów. Wszystkie PUM udostępniały podmiotom zewnętrznym odpłatnie zarówno bazę naukowo-dydaktyczną, jak i inne obiekty, pomieszczenia czy powierzchnie, z czego czerpano korzyści finansowe. W pięciu PUM (w Bydgoszczy, w Gdańsku, w Krakowie, w Poznaniu i we Wrocławiu) stwierdzono stany nieprawidłowe dotyczące sporządzania umów, w tym w zakresie niezawarcia w nich postanowień w pełni zabezpieczających interesy tych uczelni, w trzech PUM (w Gdańsku, w Krakowie oraz w Poznaniu) mankamenty w realizacji bądź rozliczaniu umów, a w dwóch PUM (w Gdańsku oraz w Krakowie) opieszałości w naliczaniu i egzekwowaniu odsetek od nieterminowych płatności.

**Liczba studentów
przyjmowanych
na studia**

W roku akademickim 2022/2023 liczba przyjętych studentów ogółem zmalała w stosunku do liczby przyjętych z roku akademickiego 2021/2022 o 115 osób, tj. z 2360 osób do 2245 osób (tj. o 4,9 %). We wszystkich PUM, poza uczelnią w Gdańsku i Łodzi, przyjęto mniejszą liczbę studentów niż w roku poprzednim. Następnie w roku akademickim 2023/2024 liczba ta wzrosła do 2354 osób (o 109, tj. o 4,9 %) a przyrost – w stosunku do roku poprzedniego – dotyczył wszystkich PUM za wyjątkiem uczelni z Bydgoszczy i Łodzi. Jedynie w PUM w Bydgoszczy w całym okresie objętym kontrolą wystąpiła tendencja spadkowa, przy czym nie była ona znacząca (spadek w roku akademickim 2022/2023 o 5,9 % oraz w roku akademickim 2023/2024 o 1,3 % – w stosunku do roku poprzedniego). Z kolei w PUM w Gdańsku odnotowano w całym tym okresie wzrost (o 4,9 % w roku akademickim 2022/2023 oraz o 14,7 % w roku

akademickim 2023/2024 – w stosunku do roku poprzedniego). Niemniej pięć PUM (tj. w Bydgoszczy, w Katowicach, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu) w roku akademickim 2023/2024 przyjęło mniej osób niż w roku akademickim 2021/2022 (od czterech osób mniej w PUM Poznaniu do 40 osób mniej w PUM w Katowicach). Fluktuację w przyjęciach przedstawiciele skontrolowanych uczelni tłumaczyli głównie, wymaganym przy naborze, poziomem i jakością umiejętności kandydatów, liczbą absolwentów szkół muzycznych oraz indywidualną sytuacją uczelni.

Przykład

W **PUM w Katowicach** niższa liczba osób przyjmowanych na studia w latach akademickich 2022/2023–2023/2024 w stosunku do roku akademickiego 2021/2022 wynikała przede wszystkim z udzielonego w tym roku akademickim urlopu rocznego 25 studentom, co wpłynęło na mniejszą liczbę osób, które planowo miały zakończyć kształcenie w kolejnych latach akademickich. Te osoby należało uwzględnić w dalszej organizacji kształcenia. Z przeprowadzonych analiz wynikało, że spowodowano to było czasem pandemii.

Przy rekrutacji PUM przestrzegały określonych wewnętrznie limitów przyjęć na studia, za wyjątkiem trzech PUM – w Bydgoszczy, w Gdańsku i w Poznaniu, gdzie stwierdzono przypadki przekroczenia tych limitów, co wynikało z pomyłek przy konstruowaniu planów przyjęć (PUM w Bydgoszczy), potrzeby elastycznego reagowania na wyniki rekrutacji (PUM w Gdańsku) oraz rozwoju uczelni (PUM w Poznaniu).

Wszystkie PUM rekrutowały kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia, przy czym liczba przyjętych osób na studia pierwszego stopnia malała – z 1319 osób w roku akademickim 2021/2022 do 1254 osób w roku akademickim 2023/2024, a przyjętych na studia drugiego stopnia wzrastała – odpowiednio z 1041 osób do 1100 osób. Przyczynę wzrostu stanowiło m.in. otwieranie nowych kierunków studiów i specjalności przez PUM na tym poziomie. Trzy PUM (w Katowicach, w Łodzi oraz w Warszawie) uruchamiały także studia, na wybranych kierunkach, w trybie niestacjonarnym – zarówno na poziomie studiów pierwszego, jak i drugiego stopnia, na wybranych specjalnościach. Na studia prowadzone w tym trybie przyjęto w roku akademickim 2021/2022 łącznie 120 osób (tj. 11,2 % ogółu przyjętych w tych PUM), w roku akademickim 2022/2023 – 112 osób (tj. 11,2 % ogółu przyjętych w tych PUM) a w roku akademickim 2023/2024 – 75 osób (tj. 7,3 % ogółu przyjętych w tych PUM). Na istotny spadek liczby przyjętych osób na studia w tym trybie wpływ miało zaprzestanie ich prowadzenia przez PUM w Katowicach – z uwagi na wysokie koszty a w konsekwencji brak chętnych.

We wszystkich uczelniach najwięcej osób przyjmowano każdego roku na kierunek instrumentalistyka – przyjęci stanowili od ok. 40,6 % w roku akademickim 2022/2023 (w PUM we Wrocławiu) do nawet 74,1 % w roku akademickim 2021/2022 (w PUM w Krakowie). Wyjątek w tym zakresie stanowiła PUM w Łodzi, gdzie obok instrumentalistyki, znaczna część przyjętych (ok. 1/3 osób) zrekrutowała się na kierunek sztuki sceniczne.

Przyjęcia na studia cudzoziemców

Przyjęcia na studia cudzoziemców miały miejsce we wszystkich uczelniach a ich liczba w poszczególnych latach objętych kontrolą wzrastała: z 183 w roku akademickim 2021/2022 do 203 w roku akademickim 2023/2024. Najwięcej obcokrajowców zostało przyjętych w roku akademickim 2021/2022 w PUM w Krakowie (56 osób), w roku akademickim 2022/2023 w PUM w Warszawie (39 osób) a w roku akademickim 2023/2024 w PUM w Poznaniu (46 osób). Kontrola wykazała, że PUM zasadniczo przyjmowały na studia cudzoziemców na podstawie dokumentów określonych w art. 69 ust. 2 pkt 4-7 i ust. 3 UPSWiN w związku z art. 326 UPSWiN oraz zgodnie z wymaganiami określonymi w aktach stanowienia prawa o charakterze wewnętrznym. Przeprowadzone badanie na próbie dokumentacji 35 cudzoziemców wykazało, że w 12 przypadkach (34,3 % próby), dotyczących trzech PUM, stwierdzono stany nieprawidłowe. Dotyczyły one: braku przechowywania w aktach osobowych studenta dokumentów stanowiących,

zgodnie z regulacjami wewnętrznymi, podstawę przyjęcia na studia (PUM w Katowicach i PUM w Krakowie) oraz przyjęcia na studia po terminie wyznaczonym w regulacjach wewnętrznych (PUM w Bydgoszczy).

Przykład

W **PUM w Katowicach** w teczkach akt osobowych pięciu z sześciu zbadanych przez NIK studentów brak było dokumentu potwierdzającego posiadanie przez studentów ubezpieczenia zdrowotnego lub dokumentu potwierdzającego objęcie studenta powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym lub dokumentu zawierającego oświadczenie ubezpieczyciela, że pokryje koszty leczenia studenta na terytorium RP. Wymóg złożenia niniejszego dokumentu został sformułowany w regulacji wewnętrznej tej uczelni. Stanowiło to naruszenie § 15 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów, zgodnie z którym w tezcze akt osobowych studenta przechowuje się dokumenty stanowiące podstawę przyjęcia na studia. Wynikało to z zastosowania niewłaściwego sposobu udokumentowania przeprowadzonej weryfikacji z tym zakresie.

Ponadto w PUM w Łodzi w regulacjach wewnętrznych w sposób sprzeczny z UPSWiN zawężono wykaz dokumentów, na podstawie których możliwe było przyjęcie cudzoziemca na studia. Nieprecyzyjnie określono również sposób potwierdzenia przez kandydata na studia znajomości języka polskiego, co mogło powodować niejednoznaczność w podejściu do oceny tego zagadnienia.

Znajomość języka polskiego PUM weryfikowały na podstawie posiadanej przez kandydatów dokumentacji (certyfikatów, zaświadczeń) lub w toku organizowanych egzaminów wstępnych. Studia podejmowane przez studentów z Chińskiej Republiki Ludowej poprzedzane były z kolei rocznym kursem przygotowawczym.

Liczba studentów

W latach akademickich 2021/2022, 2022/2023 i 2023/2024 liczba studentów kształcących się w PUM systematycznie malała i wynosiła – odpowiednio – 6042 osoby, 5793 osoby oraz 5754 osoby. Oznacza to, że w roku akademickim 2023/2024 w uczelniach kształciło się o 288 osób mniej (tj. o 4,8 %) niż w roku akademickim 2021/2022. Tendencję spadkową w całym okresie objętym kontrolą odnotowano w pięciu PUM (w Łodzi, w Katowicach, w Poznaniu, w Warszawie oraz we Wrocławiu), wzrostową – w PUM w Gdańsku, a w PUM w Bydgoszczy i w Krakowie liczba kształcących się fluktuowała. Powyższe wynikało w szczególności z mniejszej liczby osób przyjmowanych na studia, zmian w ofercie edukacyjnej PUM (np. w przypadku PUM w Gdańsku został uruchomiony kierunek kameralistyka, a PUM w Katowicach ograniczyła rekrutację na studia niestacjonarne), rezygnacji ze studiów, z uwagi na m.in. rosnące koszty utrzymania w dużych miastach czy skutki pandemii, jak również z przeniesień na inne uczelnie. Najwięcej osób kształciło się w PUM w Warszawie (odpowiednio 1 046, 983 oraz 980) a najmniej w PUM w Gdańsku (odpowiednio 579, 588 oraz 592) oraz w PUM we Wrocławiu (odpowiednio 594, 588 oraz 585).

Spośród wszystkich kształcących się studentów 62,0 %–63,0 % stanowili studenci studiów pierwszego stopnia. W stosunku do roku akademickiego 2021/2022, w roku akademickim 2023/2024 liczba studentów kształcących się na tym poziomie zmalała o 6,5 %, z kolei na studiach drugiego stopnia – zmalała o 2,8 %. W trybie niestacjonarnym w trzech PUM (w Łodzi, w Katowicach i w Warszawie) kształciły się – w poszczególnych latach objętych kontrolą – 304 osoby, 274 osoby oraz 231 osób, co stanowiło odpowiednio 5,0 %, 4,7 % i 4,0 % łącznej liczby studentów ośmiu PUM. W żadnej z ww. trzech PUM liczba studentów studiów stacjonarnych nie była mniejsza od liczby studentów kształcących się na studiach niestacjonarnych, co było zgodne z art. 63 ust. 3 UPSWiN²⁶.

²⁶ Studenci studiów prowadzonych w trybie niestacjonarnym stanowili od 3,1 % (PUM w Katowicach w roku akademickim 2023/2024) do 22,6 % (PUM w Łodzi w roku akademickim 2022/2023) ogółu studentów w tych uczelniach.

Liczba absolwentów

Liczba absolwentów PUM w latach akademickich 2021/2022 oraz 2022/2023²⁷ utrzymywała się na podobnym poziomie i wynosiła odpowiednio 1911 i 1920 osób, z czego 1057 osób (55,3 %) i 902 osób (47,0 %) ukończyło studia pierwszego stopnia. W stosunku do liczby studentów z dnia rozpoczęcia studiów, absolwenci stanowili od 71,3 % (PUM w Katowicach) do 89,9 % (PUM w Warszawie) w roku akademickim 2021/2022 oraz od 73,3 % (PUM w Bydgoszczy) do 88,2 % (PUM w Warszawie) w roku akademickim 2022/2023.

Wpływ na odsetek osób, które nie ukończyły/nie ukończą studiów w przewidzianym terminie, miała liczba, m.in. skreśleń z listy studentów. Występowały one w każdym roku objętym kontrolą a ich przyczynę stanowiło w szczególności nieuzyskanie zaliczenia semestru lub roku akademickiego, rezygnacja ze studiów, niepodjęcie studiów czy brak postępów w nauce.

Przykład

W **PUM w Bydgoszczy** w roku akademickim 2021/2022 skreślono z listy studentów łącznie 114 osób, w tym 46 z powodu rezygnacji (40,4 %), 24 z powodu niezłożenia pracy dyplomowej w terminie (21,1 %), 15 z racji niezłożenia egzaminu dyplomowego w terminie (13,2 %), czterech w związku z niewniesieniem opłaty za studia (3,5 %) oraz czterech z uwagi na niepodjęcie studiów (3,5 %). Z kolei w roku akademickim 2022/2023 skreślono łącznie 74 osoby, w tym 33 z powodu rezygnacji (44,6 %), 24 – niezłożenia pracy dyplomowej w terminie (32,4 %), 12 – niezaliczenia semestru (16,2 %), czterech – niepodjęcia studiów (5,4 %), jedną – niezłożenia egzaminu dyplomowego w terminie (1,4 %).

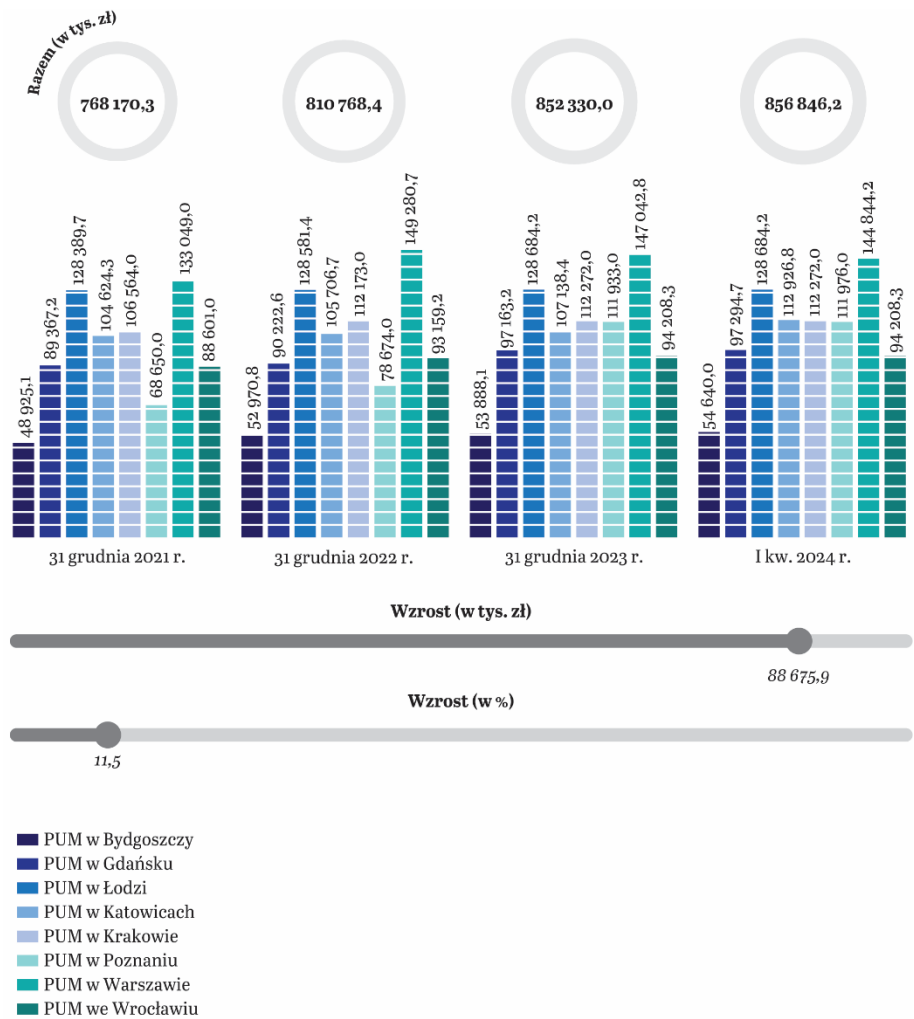
Wartość środków trwałych

Łączna wartość środków trwałych, którymi dysponowały PUM, wzrastała w kolejnych latach objętych kontrolą – z 768 170,3 tys. zł na koniec 2021 r. do 856 846,2 tys. zł na koniec I kwartału 2024 r., tj. łącznie o 11,5 %. Wynikało to z realizacji przez PUM inwestycji oraz dokonywania zakupów inwestycyjnych, w tym uzupełniania bądź wymiany instrumentarium. Najwyższy przyrost wartości środków trwałych, w stosunku do stanu z końca 2021 r., odnotowała PUM w Poznaniu. Jej majątek wzrósł o 43 326,0 tys. zł (tj. o 63,1 %) z uwagi na zakończenie i rozliczenie projektów inwestycyjnych. Najniższy przyrost dotyczył z kolei PUM w Łodzi (o 294,5 tys. zł, tj. o 0,2 %).

²⁷ Ze względu na trwający proces uzyskania tytułu zawodowego przez studentów w roku akademickim 2023/2024 (na dzień zakończenia czynności kontrolnych w jednostkach), odstąpiono od prezentacji danych w tym zakresie za ten rok akademicki.

Infografika nr 4

Wartość środków trwałych publicznych uczelni muzycznych według stanu na koniec 2021 r., 2022 r., 2023 r. i I kwartału 2024 r.

Źródło: opracowane własne NIK na podstawie wyników kontroli.

W strukturze wartości środków trwałych największy udział miały budynki, lokale i obiekty budowlane, których wartość na koniec I kwartału 2024 r. wynosiła 510 237,5 tys. zł i była wyższa od wartości z końca 2021 r. o 53 342,4 tys. zł oraz stanowiła 59,5 % wartości wszystkich środków trwałych PUM. Wszystkie PUM posiadały w swoich zasobach instrumenty i sprzęt muzyczny a ich wartość²⁸ wynosiła – na koniec I kwartału 2024 r. – co najmniej 120 313,3 tys. zł, tj. o 23 681,8 tys. zł więcej niż na koniec 2021 r.

Składniki majątkowe PUM, w tym instrumenty i sprzęt muzyczny, były objęte ubezpieczeniem. Wyjątek w tym zakresie stwierdzono w PUM w Krakowie, w której dopiero od kwietnia 2022 r. rozpoczęto ubezpieczanie budynków uczelni, a następnie w 2023 r. i w 2024 r. wybranych instrumentów muzycznych. Na dzień 30 czerwca 2024 r. 90 % egzemplarzy instrumentów i sprzętu artystycznego o wartości jednostkowej przekraczającej 1,0 tys. zł nie było objętych ubezpieczeniem, w tym instrumenty nabyte w latach 2022–2023 na łączną kwotę 743,0 tys. zł. W konsekwencji PUM w Krakowie nie w pełni zabezpieczyła się przed poniesieniem szkód w mieniu, co było działaniem nierzetelnym. Z wyjaśnień rektora wynikało, że przyczynę powyższego stanowił głównie brak środków finansowych na ten cel. Z kolei w PUM z Gdańska nierzetelnie zweryfikowano wartość majątku zgłoszonego do ubezpieczenia

²⁸ Dotyczy sprzętu o wartości powyżej 1,0 tys. zł.

Baza naukowo-
dydaktyczna

przez brokera, co spowodowało, że w 2023 r. nie wszystkie składniki majątku tej uczelni były objęte ubezpieczeniem (pominięto m.in. nowe windy zainstalowane w budynkach uczelni o wartości 634,4 tys. zł).

Baza naukowo-dydaktyczna uwzględniała potrzeby kształcenia. W zasobach własnych PUM znajdowało się ogółem 955 pomieszczeń dydaktycznych (sal wykładowych, ćwiczeniowych czy pracowni specjalistycznych²⁹) oraz 40 sal koncertowych, z czego 20 na ponad 100 osób. Zdecydowana większość tych pomieszczeń przeznaczona była na zajęcia z udziałem do 20 osób, a to z uwagi na z reguły zindywidualizowany tryb prowadzonego kształcenia w PUM (tj. w relacji student – nauczyciel). Każda z PUM dysponowała także własnymi instrumentami oraz sprzętem muzycznym/artystycznym, z których do celów dydaktycznych bądź artystycznych mogli korzystać studenci w ramach udostępnienia odpłatnego (wszystkie PUM poza uczelniami w Katowicach) bądź bezpłatnego (PUM w Katowicach oraz np. PUM w Bydgoszczy, w Łodzi czy w Krakowie). Koszt wypożyczenia instrumentu ustalany był przez PUM z uwzględnieniem rodzaju instrumentu bądź jego wartości i wahał się w przedziale od 10,0 zł do 98,4 zł za miesiąc.

Przykład

W PUM w Katowicach udostępnienie instrumentów studentom odbywało się bezpłatnie. Udostępnieniu podlegało łącznie 169 instrumentów, w tym skrzypce, altówki, kontrabasy, flety, oboje, rożki, klarnety, fagoty, saksofony, waltornie, tuby, trąbki, puzony, akordeony, gitary i harfa.

Posiadana przez PUM baza naukowo-dydaktyczna nie była jednak wystarczająca. Dlatego też w latach 2022–2024 (I kwartał) każda uczelnia wynajmowała dodatkowo pomieszczenia bądź instrumenty/sprzęt muzyczny od innych podmiotów (prywatnych i publicznych) na cele prowadzonej działalności dydaktycznej. Wynajem uzasadniano brakiem własnych zasobów o określonych parametrach czy wyposażeniu (w przypadku sal i obiektów) bądź niedostatkiem lub unikatowością przedmiotu najmu (w przypadku instrumentów). Udostępnieniu podlegały m.in.: sala do ćwiczeń choreograficznych, tanecznych bądź wokalnno-aktorskich (dla PUM w Gdańsku, PUM w Łodzi, PUM w Krakowie), sala baletowa (dla PUM w Warszawie), sala koncertowa z zapleczem (dla PUM w Bydgoszczy, PUM w Katowicach), studio nagraniowe (dla PUM w Łodzi, PUM w Katowicach, PUM w Warszawie), pływalnia i/ lub sala sportowa (dla PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku, PUM w Łodzi, PUM w Katowicach, PUM w Krakowie, PUM w Poznaniu, PUM we Wrocławiu) czy instrumenty takie jak czelesta, pozytyw, wibrafon (dla PUM w Gdańsku). Korzystano z zasobów podmiotów zewnętrznych zarówno na podstawie umów/porozumień zawieranych w formie pisemnej (łącznie 132 umowy), jak i ustnej (PUM w Bydgoszczy oraz PUM w Katowicach). Łączna wysokość kosztów poniesionych przez wszystkie PUM z tytułu najmu bazy naukowo-dydaktycznej w latach 2022–2024 (I kwartał) wyniosła 3478,9 tys. zł, w tym w 2022 r. – 1513,1 tys. zł., w 2023 r. – 1540,4 tys. zł, w 2024 r. (I kwartał) – 425,4 tys. zł, przy czym wystąpiły przypadki korzystania z udostępnionej infrastruktury bezpłatnie (PUM w Bydgoszczy, PUM w Warszawie czy PUM we Wrocławiu). Najwyższe koszty (1159,2 tys. zł) i największa liczba zawartych umów (41) dotyczyły PUM w Poznaniu, a najniższe koszty (70,0 tys. zł) i najmniejsza liczba umów (cztery, w tym jedna bezkosztowa) PUM we Wrocławiu.

Uczelnie z reguły w sposób prawidłowy wywiązywały się z obowiązków umownych³⁰, w tym terminowo regulowały należne kontrahentom płatności. Zobowiązania wymagalne, powyżej 1,0 tys. zł, z tego tytułu nie wystąpiły. Stany nieprawidłowe dotyczące rozliczania zawartych umów stwierdzono w PUM w Krakowie (w przypadku jednej z dwóch umów długoterminowych) oraz

²⁹ Np. sala baletowa, sala organowa, studio nagrań, studio muzyki elektronicznej, studio muzyki filmowej, studio reżyserii dźwięku.

³⁰ Stwierdzono na podstawie badania przeprowadzonego na próbie 35 umów.

w PUM we Wrocławiu (w przypadku jednej z sześciu zbadanych umów). W tych uczelniach, jak również w PUM w Poznaniu, w sposób niezgodny z regulacjami wewnętrznymi dokonano także wyboru kontrahenta. W konsekwencji nie zapewniono, by wydatki publiczne, na łączną kwotę 312,5 tys. zł, były dokonywane w sposób oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, do czego zobowiązywał art. 44 ust. 3 pkt 1 Ufp.

Przykład

W **PUM we Wrocławiu** latach 2021–2024 (I kwartał) zapytania ofertowe na wynajem basenu na zajęcia wychowania fizycznego dla studentów zostały przekazane tylko do jednego podmiotu (dotychczasowego kontrahenta), mimo że zgodnie z regulacjami wewnętrznymi uczelni zapytanie to należało skierować do co najmniej trzech potencjalnych wykonawców. Takie działanie uczelni ograniczyło możliwość pozyskania bardziej korzystnych ofert szczególnie w sytuacji, gdy na terenie miasta Wrocławia we wskazanym okresie funkcjonowało co najmniej dziewięć obiektów posiadających baseny sportowe. Także w tej uczelni, w toku realizacji umowy na najem basenu, zawartej we wrześniu 2022 r., doszło do niezgodnego z jej postanowieniami rozliczenia płatności za miesiące styczeń, luty oraz czerwiec 2023 r., w wyniku czego za realizację całości umowy uczelnia zapłaciła kwotę łączną 30,4 tys. zł, mimo że jej wartość określona w umowie wynosiła 27,4 tys. zł. Przyczynę powyższego stanowił brak przekazania umowy z prawidłową kwotą zamówienia (27,4 tys. zł) pracownikowi odpowiedzialnemu za weryfikację merytoryczną faktur. W trakcie kontroli uczelnia zwróciła się do wykonawcy o wystawienie i przesłanie faktur korygujących.

Udostępnianie bazy naukowo-dydaktycznej podmiotom zewnętrznym

Uczelnie udostępniały odpłatnie bazę naukowo-dydaktyczną podmiotom zewnętrznym na podstawie różnego rodzaju umów cywilnoprawnych (najem, użyczenie, porozumienie). W PUM w Katowicach salę koncertową udostępniano także bez zawierania umowy w formie pisemnej (31 razy w latach 2022–2023). Z reguły udostępnienia te miały charakter krótkoterminowy (kilkugodzinny, jedno- bądź kilkudniowy) i dotyczyły głównie najmu bądź użyczenia sal koncertowych i auli. W niewielkim zakresie udostępnienia obejmowały sale dydaktyczne i instrumenty. W latach 2022–2024 (I kwartał) wysokość uzyskanych przychodów przez wszystkie PUM z tytułu udostępnienia tej bazy wyniosła 2180,3 tys. zł, z czego najwięcej dotyczyło PUM w Łodzi (702,7 tys. zł) a najmniej PUM w Bydgoszczy (39,5 tys. zł). W obiektach dydaktycznych udostępniano również – na podstawie umów wieloletnich – powierzchnie czy pomieszczenia celem prowadzenia przez podmioty zewnętrzne określonego rodzaju działalności bądź świadczenia usług, m.in. w zakresie gastronomii (np. PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku czy PUM w Krakowie), telekomunikacji (PUM w Poznaniu), kserografii (np. PUM w Gdańsku) czy drobnej sprzedaży (np. PUM w Gdańsku i PUM w Krakowie). Przychody z tego tytułu w kontrolowanym okresie wyniosły co najmniej 1780,6 tys. zł. Posiadany przez PUM we Wrocławiu budynek niedydaktyczny był z kolei w całości wynajmowany, a przychody uczelni w ww. okresie z tego tytułu wyniosły 381,2 tys. zł.

Udostępnianie posiadanej infrastruktury i instrumentów nie zawsze przebiegało w sposób prawidłowy. Stany nieprawidłowe stwierdzono w pięciu z ośmiu zbadanych PUM (w Bydgoszczy, w Gdańsku, w Krakowie, w Poznaniu i we Wrocławiu). Dotyczyły one w szczególności: zawierania umów z naruszeniem zasad określonych w regulacjach wewnętrznych (PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku oraz PUM we Wrocławiu); niepełnego zabezpieczenia interesów poprzez m.in. brak zapisów dotyczących kar umownych (PUM w Poznaniu i PUM we Wrocławiu), możliwości kontroli przedmiotu najmu (PUM w Krakowie i PUM we Wrocławiu) bądź wpłaty kaucji bądź poręczenia kaucji (PUM w Krakowie); czy niewprowadzenia w umowach wieloletnich zapisów zapewniających co najmniej utrzymanie w kolejnych latach

wartości ekonomicznej czynszu przez zmianę jego pierwotnej wysokości nominalnej, np. poprzez waloryzację (PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku i PUM w Krakowie). Przedstawiciele PUM tłumaczyli powyższe m.in. uzgodnieniami poczynionymi z najemcami, partnerskimi relacjami z kontrahentami i ich rzetelnością czy brakiem obowiązku wprowadzania takich zapisów.

Przykład

W **PUM w Gdańsku** kanclerz zawarł dwie umowy na wynajem sali koncertowej wraz z zapleczem i salami oraz auli, w których zastosowano niższe stawki najmu niż wynikające z obowiązującego cennika określonego w regulaminie wynajmu tych obiektów. Łączny przychód uczelni został zaniżony o 9,7 tys. zł. Kanclerz nie posiadał pisemnej zgody rektora na zmianę ceny. Powyższe tłumaczył niekomercyjnym charakterem wydarzenia, promocją uczelni oraz przeprowadzonymi negocjacjami.

Niezależnie od powyższego zasady wypożyczania instrumentów określone przez rektora PUM w Krakowie zostały naruszone w przypadku pięciu na 15 zbadanych wypożyczeń – w trzech przypadkach wypożyczono instrumenty bezpłatnie, mimo braku zgody właściwego dziekana, udzielonej na pisemny wniosek studenta, a w dwóch kolejnych przedłużono wypożyczenie pomimo braku wymaganej akceptacji pedagoga i występujących zaległości w płatnościach studenta. Przyczynę powyższego stanowiło uznanie przez pracownika magazynu informacji i zapewnień przekazywanych ustnie za wystarczające.

W trzech PUM wystąpiły także przypadki realizacji bądź rozliczania umów niezgodnie z warunkami określonymi w tych kontraktach (PUM w Gdańsku, w Krakowie oraz w Poznaniu) oraz opieszałości w naliczaniu i egzekwowaniu odsetek od nieterminowych płatności (PUM w Gdańsku oraz w Krakowie). W konsekwencji powyższego dochodziło do uszczuplenia należnych PUM kwot bądź otrzymywania ich z opóźnieniem. Z kolei w PUM we Wrocławiu w sposób nierzetelny sprawowano nadzór nad realizacją umowy wieloletniej dotyczącej najmu budynku niedydaktycznego.

Przykłady

W **PUM w Gdańsku** w latach 2022–2024 (I kwartał), pomimo niezachowania wymaganej pisemnej formy zmiany warunków umowy, pobierano niższy czynsz niż określony w tej umowie, co było działaniem nierzetelnym i niegospodarnym. W tym okresie uczelnia utraciła wpływy w łącznej wysokości 18,3 tys. zł. Przedstawiciele uczelni wyjaśnili, że aneks miał zostać przygotowany przez kontrahenta, ze strony uczelni nie było działań przypominających.

W **PUM we Wrocławiu** dopuszczono do zmiany sposobu użytkowania obiektu przy ul. B. Biegasa 2 we Wrocławiu bez wiedzy i zgody uczelni oraz bez zgłoszenia organowi administracji architektoniczno-budowlanej, co stało w sprzeczności z art. 71 ust. 2 ustawy Prawo budowlane. Stosownie do zapisów umowy, jej przedmiot miał być wykorzystywany na cele mieszkaniowe oraz na cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego tj. z zachowaniem zasady, że powierzchnia pomieszczeń przeznaczonych pod funkcję usług wbudowanych nie może przekraczać 35,0 % powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego. Tymczasem, w obiekcie tym prowadzona była działalność usługowa – hostel, co zostało stwierdzone w toku kontroli NIK i potwierdzone przez PINB w ramach kontroli przeprowadzonej na zlecenie Izby, który nakazał wstrzymanie użytkowania obiektu. Najemca bez zgody i wiedzy uczelni przeprowadził również remonty i adaptacje w przedmiocie najmu. Konsekwencją powyższego było zaniżenie o kwotę 17,1 tys. zł netto deklaracji na podatek od nieruchomości za lata 2022–2023 składanych przez uczelnię, na skutek nie poinformowania PUM we Wrocławiu przez najemcę o zmianie wielkości powierzchni użytkowej, wykorzystywanej na prowadzoną działalność gospodarczą. W toku kontroli uczelnia dokonała korekty deklaracji na podatek

**Bezpieczeństwo
pożarowe
i utrzymanie
obiektów
budowlanych**

od nieruchomości, jak również obciążała najemcę odsetkami od korekt podatku od nieruchomości i podatku od towarów i usług (wynikającą ze zmiany wysokości podatku od nieruchomości), w łącznej kwocie 21,5 tys. zł brutto. Najemca zobowiązał się do zapłaty ww. kwoty. W toku kontroli NIK kanclerz oświadczył, że uczelnia nie przeprowadzała szczególnej kontroli w zakresie realizacji przedmiotu najmu umowy a wizyty pracowników nie wskazywały na zmianę sposobu użytkowania przedmiotu najmu.

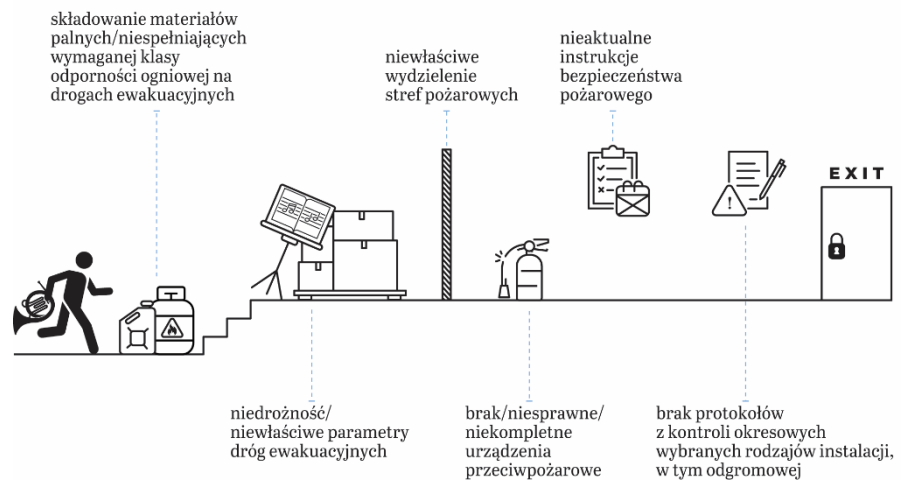
Na zlecenie NIK właściwe miejscowo organy PSP sprawdziły, czy budynkom uczelni, w których prowadzona była działalność dydaktyczna bądź kulturalna³¹, zapewniono ochronę przeciwpożarową w zakresie określonym w art. 4 ustawy o ochronie ppoż. Natomiast właściwym miejscowo organom nadzoru budowlanego zlecono zbadanie czy obiekty te spełniały wymogi wynikające z przepisów ustawy Prawo budowlane, tj. czy utrzymywano je w należyтым stanie technicznym, poddawano okresowym kontrolom oraz wykorzystywano zgodnie z przeznaczeniem.

W każdej ze skontrolowanych PUM przeprowadzone przez organy PSP oraz nadzoru budowlanego kontrole ujawniły stany nieprawidłowe co najmniej w jednym z ww. obszarów, przy czym istotna ich większość dotyczyła niezapewnienia przez PUM właściwej ochrony przeciwpożarowej.

W przypadku każdej z PUM organy PSP stwierdziły stany nieprawidłowe w zakresie zapewnienia właściwej ochrony przeciwpożarowej. Miały one zróżnicowany charakter - począwszy od uchybień formalnych, po sytuacje stwarzające bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego albo powstania znacznej szkody w mieniu.

Infografika nr 5

Przykłady nieprawidłowości dotyczących zapewnienia właściwej ochrony przeciwpożarowej

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Poza PUM we Wrocławiu, wobec każdej z jednostek zostały bądź miały zostać wszczęte postępowania administracyjne, ukierunkowane na wyeliminowanie stwierdzonych mankamentów. Jeszcze w toku kontroli NIK PUM podjęły działania zmierzające do usunięcia niektórych zidentyfikowanych nieprawidłowości.

³¹ Kontrola zlecona przez NIK na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK obejmowała – w każdej PUM - co najmniej trzy takie obiekty.

Przykład

W jednym z budynków **PUM w Łodzi** stwierdzono zamknięcie drzwi ewakuacyjnych w sposób uniemożliwiający ich natychmiastowe otwarcie w przypadku pożaru lub innego miejscowego zagrożenia. Zgodnie z zaleceniem PSP, uczelnia wykonała dodatkowy przycisk ewakuacyjny, zwalniający rygłowanie drzwi bez jednoczesnego wywoływania alarmu pożarowego i (...) powiadomiła PSP o wykonaniu zalecenia wynikającego z protokołu pokontrolnego. Wszczęte przez właściwego miejscowo komendanta miejskiego PSP postępowanie administracyjne w tym przedmiocie zostało umorzone.

W odniesieniu do obowiązków właścicieli bądź zarządców obiektów, wynikających z ustawy Prawo budowlane, organy nadzoru budowlanego stwierdziły, że obiekty dydaktyczne bądź kulturalne były użytkowane zgodnie z przeznaczeniem, co do zasady były poddawane wymaganym kontrolom okresowym i znajdowały się w dobrym stanie technicznym. Formułowane w toku kontroli zastrzeżenia dotyczyły z reguły uchybień odnoszących się do walorów estetycznych obiektów bądź wynikłych z ich eksploatacji (zużycia) i nie skutkowały wszczęciem postępowań administracyjnych. Odmienna sytuacja wystąpiła w PUM w Warszawie oraz w PUM we Wrocławiu, gdzie właściwi miejscowo powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego, z uwagi na charakter stwierdzonych nieprawidłowości, wydali decyzje administracyjne celem wyeliminowania występowania niepożądanych stanów bądź prowadzili dalsze postępowania wyjaśniające.

Przykłady

Przeprowadzona przez PINB dla m.st. Warszawy kontrola w Domu Studenckim „Dziekanka” **PUM w Warszawie** wykazała nieprawidłowości zagrażające bezpieczeństwu ludzi i mienia, polegające na uszkodzeniu fragmentów tynku i elewacji oraz złym stanie technicznym balkonu nad bramą środkową, co było niezgodne z art. 61 ustawy Prawo budowlane, skutkujące wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej uczelni usunięcie nieprawidłowości dotyczących złego stanu technicznego budynku, poprzez zamontowanie siatek zabezpieczających przed spadającymi fragmentami tynku z elewacji i gzymsów budynku w terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania decyzji oraz zakazującą użytkowania balkonu nad bramą środkową do czasu usunięcia nieprawidłowości. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności. Zgodnie z wyjaśnieniami rektora, uczelnia jeszcze w toku kontroli NIK podjęła działania zabezpieczające a balkon pozostawał wyłączony z użytkowania.

Z kolei w filii **PUM w Warszawie w Białymstoku** kontrola PINB wykazała nieprzeprowadzenie corocznych przeglądów mechanicznej instalacji wentylacyjnej w budynkach dydaktycznych A i B, co było niezgodne z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy Prawo budowlane. Rektor wyjaśnił, że urządzenia wentylacyjne podlegają regularnym przeglądom, jednakże uczelnia zaniedbała uzyskania protokolarnego potwierdzenia tego faktu. W celu usunięcia wątpliwości co do sprawności instalacji, stosowne przeglądy miały zostać zleczone jeszcze w bieżącym roku.

Wśród przyczyn występowania stanów nieprawidłowych wymieniano m.in. brak wiedzy o postępowaniu niezgodnie z prawem, ograniczenia wynikające z zabytkowego charakteru budynków, brak wystarczających środków finansowych na doprowadzenie obiektów do właściwego stanu w pełnym zakresie, zaplanowanie inwestycji w tym obszarze na kolejne lata.

Poddane oględzinom 72 pomieszczenia dydaktyczne (wybrane sale wykładowe, ćwiczeniowe, koncertowe oraz pracownie specjalistyczne) pozwalały na prowadzenie w nich zaplanowanych zajęć i w większości przypadków znajdowały się w dobrym stanie technicznym. Zastrzeżenia w tym przedmiocie sformułowano wobec dwóch PUM: w Gdańsku, gdzie stwierdzono usterki techniczne w dwóch pomieszczeniach oraz wykwit (zawilgocenia ścian) w kolejnych dwóch, oraz w Warszawie, gdzie w wybranych salach

dydaktycznych wyczuwalny był zapach szkodliwego lepiku (subitu) smołowego. Powyższe mogło w negatywny sposób wpływać na zdrowie przebywających w tych pomieszczeniach osób.

Przykłady

W **PUM w Gdańsku** stwierdzono niezabezpieczenie puszek elektrycznej z kablami, poniżej której ustawiono włączone urządzenie nawilżające powietrze (w jednym pomieszczeniu) oraz brak obudowy gniazdka (w jednym pomieszczeniu). Kontrolerzy NIK, w trybie art. 51 ust. 1 ustawy o NIK, poinformowali rektora o stwierdzeniu bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego albo powstania znacznej szkody w mieniu, w następstwie czego zostały niezwłocznie podjęte działania celem usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Uczelnia w **Warszawie** nie podjęła rzetelnych działań celem realizacji nakazu z 9 stycznia 2023 r. Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w m.st. Warszawie w przedmiocie usunięcia – do 30 czerwca 2023 r. – przyczyn uciążliwego, drażniącego zapachu wyczuwalnego w 48 salach dydaktycznych, którego utrzymywanie się naruszało art. 207 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy³². Przyczyną tego zapachu było ulatnianie się związków zawartych w lepiku smołowym, zastosowanym do przytwierdzenia drewnianych parkietów do podłoża w okresie pierwotnego wykańczania budynku ok. 1965 r.

W sześciu PUM (w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Poznaniu i Warszawie) rektorzy nie wywiązali się rzetelnie z obowiązku zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia, wynikających z rozporządzenia w sprawie bhp.

W PUM w Gdańsku, w dwóch budynkach, rektor nie zapewnił umieszczenia, w widocznych miejscach, planów ewakuacji osób z budynków uczelni i oznaczenia dróg ewakuacyjnych, co było niezgodne z § 2 pkt 1 lit. b rozporządzenia w sprawie bhp. W budynkach głównych PUM w Warszawie i w Krakowie nie zamieszczono z kolei, w widocznych miejscach, informacji o sposobie bezpiecznego i higienicznego korzystania z pomieszczeń uczelni i wyposażenia technicznego oraz zasadach postępowania w razie wypadku lub awarii, do czego zobowiązywał § 2 pkt 1 lit. a rozporządzenia w sprawie bhp. Także w PUM w Krakowie nie udostępniono na stronie internetowej uczelni informacji o sposobie: (a) postępowania w przypadkach wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia, zawierającą w szczególności numer telefonu alarmowego na terenie uczelni oraz adres poczty elektronicznej, na które należy zgłaszać informacje o tych zagrożeniach, (b) dokumentowania zgłoszonego lub stwierdzonego zagrożenia dla zdrowia lub życia oraz sposobie jego usunięcia albo podjęcia działań zapobiegających temu zagrożeniu, co stanowiło naruszenie § 2 pkt 2 lit. a–b rozporządzenia w sprawie bhp.

W PUM w Bydgoszczy pomieszczenie z rozdzielnicą zapadni fortepianu nie zostało właściwie oznaczone i zabezpieczone, tj. nie było informacji o zakazie wstępu osobom nieuprawnionym oraz było otwarte, co było niezgodne z § 6 pkt 1 rozporządzenia w sprawie bhp.

W pięciu PUM (w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Poznaniu i Warszawie) 43 z 44 poddanych oględzinom sal dydaktycznych nie było wyposażone w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy wraz z instrukcją o zasadach udzielania tej pomocy, choć było to wymagane na gruncie § 6 pkt 5 rozporządzenia w sprawie bhp. W PUM w Bydgoszczy i Gdańsku dodatkowo termin przydatności wyposażenia czterech z sześciu skontrolowanych apteczek ogólnodostępnych nie został zachowany i w skrajnych przypadkach (PUM w Bydgoszczy) upłynął w 2009 r. i 2010 r.

³² Dz. U. z 2023 r. poz. 1465, ze zm, dalej: Kodeks pracy.

W PUM w Krakowie rektor nie zapewnił udostępnienia użytkownikom instrukcji bezpiecznego korzystania z urządzeń technicznych i sprzętu, znajdujących się w trzech z siedmiu skontrolowanych pomieszczeniach, a w PUM w Gdańsku oraz Poznaniu – także umieszczenia w miejscu prowadzenia zajęć z wykorzystaniem urządzeń technicznych i sprzętu, w widocznym miejscu, instrukcji określających zasady bezpieczeństwa i higieny korzystania z tych miejsc (w 10 z 15 skontrolowanych pomieszczeniach). Stanowiło to naruszenie odpowiednio § 7 pkt 3 i pkt 4 rozporządzenia w sprawie bhp.

Dodatkowo w PUM w Gdańsku nie zapewniono drożności dróg ewakuacyjnych z dwóch sal koncertowych, co stanowiło naruszenie § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy³³, zgodnie z którym pracodawca jest obowiązany zapewnić drogi ewakuacyjne ze wszystkich pomieszczeń obiektu budowlanego, w których mogą przebywać pracownicy, umożliwiające szybkie wydostanie się pracowników na otwartą przestrzeń. Drogi ewakuacyjne oraz dojścia do nich prowadzące nie mogą być zastawiane.

W większości przypadków osoby odpowiedzialne za stwierdzone nieprawidłowości, jako przyczynę zaniedbań w powyższym zakresie wskazywały niedopatrzenie bądź niewielkie ryzyko wystąpienia wypadku spowodowane m.in. ograniczonym dostępem do określonych sprzętów czy pomieszczeń. Działania ukierunkowane na wyeliminowanie stwierdzonych uchybień były podejmowane jeszcze w trakcie kontroli NIK. Brak apteczek w każdym z pomieszczeń dydaktycznych uzasadniano z kolei posiadaniem apteczek przenośnych i ogólnodostępnych oraz specyfiką prowadzonych w tego typu uczelni zajęć (zazwyczaj z udziałem jednej czy dwóch osób).

Zbiory biblioteczne

Każda z PUM utworzyła w swojej strukturze organizacyjnej bibliotekę, stanowiącą podstawę systemu biblioteczno-informacyjnego, co było zgodne z art. 49 ust. 2 UPSWiN. Udostępnieniu podlegały poza książkami, także m.in. druki muzyczne, czasopisma czy materiały audiowizualne. Niemniej jednak nie wszystkie PUM zapewniły dostępność zbiorów bibliotecznych w zakresie dotyczącym literatury wynikającej z sylabusów przedmiotów. W pięciu PUM (w Bydgoszczy, Gdańsku, Krakowie, Warszawie i Wrocławiu) na łącznie 436 sprawdzonych pozycji, brakowało wymaganych 171 (39,2 %). Największe braki wystąpiły w PUM w Bydgoszczy (49,7 %) oraz w PUM w Krakowie (42,9 %). Przedstawiciele PUM tłumaczyli zidentyfikowane przez NIK niedobory głównie niezgłaszaniem zapotrzebowania na brakujące tytuły, w tym przez wykładowców.

5.3. Rozporządzanie środkami finansowymi przez publiczne uczelnie muzyczne oraz nadzór ministra nad tymi uczelniami

Podstawą prowadzenie gospodarki finansowej uczelni były plany rzeczowo-finansowe, a do czasu ich przyjęcia projekty tych planów/prowizoria budżetowe. W trzech PUM (w Bydgoszczy, w Łodzi i we Wrocławiu) wystąpiły przypadki zaniechań w zakresie bieżącego aktualizowania planów rzeczowo-finansowych, a w PUM w Krakowie w 2023 r. ponoszono koszty rodzajowe w kwotach wyższych niż przewidziano w planie. Pozyskane środki finansowe w formie subwencji i dotacji celowych z reguły były wydatkowane w sposób prawidłowy. W uczelni z Krakowa stwierdzono wydatkowanie środków z FWON niezgodnie z celem wskazanym w UPSWiN. W pięciu PUM (w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie i we Wrocławiu) rozporządzanie środkami FS nie przebiegało z kolei prawidłowo, gdyż nie przestrzegano zasad przyznawania bądź wypłacania świadczeń dla studentów, określonych w przepisach UPSWiN lub regulacjach wewnętrznych tych jednostek. W siedmiu

³³ Dz. U. z 2003 r. Nr 169 poz. 1650, ze zm.

PUM (poza uczelnią w Poznaniu) stwierdzono nieprawidłowości dotyczące prowadzenia gospodarki finansowej i sprawozdawczości w zakresie dotyczącym należności tych uczelni. Stosowanie przez PUM ulg w spłacie należności przebiegało na ogół prawidłowo, poza przypadkami stwierdzonymi w PUM w Katowicach i PUM w Krakowie, w których nie zastosowano regulacji wewnętrznych w tym przedmiocie. Uczelnie realizowały zadania i zakupy inwestycyjne, które służyły poprawie warunków i jakości kształcenia. Przy czym w trzech PUM (w Krakowie, w Bydgoszczy i we Wrocławiu) naruszono zasady dotyczące udzielania zamówień publicznych, w związku z tymi inwestycjami.

Minister zapewnił finansowanie PUM i podejmował działania mające na celu poprawę ich sytuacji ekonomicznej. Dopuścił jednak do finansowania działalności KRUA środkami z subwencji, co było nieuprawnione. W sposób nierzetelny zorganizował także proces dystrybucji środków finansowych w ramach pozostającej corocznie w jego dyspozycji części uzupełniającej subwencji, co sprawiło, że mechanizm przydzielania kwot zwiększenia poszczególnym PUM nie był transparentny i powodował wystąpienie ryzyka dowolności postępowania. Nie wszystkie ustanowione przez Ministra mechanizmy nadzorcze były przez niego stosowane bądź nie były wystarczające.

Prowadzenie gospodarki finansowej PUM

Plany rzeczowo-finansowe poszczególnych PUM były, stosownie do art. 18 ust. 2 pkt 1 UPSWiN, opiniowane przez rady tych uczelni. Opiniowanie to miało miejsce po zatwierdzeniu treści planu przez rektora. W dwóch PUM (w Łodzi i w Krakowie) ostatecznego zatwierdzenia (uchwalenia) planu dokonywał senat tych uczelni, po uzyskaniu opinii rady uczelni, w ramach przypisanych kompetencji statutowych. Opiniowaniu przez radę uczelni podlegały zarówno plany, jak i ich zmiany. Wyjątek w tym zakresie stwierdzono w PUM w Gdańsku, gdzie w 2022 r., dwie korekty wprowadzone do planu rzeczowo-finansowego na ten rok, nie zostały zaopiniowane przez radę uczelni w prawidłowy sposób, tj. opinia nie została wyrażona przez cały skład rady, tylko przez przewodniczącego tego organu (poprzez adnotację na przygotowanej przez rektora zmianie). Rada nie przyjęła w tym przedmiocie uchwały, a fakt wyrażenia opinii przez cały organ nie został także odnotowany w dokumentacji (protokole) z posiedzenia rady. Powyższe wynikało z wątpliwości interpretacyjnych i braku wymagań ustawowych w zakresie wyrażania opinii w formie pisemnej.

Przepisy powszechnie obowiązujące nie określają terminu, w którym należy przyjąć plany rzeczowo-finansowe. Niemniej jednak za datę graniczną przyjmuje się termin 30 czerwca danego roku, do którego to plany te należy wprowadzić do systemu POL-on, czego wymaga § 16 ust. 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on³⁴. Wynika to z przyjętego sposobu sporządzania takiego planu, w którym uwzględnia się informacje o wysokości przyznanych przez Ministra środkach finansowych, stanowiących podstawowe źródło finansowania działalności tych jednostek (subwencji oraz dotacjach podmiotowych) w danym roku budżetowym. Informacje te publikowane były przez Ministra w latach 2022–2023 w miesiącach maj i czerwiec. Z kolei w 2024 r. wysokość subwencji i dotacji podmiotowej na działalność kulturalną znana była od 19 marca 2024 r. Do 30 czerwca 2024 r. Minister nie opublikował natomiast pozostałych informacji. W związku z powyższym właściwe plany rzeczowo-finansowe na dany rok były przyjmowane przez PUM z reguły w czerwcu każdego z ww. lat. Mimo, że teoretycznie miały one charakter roczny, faktycznie ich perspektywa była półroczna. Tymczasem zgodnie z art. 408 ust. 1 UPSWiN gospodarka finansowania uczelni jest prowadzona na podstawie planów rzeczowo-finansowych. Do czasu przyjęcia takich planów, PUM prowadziły gospodarkę finansową głównie w oparciu o projekty tych planów/ prowizoria budżetowe,

³⁴ Dz. U. z 2022 r., poz. 700 (akt prawny uchylony z dniem 24 września 2024 r.).

wprowadzane na podstawie regulacji wewnętrznych tych jednostek. Wyjątek w tym zakresie stanowiła PUM w Gdańsku, w której w 2022 r. taki projekt nie został sporządzony, a w dwóch kolejnych latach nie został zatwierdzony przez rektora tej uczelni, co skutkowało poniesieniem wydatków w łącznej kwocie 54 213,2 tys. zł bez ujęcia ich w dokumencie, stanowiącym podstawę prowadzenia gospodarki finansowej tej uczelni do czasu przyjęcia właściwego planu. Projekty i prowizoria sporządzano z uwzględnieniem informacji przekazywanych przez Ministra o planowanych limitach wydatków na rok bieżący, wstępnego poziomu wykonania kosztów za rok ubiegły bądź planu rzeczowo-finansowego za rok ubiegły.

Taki sposób prowadzenia gospodarki finansowej PUM nie znajdował podstaw w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, co w ocenie NIK wymaga zmiany. Zdaniem NIK, sposób prowadzenia gospodarki finansowej uczelni, będących jednostkami sektora finansów publicznych, do czasu przyjęcia właściwego planu rzeczowo-finansowego, winien mieć umocowanie w przepisach prawa powszechnie obowiązującego a nie wyłącznie w regulacjach wewnętrznych.

W planach rzeczowo-finansowych PUM uwzględniano zmiany wielkości przychodów z tytułu zwiększenia wysokości subwencji, dokonywane w trakcie roku budżetowego. Niemniej jednak w trzech PUM (w Bydgoszczy, w Łodzi i we Wrocławiu) proces ten nie przebiegał rzetelnie, bowiem aktualizacji tych planów dokonywano ze znacznym opóźnieniem względem dat uzyskania informacji o przyznanej przez Ministra zwiększeniu (sięgającym nawet sześciu miesięcy). Jak wynikało z wyjaśnień przedstawicieli PUM powyższe było spowodowane w szczególności trudnościami organizacyjnymi związanymi ze zwołaniem posiedzenia rady uczelni i senatu (PUM w Łodzi) w okresie wakacyjnym czy świątecznym (PUM w Łodzi i PUM we Wrocławiu).

Przykład

W **PUM we Wrocławiu** zmiany w planach rzeczowo-finansowych na 2022 r. i 2023 r. były wprowadzane ze znacznym opóźnieniem, wynoszącym od niespełna trzech do sześciu miesięcy. W konsekwencji gospodarka finansowania tej uczelni była prowadzona w oparciu o plan nieodzwierciedlający wysokości przyznanej subwencji.

W PUM w Krakowie z kolei nie dokonano zmiany planu rzeczowo-finansowego mimo, że uczelnia ponosiła koszty wyższe niż zaplanowała. Stanowiło to naruszenie art. 52 ust. 3 Ufp, zgodnie z którym zmiany w zakresie przychodów i kosztów wymagają dokonania zmian w rocznym planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych oraz art. 44 ust. 1 pkt 3 Ufp, stosownie do którego wydatki publiczne mogą być ponoszone w wysokościach ustalonych w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych. Przekroczenie planu stwierdzono w odniesieniu do kosztów stypendiów doktoranckich i składek z tytułu ubezpieczeń społecznych od stypendiów doktoranckich w szkołach doktorskich 6 września 2023 r. o 21,5 tys. zł, 12 października 2023 r. o 141,1 tys. zł, 9 listopada 2023 r. o 260,6 tys. zł i 13 grudnia 2023 r. o 381,9 tys. zł. Zmiana planu została uchwalona dopiero 14 grudnia 2023 r., a zwłoka wynikała, jak wyjaśnił rektor tej uczelni, z sezonu urlopowego i obowiązującego trybu uchwalania planu PUM.

Przychody i koszty PUM

W latach 2022–2023 przychody z działalności operacyjnej PUM wzrastały i wynosiły: w 2022 r. – 357 637,5 tys. zł a w 2023 r. – 415 145,6 tys. zł. W 2022 r. przychody te były wyższe od osiągniętych przychodów w 2021 r. o 0,5 % (tj. o 1635,1 tys. zł), z kolei w 2023 r. o 16,6 % (tj. o 59 143,2 tys. zł) względem tych z 2021 r. Na koniec I kwartału 2024 r. wynosiły one 112 894,0 tys. zł, co stanowiło 27,2 % przychodów z roku poprzedniego. W strukturze tych przychodów największy udział miały przychody z podstawowej działalności operacyjnej (odpowiednio 97,2 %, 97,3 % i 97,9 %) a wśród nich otrzymana subwencja na utrzymanie potencjału dydaktycznego i badawczego (84,3 %, 85,3 % oraz 85,9 %

tych przychodów). Najwyższy procentowy wzrost przychodów w 2023 r. w stosunku do 2021 r. dotyczył PUM w Gdańsku (o 26,8 %) i PUM w Warszawie (21,7 %), a najniższy PUM w Łodzi (o 3,1 %). Pozostałe PUM odnotowały wzrost przychodów w przedziale od 12,7 % do 19,6 %.

Wyższym przychodom towarzyszyły również wyższe koszty. W 2022 r. koszty działalności operacyjnej wszystkich PUM wynosiły 363 208,1 tys. zł i były wyższe od kosztów z roku poprzedniego o 3,2 %. W przypadku dwóch PUM (w Łodzi i w Krakowie) koszty te były niższe niż w 2021 r., a w pozostałych sześciu PUM – wyższe. Przy czym koszty podstawowej działalności operacyjnej, w tym koszty rodzajowe, były wyższe niż w 2021 r. w każdej PUM. Także w 2023 r. koszty działalności operacyjnej PUM, w tym koszty podstawowej działalności operacyjnej, wzrosły w stosunku do roku poprzedniego – do poziomu 410 272,3 tys. zł, tj. o 13,0 %. Wzrost dotyczył każdej PUM. Na koniec I kwartału 2024 r. koszty działalności operacyjnej PUM stanowiły 22,0 % kosztów z roku poprzedniego.

Na wzrost ponoszonych przez PUM w okresie objętym kontrolą kosztów ogółem wpływ miała przede wszystkim wysokość wypłacanych wynagrodzeń. Wzrost tych kosztów był największy kwotowo – w 2022 r. koszty z tego tytułu były wyższe o 7024,9 tys. zł niż w 2021 r., a w 2023 r. wyższe o 21 757,8 tys. zł niż 2022 r. Przyczynę tego stanowił wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę, a także w 2023 r. minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej (z 6410,0 zł do 7210,0 zł), stanowiącego punkt wyjściowy dla ustalania wynagrodzenia nauczyciela akademickiego. Z kolei największy procentowo wzrost kosztów dotyczył kosztów z tytułu usług obcych oraz z tytułu zużycia materiałów i energii, które to w 2022 r. były wyższe od tych z 2021 r. o odpowiednio 23,4 % (tj. o 4715,5 tys. zł) i 23,8 % (tj. 2892,2 tys. zł), a w 2023 r. od tych z 2022 r. o odpowiednio 17,6 % (tj. o 4384,5 tys. zł) i 14,6 % (2203,0 tys. zł). Przyczynę powyższego stanowił głównie powszechny wzrost cen zakupu usług, materiałów i energii, powodowany wzrostem inflacji oraz sytuacją gospodarczą. Wzrost kosztów z tytułu usług obcych w 2022 r. kształtował się w przedziale od 6,8 % (PUM w Krakowie) do 41,8 % (PUM w Gdańsku), a w 2023 r. od 2,7 % (PUM w Bydgoszczy) do 44,7 % (PUM w Krakowie). Koszty dotyczące zużycia materiałów i energii wzrastały w PUM od 5,3 % (PUM w Bydgoszczy) do 56,4 % (PUM w Łodzi) w 2022 r. oraz od 9,2 % (PUM w Krakowie) do 57,0 % (PUM w Poznaniu) w 2023 r., przy czym w trzech PUM (w Łodzi, w Katowicach i we Wrocławiu) w 2023 r. koszty te były niższe (o odpowiednio 10,6 %, 6,4 % i 2,5 %), głównie dzięki wdrożonym działaniom ukierunkowanym na oszczędności w zużyciu energii elektrycznej.

Przykład

Koszty energii elektrycznej w **PUM we Wrocławiu** uległy zmniejszeniu w 2023 r. względem 2022 r. o 20,2 %, tj. z poziomu 988,4 tys. zł do 789,1 tys. zł. Było to efektem przyjętego przez PUM programu oszczędnościowego, mającego na celu ograniczenie zużycia energii elektrycznej, w tym w wyniku nałożonego ustawowego obowiązku redukcji tego zużycia na jednostki sektora finansów publicznych o 10 %. Podjęte działania polegały m.in. na reorganizacji roku akademickiego 2022/2023 poprzez skrócenie semestru zimowego i wydłużenie semestru letniego, co pozwoliło na ograniczenie eksploatacji obiektów w czasie największego zużycia tej energii, wyłączeniu iluminacji gmachu głównego uczelni, dokończenia wymiany źródeł światła na źródła typu „LED”, wyłączeniu dostępu do obiektów PUM w niedzielę, ograniczeniu dostępu w dni powszednie i soboty (do określonych godzin), ograniczeniu ilości punktów świetlnych w przestrzeniach wspólnych.

Istotny wzrost kosztów dotyczących działalności bieżącej PUM miał wpływ na ostateczny wynik finansowy tych uczelni. W 2022 r. tylko trzy PUM (w Katowicach, Krakowie i w Warszawie) odnotowały dodatni wynik finansowy, pozostałe zakończyły rok stratą wynoszącą od 507,3 tys. zł (PUM w Poznaniu) do 1505,6 tys. zł (PUM w Łodzi). Natomiast w 2023 r. ujemny wynik finansowy

dotyczył jedynie dwóch PUM – w Bydgoszczy (348,0 tys. zł) i w Poznaniu (640,5 tys. zł). W przypadku PUM w Bydgoszczy wpływ na wykazaną w sprawozdaniu finansowym stratę miała m.in. wysoka wartość kosztu amortyzacji, stanowiąca 495,8 % wartości amortyzacji z roku poprzedniego, wynikająca z nabycia środków trwałych w ramach udzielonych dotacji celowych. W PUM w Poznaniu wzrosły z kolei (o 57,0 %) koszty zużycia materiałów i energii, w szczególności zaś wynikające z zakupu energii elektrycznej i ciepłej (o 80 % w stosunku do roku poprzedniego). Wykazane przez PUM w latach 2022-2023 straty netto zostały pokryte z funduszy zasadniczych tych uczelni, stosownie do art. 409 ust. 4 UPSWiN. Badania sprawozdań finansowych przeprowadzone przez wyłonione przez PUM firmy audytorskie, nie wykazały zagrożenia dla funkcjonowania tych uczelni.

Działania Ministra na rzecz poprawy sytuacji finansowej PUM

Dane i informacje dotyczące sytuacji finansowej poszczególnych PUM Minister pozyskiwał z różnych źródeł, w tym ze sprawozdawczości obowiązującej w części 24 budżetu państwa (Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego), z systemu POL-on, wniosków i pism rektorów PUM dotyczących potrzeb finansowych, czy w ramach spotkań z uczestnikami KRUA. W odpowiedzi na zgłaszane przez rektorów uczelni artystycznych postulaty dotyczące konieczności zwiększenia finansowania tych uczelni, Minister podjął działania ukierunkowane na zwiększenie budżetu podlegającego podziałowi. W konsekwencji w 2023 r. wysokość środków finansowych z subwencji, stanowiącej podstawowe źródłowo finansowania działalności publicznych uczelni artystycznych, wzrosła o 18,11 % w stosunku do roku poprzedniego (tj. z 699 699,0 tys. zł do 826 437,0 tys. zł), a w 2024 r.³⁵ o 23,4 % w stosunku do 2023 r. (tj. do 1 019 846,0 tys. zł). Przyznana wszystkim PUM łączna wysokość subwencji, w części zasadniczej, w 2023 r. była wyższa o 18,9 % niż w 2022 r. a w 2024 r. (I półrocze) o 23,6 % niż w 2023 r. Dwukrotnie w okresie objętym kontrolą, w wyniku uruchomienia rezerwy celowej (w 2022 r.) oraz zmiany ustawy budżetowej na 2023 r. (w 2023 r.), Minister przyznał także wszystkim PUM dodatkowe środki finansowe, na podstawie art. 368 ust. 9 UPSWiN, z przeznaczeniem na działalność bieżącą (głównie na wynagrodzenia), w łącznej kwocie 15 537,0 tys. zł. W 2023 r. Minister znowelizował również rozporządzenie w sprawie podziału środków finansowych³⁶, określające zasady podziału (według algorytmu) subwencji i dotacji podmiotowej na działalność kulturalną. Wprowadzona zmiana, polegająca na ograniczeniu minimalnej i maksymalnej zmiany (rok do roku) wysokości subwencji przekazywanej uczelniom artystycznym (z 98 % i 106 % na 99 % i 102 %), spowodowała spowolnienie tempa jednostkowego wzrostu subwencji i pogłębiających się różnic między przyrostem (rok do roku) subwencji dla poszczególnych uczelni artystycznych.

Wysokość subwencji dla PUM

W okresie objętym kontrolą wysokość przyznanej PUM subwencji, z części zasadniczej, podlegającej podziałowi według algorytmu, wynosiła: w 2022 r. – 283 872,0 tys. zł, w 2023 r. – 337 403,0 tys. zł, w 2024 r. (do 30 czerwca) – 417 074,5 tys. zł. Stanowiło to w każdym z tych lat ok. 41,0 %–42,0 % środków części zasadniczej subwencji przeznaczonej na finansowanie działalności wszystkich uczelni artystycznych. Dodatkowo, w trakcie każdego roku, Minister dokonywał zwiększeń subwencji przyznanej poszczególnym PUM, na ich wnioski, na podstawie art. 368 ust. 8 pkt 1 lub 2 UPSWiN, w kwocie: 7189,0 tys. zł (w 2022 r.), 8348,0 tys. zł (w 2023 r.) i 35,0 tys. zł (w 2024 r.). Suma dokonanych w latach 2022-2023 na rzecz PUM zwiększeń subwencji stanowiła odpowiednio 40,3 % i 44,0 % łącznej kwoty zwiększeń przekazanych przez

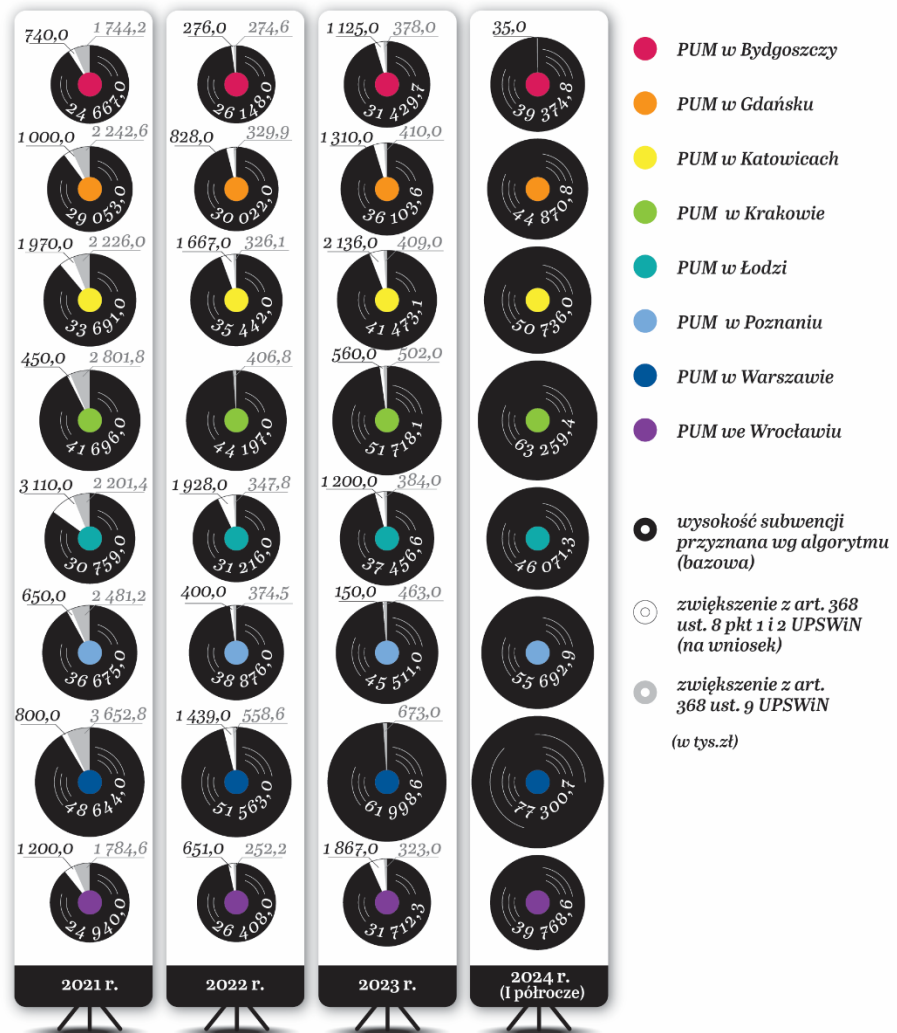
³⁵ Do 30 czerwca 2024 r.

³⁶ Przedmiotowa nowelizacja ww. rozporządzenia została dokonana rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20 kwietnia 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków finansowych dla uczelni artystycznych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego, potencjału badawczego oraz na zadania związane z działalnością kulturalną (Dz.U. poz. 782).

Ministra na rzecz wszystkich uczelni artystycznych. Zwiększenia te nie miały wpływu na wysokość subwencji przyznawanej na rok następnym.

Infografika nr 6

Wysokość środków finansowych z subwencji, przyznanych w latach 2021–2024 (I półrocze) publicznym uczelniom muzycznym, w podziale na subwencję bazową i zwiększenia

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

W latach 2022–2024 (do 30 czerwca) Minister, na podstawie art. 368 ust. 8 pkt 1 lub 2 UPSWiN, dokonał 64 zwiększeń subwencji dla uczelni artystycznych, w tym 27 dotyczyło PUM (na łączną kwotę 15 572,0 tys. zł). Zgodnie z przywołanym przepisem w uzasadnionych przypadkach minister może dokonać zwiększenia wysokości subwencji przyznanej ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c, pkt 2 lit. a–d i g oraz pkt 2a tej ustawy, uwzględniając potrzeby związane z kształceniem lub działalnością naukową, w szczególności z realizacją zadania szczególnie istotnego dla polityki naukowej państwa bądź wystąpieniem zdarzenia losowego zakłócającego lub uniemożliwiającego prawidłowe prowadzenie kształcenia lub działalności naukowej. Zwiększenia dokonuje się na wniosek uczelni w drodze decyzji administracyjnej. Wnioski, które wpłynęły do Ministra w okresie objętym kontrolą z reguły dotyczyły sytuacji występujących w działalności bieżącej tych jednostek, w szczególności problemów finansowych, konieczności uzupełnienia bądź remontu bazy naukowo-dydaktycznej, czy potrzeby wsparcia w realizacji określonych projektów czy wydarzeń o charakterze artystycznym.

**Podział przez
Ministra środków
finansowych z części
uzupełniającej
subwencji**

Przeprowadzone w toku kontroli badanie 15 decyzji o zwiększeniu subwencji przez Ministra dla PUM o najwyższej wartości, na łączną kwotę 13 866,0 tys. zł wykazało, że w Ministerstwie nie obowiązywały wewnętrzne regulacje określające zasady przyjmowania i rozpatrywania wniosków PUM. Proces analityczny związany z podejmowaniem decyzji o zwiększeniu subwencji dla danej PUM nie był także dokumentowany. Mechanizm przydzielania określonych kwot poszczególnym PUM nie był znany a wysokość przyznawanych w decyzjach Ministra zwiększeń subwencji w większości przypadków nie odpowiadała kwotom wnioskowanym przez PUM – ze zbadanej próby 15 decyzji w dziewięciu przypadkach przyznana przez Ministra kwota była niższa od wnioskowanej, w dwóch przypadkach była wyższa, a w dwóch kolejnych równa kwocie wnioskowanej. Wystąpiły również dwa przypadki, w których Minister przyznał środki finansowe, pomimo że PUM nie zawnioskowały o zwiększenie w zwymiarowanej wielkości. Nadto, w jednym przypadku Minister odmówił zwiększenia subwencji, w uzasadnieniu wskazując na wyczerpanie znajdującego się w jego dyspozycji budżetu, choć następnie zwiększył subwencję w części uzupełniającej innym uczelniom. Proces rozdysponowywania środków publicznych nie był przejrzysty i został obarczony ryzykiem wystąpienia uznaniowości i dowolności postępowania.

**Pozostałe źródła
finansowania
działalności PUM**

Poza subwencją, PUM otrzymywały także z budżetu państwa inne środki finansowe, z przeznaczeniem m.in. na: działalność kulturalną; działalność inwestycyjną; świadczenia dla studentów i doktorantów, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4 UPSWiN; czy zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej.

W latach 2022–2024 (do 30 czerwca) każda PUM otrzymywała dotację podmiotową na zadania związane z działalnością kulturalną w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (art. 459 pkt 4 UPSWiN). Łącznie w tej formie uczelniom przyznano 21 456,7 tys. zł. Najwyższą kwotę otrzymywała w każdym roku PUM w Warszawie (średnio 1261,3 tys. zł) a najniższą PUM w Gdańsku (średnio 738,1 tys. zł). Wysokość jednostkowa (dla poszczególnych PUM) tej dotacji ustalana była według, przyjętego w rozporządzeniu w sprawie podziału środków finansowych wzoru.

Minister przyznawał PUM także środki, w formie dotacji celowych, na realizację inwestycji związanych z kształceniem bądź działalnością naukową, których łączna wysokość wynosiła 426 428,7 tys. zł. Najwięcej tych środków było przeznaczanych na realizowane przez PUM w Bydgoszczy oraz PUM w Katowicach inwestycje dotyczące budowy nowych obiektów uczelni (odpowiednio 70,9 % i 19,0 % ogółu ww. wartości). Ze środków pozostających w dyspozycji Ministra finansowano także projekty realizowane przez PUM w ramach programów rządowych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (np. Edukacja artystyczna, Infrastruktura szkolnictwa artystycznego) czy stypendia dla zdolnych studentów, za znaczne osiągnięcia naukowe, artystyczne bądź sportowe. Łączna wysokość tych środków wynosiła w latach 2022–2024 (do 30 czerwca) 5114,6 tys. zł.

Uczelnie otrzymywały także środki finansowe z innych źródeł, w tym dotacje od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, jednostek samorządu terytorialnego, czy środki na realizację zadań współfinansowanych ze środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (np. w ramach programu ERASMUS), o łącznej wartości 29 675,0 tys. zł. Uczelnie w Katowicach i we Wrocławiu, otrzymały również w okresie objętym kontrolą skarbowe papiery wartościowe (obligacje) o wartości nominalnej odpowiednio 20 mln zł oraz 21 mln zł na podwyższenie kapitału zasadniczego. Zostały one przekazane przez Ministra Finansów na polecenie Prezesa Rady Ministrów, po zaopiniowaniu wniosków rektorów tych PUM przez Ministra. Do 30 czerwca 2024 r. otrzymane papiery wartościowe nie zostały spieniężone przez PUM.

Uczelnie planowały przeznaczyć pozyskane ze zbycia obligacji środki finansowe na realizowane inwestycje i zakupy inwestycyjne oraz wyposażenie. Wysokość uzyskanych odsetek z tytułu posiadania tych instrumentów wynosiła odpowiednio 875,4 tys. zł (w 2023 r.) i 605,0 tys. zł (w 2024 r.).

Przeprowadzone w toku kontroli badanie na próbie wydatków w kwocie 33 895,8 tys. zł sfinansowanych ze środków subwencji, dotacji podmiotowej na działalność kulturalną oraz dotacji celowych, wykazało, że PUM z reguły w sposób prawidłowy i celowy wydatkowały otrzymane środki, oraz rzetelnie zrealizowały obowiązki sprawozdawcze w tym zakresie.

Wydatkowanie subwencji na działalność KRUA

Niemniej jednak Minister dopuścił, by ze środków subwencji finansowano koszty dotyczące działalności KRUA. Koszty te ponoszone były przede wszystkim przez PUM w Katowicach, której kanclerz piastowała jednocześnie funkcję sekretarza KRUA oraz przez PUM we Wrocławiu – z uwagi na pełnienie przez rektora tej uczelni funkcji przewodniczącego KRUA³⁷. Dotyczyły one przede wszystkim kosztów związanych z organizacją posiedzeń KRUA (noclegi, usługi gastronomiczne) oraz delegacjami przewodniczącego KRUA (ponoszone przez PUM we Katowicach), jak również dodatków zadaniowych przewodniczącego i sekretarza KRUA (ponoszone przez odpowiednio PUM we Wrocławiu i PUM w Katowicach). Minister, w latach 2022–2023, dokonywał zwiększeń subwencji ww. dwóm uczelniom, na podstawie art. 368 ust. 8 ust. 1 i 2 UPSWiN. Działalność KRUA, jako zrzeszenia przedstawicieli uczelni artystycznych, które nie jest ustawową instytucją przedstawicielską środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, w ocenie NIK nie spełniała przesłanki uprawniającej do dokonywania przez Ministra zwiększenia subwencji, w tym na rzecz uczelni. W konsekwencji za pomocą środków finansowych, których adresatem, w świetle przepisów UPSWiN, są głównie uczelnie, i których przeznaczeniem jest utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, finansowano działalność KRUA. Na dodatek zadaniowy przewodniczącego KRUA Minister przekazywał PUM we Wrocławiu w latach 2022–2023 – w osobnych decyzjach – po 67,0 tys. zł. Minister przewidział również finansowanie dodatku zadaniowego sekretarza KRUA (corocznych wzrost subwencji dla tej uczelni), przyznanego jej przez rektora PUM w Katowicach, w kwocie 3,5 tys. zł miesięcznie. W zakresie dotyczącym pozostałych kosztów związanych z działalnością KRUA, Minister nie miał wiedzy, jaka była ich konkretna wysokość, a środki na ich pokrycie przyznawał wraz z innymi środkami na działalność bieżącą PUM w Katowicach. Minister nie wymagał od PUM w Katowicach przedkładania rozliczenia kosztów działalności KRUA – zostało one sporządzone i przedłożone do Ministerstwa w trakcie kontroli NIK. Z pierwotnego rozliczenia wynikało, że koszty te za lata 2022–2023 wyniosły łącznie 712,5 tys. zł, z korekty z kolei 250,9 tys. zł. Przedstawiciele Ministerstwa finansowanie KRUA za pomocą środków z subwencji tłumaczyli istotną rolę, jaką konferencja ta pełni w środowisku uczelni artystycznych oraz w kontaktach z Ministrem.

Wykorzystanie środków z FS i FWON

W latach 2022–2024 Minister przyznawał PUM środki finansowe, w formie dotacji podmiotowej, na realizację zadań związanych z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej. Środki te stanowiły FWON każdej z tych uczelni. Kwoty z tego tytułu w badanym okresie wynosiły: w 2022 r. – 280,0 tys. zł, w 2023 r. – 271,0 tys. zł, a w 2024 r.³⁸ – 200,3 tys. zł, przy czym w dyspozycji PUM pozostawały także środki niewykorzystane w poprzednich latach o łącznej wartości 301,0 tys. zł. Poziom wydatkowania tych środków w latach 2022–2023 wynosił 77,4 %. Otrzymane środki z dotacji wykorzystano

³⁷ Z dokumentacji wynikało również, że ze środków subwencji miały być finansowane dodatki zadaniowe wiceprzewodniczących KRUA – rektorów dwóch innych publicznych uczelni artystycznych, które nie były objęte niniejszą kontrolą.

³⁸ Do 30 sierpnia 2024 r.

zasadniczo zgodnie z przeznaczeniem³⁹, m.in. na takie cele jak: poprawa dostępności i infrastruktury uczelni dla osób z niepełnosprawnościami (konserwacja wind, dźwigów, platform); zatrudnienie pracownika wspomagającego osoby z niepełnosprawnościami; czy dostosowanie procesu kształcenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (np. zakup literatury i sprzętu specjalistycznego, przeprowadzenie audytu dostępności cyfrowej – strony internetowej uczelni). Stany nieprawidłowe stwierdzono w PUM w Krakowie, gdzie wydatkowano środki, w łącznej kwocie 41,6 tys. zł, na usługi, które nie służyły osiągnięciu założonych celów Funduszu. Wynikało to z błędów w kwalifikacji wydatków i przeświadczenia o prawidłowości przyjętego sposobu postępowania.

Przykład

W **PUM w Krakowie** ze środków FWON sfinansowano m.in. konserwację dwóch dźwigów osobowych mimo, że uczelnia nie zapewniła najazdów umożliwiających pokonanie różnicy (sześciu stopni schodów) pomiędzy poziomem ulicy a poziomem wejść do tych dźwigów. Poniesione z tego tytułu koszty w latach 2022–2024 (I kwartał) wyniosły łącznie 35,6 tys. zł. Rektor wyjaśnił m.in., że dźwigi osobowe były wykorzystywane do obsługi osób z postaciami niepełnosprawności stopnia lekkiego i umiarkowanego, a osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności mogły korzystać ze wsparcia portiera bądź osób pracujących w szatni, a poruszające się na wózkach – wykorzystać dużą windę towarową lub inne dźwigi osobowe.

Co roku PUM otrzymywały także środki finansowe, w formie dotacji podmiotowej, na świadczenia dla studentów. Kwoty z tego tytułu w poszczególnych latach wynosiły: w 2022 r. 9123,5 tys. zł, w 2023 r. 9078,0 tys. zł oraz w 2024 r.⁴⁰ 9650,7 tys. zł. Środki te, wraz z innymi zwiększeniami⁴¹, stanowiły FS. Ze środków dotacji na świadczenia dla studentów w latach objętych kontrolą udzielono łącznie 3033 świadczenia (stypendia socjalne, rektora, dla osób niepełnosprawnych, zapomogi). Przeprowadzone w toku kontroli badanie na próbie 208 świadczeń udzielonych z FS wykazało, że PUM wydatkowały otrzymane środki z dotacji zgodnie z przeznaczeniem. Niemniej jednak w pięciu z nich (w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie i we Wrocławiu) stwierdzono liczne nieprawidłowości, w zakresie dotyczącym przestrzegania zasad przyznawania bądź wypłacania tych świadczeń, określonych w przepisach UPSWiN lub regulacjach wewnętrznych tych jednostek. Dotyczyły one: rozpatrzenia wniosków studentów i przyznania stypendium po terminie (łącznie dziewięć na 64 skontrolowane przypadki w dwóch PUM – w Gdańsku i w Katowicach); nieprzyznania stypendium w drodze decyzji administracyjnej (10 na 30 skontrolowanych przypadków w PUM w Krakowie), wskazania w niej błędnej podstawy prawnej (13 na 34 skontrolowane przypadki w PUM w Katowicach) bądź braku podpisania takiej decyzji albo podpisania, lecz przez nieuprawnione osoby lub organ (13 na 32 skontrolowane przypadki w PUM w Bydgoszczy); nierzetelnej weryfikacji wniosków o przyznanie stypendium (trzy na 62 skontrolowane przypadki w PUM w Bydgoszczy i w PUM w Gdańsku). Dodatkowo w trzech PUM (w Bydgoszczy, w Katowicach i we Wrocławiu) w przypadku ośmiu zapomóg na łączną kwotę 11,1 tys. zł, przyznano je bez rzetelnie udokumentowanych przesłanek, wskazanych w regulacjach wewnętrznych tych uczelni, uzasadniających prawo do takiego świadczenia. Powyższe zaniedbania tłumaczono m.in. problemami z organizacją pracy komisji

³⁹ Stwierdzono na podstawie badania, przeprowadzonego na próbie wydatków o łącznej wartości 436,9 tys. zł, co stanowiło 41,5 % środków finansowych pozostających w dyspozycji PUM w okresie objętym kontrolą.

⁴⁰ Do 30 sierpnia 2024 r.

⁴¹ W postaci np. środków na stypendia dla wybitnych młodych naukowców bądź dla zdolnych studentów (tj. wykazujących się znaczącymi osiągnięciami naukowymi lub artystycznymi związanymi ze studiami, lub znaczącymi osiągnięciami sportowymi).

stypendialnej, przeoczeniami czy dokonywaniem weryfikacji sytuacji materialnej studentów w rozmowach ustnych.

Z kolei z uwagi na wadliwie skonstruowane uregulowania wewnętrzne lub ich nieprzestrzeganie w trzech PUM (w Bydgoszczy, w Krakowie oraz we Wrocławiu) nie wypłacano przyznanych środków studentom co miesiąc (np. w listopadzie bądź grudniu wypłacano także za październik), co naruszało dyspozycję wynikającą z art. 92 ust. 1 UPSWiN. Zgodnie z tym przepisem stypendia przyznawane są na semestr lub na rok akademicki i wypłacane co miesiąc przez okres do 10 miesięcy, a gdy kształcenie trwa semestr – przez okres do pięciu miesięcy. Powyższe stwierdzono w 47 przypadkach (na 86 skontrolowanych). Miało to istotne znaczenie w szczególności w przypadku stypendium socjalnego, które to świadczenie skierowane jest do studentów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

Za wyjątkiem PUM w Poznaniu, wszystkie uczelnie w sposób rzetelny i prawidłowy wywiązywały się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie dotyczącym wykorzystania środków z ww. funduszy. Z uwagi na nadmiar obowiązków w kwesturze, sprawozdania za 2022 r. zostały przez PUM w Poznaniu wprowadzone do bazy dokumentów planistyczno-sprawozdawczych z czterodniowym opóźnieniem.

Zadania i zakupy inwestycyjne realizowane przez PUM

We wszystkich PUM w latach 2022–2024 (I kwartał) prowadzono inwestycje mające na celu poprawę warunków i jakości kształcenia. Łączna wartość zrealizowanych w tym okresie zadań i zakupów inwestycyjnych wyniosła co najmniej 82 339,9 tys. zł. W wyniku przeprowadzonego badania na próbie ośmiu zadań oraz 15 zakupów inwestycyjnych, na które wydatkowano łącznie 57 889,3 tys. zł, stwierdzono, że proces realizacji inwestycji przebiegał prawidłowo, bowiem zamówienia miały zapewnione finansowanie, zostały wykonane zgodnie z przyjętymi założeniami a umowy zawarte z kontrahentami zostały rzetelnie rozliczone. Zostały one przyjęte na stan środków trwałych PUM i były wykorzystywane w działalności tych uczelni.

Przykłady

W **PUM w Poznaniu** poprawił się stan wyposażenia tej uczelni w instrumentarium przeznaczone do realizacji działalności artystycznej i naukowej, w tym koncertów, konkursów, przesłuchań oraz edukacji artystycznej. Zakupione 69 zestawów instrumentów i wyposażenia scenicznego, w tym systemu nagłośnienia, oświetlenia i transmisji telewizyjnych. Zadanie zrealizowano z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (7479,2 tys. zł), z dotacji celowych (2315,2 tys. zł) oraz ze środków własnych (473,9 tys. zł).

W 2022 r. w **PUM w Krakowie** zakończono zadanie pn. „Modernizacja budynku przy ul. Potebni 7 w Krakowie”, na które wydatkowano łącznie 3384,2 tys. zł. W zmodernizowanym budynku znalazły się sale dydaktyczne przypisane kierunkowi muzyka kościelna. W wyniku realizacji inwestycji powierzchnia dydaktyczna tej uczelni zwiększyła się o 1518,4 m², w tym o 14 sale dydaktyczne oraz specjalistyczną salę baletową i do zajęć ruchowych. Uzupełniono także instrumentarium (o 17 nowych sztuk).

Udzielanie zamówień publicznych

W trzech PUM – w Krakowie, w Bydgoszczy i we Wrocławiu, stwierdzono naruszenie zasad dotyczących udzielania zamówień publicznych, w związku z tymi inwestycjami. W PUM w Krakowie w trybie z wolnej ręki udzielono zamówienia na dostawę fortepianu koncertowego o wartości 884,5 tys. zł mimo, że nie została spełniona przesłanka, na którą powołał się zamawiający, określona w przepisie art. 214 ust. 1 pkt 1 lit. a Pzp⁴², czym w konsekwencji

⁴² Zgodnie z tym przepisem zamawiający może udzielić zamówienia z wolnej ręki, jeżeli zachodzi okoliczność, że dostawy, usługi lub roboty budowlane mogą być świadczone tylko przez jednego wykonawcę z przyczyn technicznych o obiektywnym charakterze, jeżeli nie istnieje rozsądne rozwiązanie alternatywne lub rozwiązanie zastępcze, a brak konkurencji nie jest wynikiem celowego zawężenia parametrów zamówienia.

naruszono zasadę określoną w art. 16 pkt 1 Pzp, zgodnie z którą zamawiający przygotowuje i przeprowadza postępowanie o udzielenie zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji. Naruszenie zasad uczciwej konkurencji stwierdzono także w PUM w Bydgoszczy, gdzie w postępowaniach o udzielenie zamówień na zaprojektowanie i wykonanie instalacji fotowoltaicznej dokonano wyboru ofert niezgodnych z wymaganiami określonymi w zapytaniach ofertowych uczelni. Dodatkowo w jednym z nich wpłynęła oferta, która odpowiadała zdefiniowanym przez PUM w Bydgoszczy wymaganiom, lecz nie została wybrana z uwagi na zbyt wysoką cenę. Powyższe wynikało, jak wyjaśniła Rektor, z błędnie sporządzonego opisu przedmiotu zamówienia, w którym skupiono się wyłącznie na aspekcie cenowym, a nie jakościowym. Umowy zostały zawarte na kwoty 55,3 tys. zł i 77,9 tys. zł. Także w tej uczelni w jednym z postępowań prowadzonych w trybie podstawowym naruszono zasady określone w Pzp w zakresie dotyczącym obowiązków informacyjnych zamawiającego⁴³, jak również obligatoryjnej do ujęcia treści umowy (tj. łącznej maksymalnej wysokości kar umownych, których mogą dochodzić strony). Przyczynę powyższego mógł stanowić brak właściwego nadzoru nad realizacją przez pracownika obowiązków wynikających z zakresu zadań. W PUM we Wrocławiu z kolei, prowadząc postępowanie o udzielenie zamówieniu na dostawę fortepianu, nie udokumentowano rzetelnie ustalenia szacunkowej wartości tego zamówienia (do notatki służbowej nie załączono dokumentów stanowiących podstawę szacowania wartości), co naruszyło wewnętrzne regulacje przyjęte w jednostce w tym przedmiocie. Wynikało to z realizacji niepełnej procedury, z uwagi na konieczność zastępstwa odpowiedzialnego pracownika przebywającego na zwolnieniu. Wartość udzielonego zamówienia wyniosła 101,7 tys. zł.

Gospodarka finansowa PUM w zakresie należności

W okresie objętym kontrolą należności PUM, wzrastały – z 2747,2 tys. zł na koniec 2021 r., przez 4087,5 tys. zł w 2022 r., do 5206,9 tys. zł na koniec 2023 r. W I kwartale 2014 r. należności PUM spadły do poziomu 4168,4 tys. zł. Przypadki nieterminowego regulowania należności występowały w każdym roku i wobec każdej uczelni, przy czym w 2022 r. i 2023 r. stanowiły one ok. 29 % wartości należności ogółem, a na koniec I kwartału 2024 r. 47,9 %. Zaległości w należnościach PUM występowały głównie z tytułu usług edukacyjnych, udzielonych pożyczek, zakwaterowania w domu studenckim i od odbiorców towarów i usług. Celem wyegzekwowania należnych kwot PUM podejmowały działania windykacyjne, a przeprowadzone w toku kontroli badanie na próbie zaległości w łącznej kwocie 1617,5 tys. zł wykazało, że proces ten przebiegał na ogół w sposób prawidłowy i rzetelny. Jedynie w PUM we Wrocławiu stwierdzono, że aktywność tej uczelni w przedmiocie wyegzekwowania należnych jej kwot (43,6 tys. zł), w stosunku do pięciu z siedmiu zbadanych dłużników, nie była wystarczająca i skutkowała nieuzasadnioną zwłoką w procesie ich odzyskiwania.

Inne stany nieprawidłowe⁴⁴ dotyczące prowadzenia gospodarki finansowej i sprawozdawczości w zakresie dotyczącym należności stwierdzono w siedmiu PUM (w Bydgoszczy, w Gdańsku, w Łodzi, w Katowicach, w Krakowie, w Warszawie i we Wrocławiu). Dotyczyły one: niezapewnienia rzetelności ksiąg rachunkowych z uwagi na nieujęcie w nich odsetek uzyskanych z tytułu posiadanych obligacji w kwocie 243,7 tys. zł i 228,9 tys. zł (PUM w Katowicach)

⁴³ Nie zamieszczono na stronie internetowej zamawiającego najpóźniej przed otwarciem ofert informacji o kwocie, jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia; nie przekazano Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych informacji o złożonych ofertach nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia otwarcia ofert; nie zamieszczono niezwłocznie po otwarciu ofert na stronie internetowej zamawiającego informacji o cenach lub kosztach zawartych w ofertach wykonawców, które zostały otwarte; nie zamieszczono w terminie 30 dni od wykonania umowy w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenia o wykonaniu umowy; ogłoszenie o wyniku postępowania zostało zamieszczone w Biuletynie Zamówień Publicznych po upływie 97 dni od zawarcia umowy a nie po wymaganych przepisem prawa 30 dniach.

⁴⁴ Powyżej 1,0 tys. zł.

bądź ujęcia w nich należności już uiszczonych w całości, umorzonych lub nienależnych na łączną kwotę 340,2 tys. zł (PUM w Warszawie); wykazaniu w wybranych sprawozdaniach Rb-N bądź bilansie nieprawidłowych danych – niezgodnie z ewidencją księgową bądź przyjętymi, w przepisach powszechnie obowiązujących, zasadami ich sporządzania – łącznie na kwotę 438,2 tys. zł (PUM w Bydgoszczy, PUM w Gdańsku, PUM w Krakowie oraz PUM w Warszawie); niezapewnienia wyceny należności zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 28 ust. 1 pkt 7 Uor, tj. aktywa i pasywa wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem zasady ostrożności, co skutkowało brakiem ujęcia w księgach rachunkowych odsetek na łączną kwotę co najmniej 34,6 tys. zł (PUM w Gdańsku, PUM w Łodzi, PUM w Katowicach, PUM w Krakowie i PUM we Wrocławiu); sporządzenia sprawozdań Rb-N przez osoby nieuprawnione na gruncie rozporządzenia w sprawie sprawozdań w zakresie operacji finansowych i Ufp (PUM w Gdańsku i PUM we Wrocławiu). Przyczynami powyższego były m.in. błędnie przyjęte założenia dotyczące sposobu księgowania, omyłki i niedostateczne mechanizmy kontroli zarządczej w obszarze sprawozdawczości finansowej i budżetowej uczelni.

Przykłady

W **PUM w Bydgoszczy** sprawozdania Rb-N za II kwartał 2022 r. i za IV kwartał 2023 r., z uwagi na omyłkę, sporządzono niezgodnie z ewidencją księgową tej uczelni, bowiem nie wykazano w nich należności z tytułu podatku VAT w kwocie odpowiednio 13,2 tys. zł i 107,0 tys. zł. W **PUM w Krakowie oraz w PUM w Warszawie** w sprawozdaniu Rb-N za IV kwartał 2023 r. wykazano odpowiednio należność wymagalną w kwocie 8,8 tys. zł, mimo że termin jej płatności upływał dopiero w 2024 r. oraz należność sporną w kwocie 62,4 tys. zł, podczas gdy takich należności w tym sprawozdaniu nie należy wykazywać. Z kolei w **PUM w Gdańsku** niezgodnie z zasadami dotyczącymi sporządzania sprawozdania Rb-N zostały sporządzone sprawozdania za 2022 r. i 2023 r., bowiem ujęto w nich przedawnioną w 2021 r. należność w kwocie 4,7 tys. zł; w sprawozdaniu za I kwartał 2023 r. nie wykazano z kolei kwoty 24,0 tys. zł. W tej uczelni wbrew zasadom określonym w art. 46 ust. 2a Uor sporządzono także bilans jednostki za 2022 r. i 2023 r., zaniżając w nim wartość zarówno należności, jak i zobowiązań łącznie o kwotę 218,1 tys. zł.

Oplaty za usługi edukacyjne

Wszystkie PUM uzyskiwały w okresie objętym kontrolą przychody z tytułu opłat za świadczone usługi edukacyjne, w tym m.in. za studia niestacjonarne (o ile były prowadzone), powtarzanie przedmiotu czy kształcenie cudzoziemców na studiach stacjonarnych w języku polskim. Łączna ich wysokość⁴⁵ wyniosła 39 178, 1 tys. zł, w tym najwięcej z tego tytułu uzyskała PUM w Warszawie (11 785,9 tys. zł), a najmniej PUM we Wrocławiu (254,3 tys. zł). Katalog opłat pobieranych przez PUM był zgodny z wykazem zamieszczonym w art. 79 UPSWiN. Przy ustalaniu tych opłat i ich wysokości, w PUM zasięmano opinii samorządu studenckiego, stosownie do art. 80 ust. 2 UPSWiN. Proces ten był dokumentowany, za wyjątkiem PUM w Bydgoszczy, gdzie rektor nie dysponował pisemnym potwierdzeniem przeprowadzenia takiej konsultacji w latach 2022–2023, co uniemożliwiało zweryfikowanie, czy ustawowy obowiązek został przez rektora tej uczelni zrealizowany.

Ulgi w spłacie należności

W każdej PUM, ze względu na m.in. trudną sytuację osobistą studentów, występowały przypadki udzielania ulg w spłacie należności z tytułu opłat edukacyjnych, w tym ich obniżania, rozkładania na raty, odroczenia płatności czy zwolnienia z opłat. Przeprowadzone w toku kontroli badanie wszystkich 46 udzielonych ulg, na łączną kwotę 498,1 tys. zł i 46,4 tys. euro, wykazało, że proces ten nie zawsze przebiegał prawidłowo, w tym zgodnie z przyjętymi w PUM regulacjami wewnętrznymi. Stany nieprawidłowe, z uwagi na błędną interpretację przepisów prawa, stwierdzono w 13 przypadkach (28,3 % badanej próby), w dwóch PUM – w Katowicach oraz w Krakowie. W PUM w Katowicach

⁴⁵ Do końca I kwartału 2024 r.

Wydatkowanie środków z tytułu zawartych umów cywilnoprawnych

w trzech na sześć zbadanych przypadków udzielono ulg w spłacie należności w wysokości przekraczającej przyjęty w regulacjach wewnętrznych poziom, co skutkowało uszczupleniem przychodów tej uczelni w wysokości 14,2 tys. zł. Z kolei w PUM w Krakowie zastosowano w każdym zbadanym przypadku (łącznie 10) ulgę (rozłożenie na raty należności lub odroczenie terminu płatności) nieprzewidzianą w regulacjach wewnętrznych. Także w tej uczelni rozstrzygnięć dotyczących przyznanych cudzoziemcom ulg w spłacie należności za usługi edukacyjne nie wydawano w formie pisemnej decyzji administracyjnej rektora, co stanowiło naruszenie art. 324 ust. 1 UPSWiN.

W uczelniach obowiązywało łącznie ponad 12,3 tys. umów cywilnoprawnych. Umowy te zawierano zarówno z pracownikami własnymi uczelni, jak i z kontrahentami zewnętrznymi. Dotyczyły one różnych obszarów, w tym spraw artystycznych (np. udział w koncercie, prowadzenie warsztatów mistrzowskich, udział w konferencjach) czy dydaktycznych (np. prowadzenie zajęć na studiach, na studiach podyplomowych, w ramach praktyk czy warsztatów dla studentów, udział w komisjach egzaminacyjnych) i naukowych (np. udział w przewodach doktorskich czy habilitacyjnych), administracyjnych (np. przekłady na język obcy, czasowe prowadzenie księgowości), z zakresu obsługi, sprzętania i ochrony. Przeprowadzone w toku kontroli badanie na próbie co najmniej 10 zawartych umów wykazało, że zakres zleconych zadań był uzasadniony potrzebami PUM, a środki na ten cel zostały wydatkowane co do zasady prawidłowo i rzetelnie. Niemniej jednak w dwóch PUM wystąpiły przypadki (7,6% zbadanej próby) zawierania umów na zakres prac, który pokrywał się z zakresem obowiązków pracownika uczelni (PUM w Bydgoszczy i w Gdańsku) bądź innej, zawartej wcześniej umowy (PUM w Bydgoszczy). W konsekwencji w sposób niegospodarny wydatkowano w tych PUM środki finansowe w łącznej wysokości 33,7 tys. zł.

Przykład

W **PUM w Bydgoszczy** zawarto z pracownikiem tej uczelni umowę zlecenie na kwotę 3,0 tys. zł, której przedmiotem była renowacja 12 szt. ław drewnianych tapicerowanych w wymiarze 120 godzin. Tymczasem zgodnie z kartą zadań tego pracownika, zatrudnionego na stanowisku pomocy technicznej, do jego obowiązków należało m.in. naprawianie używanych mebli. Rektor wyjaśnił, że zakres wykonanych prac odbiegał od zwyczajnych napraw wchodzących w zakres obowiązków tego pracownika. Także w tej uczelni wydatkowano 19,7 tys. zł w związku z zawarciem pięciu umów, których zakres mieścił się w przedmiocie umowy zawartej wcześniej z tym samym wykonawcą (na kwotę 39,6 tys. zł) na obsługę medialną wydarzeń organizowanych przez tę PUM. W toku kontroli rektor tłumaczył powyższe odmiennym charakterem i organizatorem (jednostką organizacyjną PUM) tych wydarzeń.

W PUM we Wrocławiu, z uwagi na błędną interpretację zapisów umowy i nieprzestrzeganie jej postanowień, w sposób nierzetelny rozliczono natomiast dwie umowy, co skutkowało w jednym przypadku nienaliczeniem kary umownej w wysokości 1,0 tys. zł mimo, że przedmiot umowy został wykonany z opóźnieniem; w drugim zwłoką w płatności na rzecz kontrahenta wynoszącą 21 dni.

Zobowiązania wymagalne

Na koniec 2022 r., 2023 r. i I kwartału 2024 r. w PUM w Poznaniu i w Warszawie wystąpiły zobowiązania wymagalne⁴⁶ w kwotach odpowiednio 27,1 tys. zł, 9,2 tys. zł i 32,0 tys. zł oraz 13,1 tys. zł, 34,4 tys. zł i 0,9 tys. zł. Zobowiązania wymagalne na koniec 2022 r. posiadała PUM w Krakowie (7,3 tys. zł), na koniec 2023 r. PUM w Katowicach (0,3 tys. zł) a na koniec I kwartału 2024 r. PUM w Bydgoszczy (6,4 tys. zł). Nieterminowe regulowanie zobowiązań w trakcie roku stwierdzono także w PUM w Krakowie (na łączną kwotę 50,0 tys. zł), w PUM we Wrocławiu (4,1 tys. zł). Przyczyny występowania zobowiązań wymagalnych były zróżnicowane i należały do nich m.in.: wpływ faktur do PUM po terminie płatności (np. PUM w Poznaniu i PUM w Krakowie); nieefektywny obieg

⁴⁶ Powyżej 0,1 tys. zł.

dokumentów skutkujący zbyt późnym wpływem opisanej dokumentacji księgowej do działu księgowości (np. PUM w Krakowie, PUM w Warszawie i PUM we Wrocławiu); przeoczenia (np. PUM w Katowicach) czy brak dokonania zwrotu środków wpłaconych przez pomyłkę (np. w PUM w Poznaniu w przypadku wadium w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego). Choć występowanie zobowiązań wymagalnych w działalności PUM co do zasady nie skutkowało zapłatą odsetek, to jednak takie ryzyko występuje a obowiązkiem jednostek sektora finansów publicznych jest terminowe regulowanie zaciągniętych zobowiązań, zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 3 Ufp.

Audyt wewnętrzny i kontrola zarządcza

W sześciu PUM (za wyjątkiem uczelni w Bydgoszczy i we Wrocławiu) w całym okresie objętym kontrolą wystąpiły przesłanki uzasadniające konieczność prowadzenia audytu wewnętrznego, który w tych uczelniach był realizowany. Przy czym w PUM w Krakowie, zatrudniając w 2023 r. audytora wewnętrznego, przez przeoczenie nie zweryfikowano spełnienia przez niego wszystkich niezbędnych wymagań na to stanowisko, o których mowa w art. 286 ust. 1 Ufp. Uczelnia nie posiadała dokumentów potwierdzających odbycie przez zatrudnionego dwuletniej praktyki w zakresie audytu wewnętrznego w sytuacji ukończenia przez niego studiów podyplomowych w tym obszarze. Nie zweryfikowano także, czy osoba ta miała pełną zdolność do czynności prawnych, czy korzystała z pełni praw publicznych, a także czy nie była karana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. Stosowne oświadczenie zostało złożone dopiero w toku kontroli NIK. W trzech PUM (w Gdańsku, w Katowicach i w Poznaniu) audytor przeprowadził co najmniej jedno zadanie związane bezpośrednio z zakresem przedmiotowej kontroli. Wydane zalecenia zostały zrealizowane bądź pozostawały w trakcie realizacji.

Każda z PUM posiadała także regulacje wewnętrzne, określające zasady sprawowania kontroli zarządczej w jednostce. Niemniej jednak ustalenia niniejszej kontroli wskazują, że w jednym przypadku (PUM w Warszawie) zasady te nie były w latach 2022-2023 w pełni przestrzegane a w czterech kolejnych (PUM w Gdańsku, PUM w Krakowie, PUM w Poznaniu i PUM we Wrocławiu) ustanowione mechanizmy w tym zakresie nie były wystarczające. W tych uczelniach NIK sformułowana wnioski bądź uwagi wskazujące na konieczność wzmocnienia mechanizmów kontroli zarządczej, celem zapewnienia przede wszystkim zgodności funkcjonowania z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania oraz wiarygodności sprawozdań i ochrony zasobów.

Nadzór Ministra nad PUM

Stosownie do art. 426 ust. 1 pkt 1 UPSWiN w związku z art. 433 ust. 1 pkt 3 UPSWiN, Minister sprawuje nadzór nad PUM w zakresie zgodności działania z przepisami prawa oraz prawidłowości wydatkowania środków publicznych. W strukturze organizacyjnej Ministerstwa utworzono komórkę organizacyjną – Departament Szkolnictwa Artystycznego, do zadań której należało m.in. planowanie, koordynowanie i nadzorowanie funkcjonowania szkolnictwa artystycznego, w tym uczelni artystycznych. Kontrolę na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej⁴⁷ wykonywało Biuro Audytu Wewnętrznego i Kontroli. W Ministerstwie nie wytworzono szczególnych uregulowań wewnętrznych określających zasady sprawowania tego nadzoru, za wyjątkiem nałożenia na PUM określonych obowiązków sprawozdawczych (zarówno w obszarze finansowym, jak i merytorycznym).

Nadzór ten sprawowany był na podstawie przepisów powszechnie obowiązujących, w szczególności rozdziału XIII UPSWiN. Nie był one jednak w pełni rzetelny. Nie wszystkie ustanowione przez Ministra mechanizmy nadzorcze były stosowane (w zakresie sprawozdawczości) lub nie były wystarczające i nie zapewniały skutecznego nadzoru. Z uwagi na deklarowane braki kadrowe w Biurze Audytu Wewnętrznego i Kontroli, nie zaplanowano i nie zrealizowano żadnej kontroli w PUM, pomimo że dysponowano wynikami

⁴⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

kontroli przeprowadzonej w 2021 r. w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w zakresie dotyczącym wybranych aspektów gospodarki finansowej i dokumentowania inwentaryzacji środków trwałych, która wskazała na liczne nieprawidłowości w funkcjonowaniu tej uczelni. Ministerstwo nie przedstawiło dowodów przeprowadzenia kontroli w pozostałych PUM (poza uczelnią w Bydgoszczy, w której w 2016 r. zrealizowano kontrolę w zakresie wykorzystania środków z dotacji celowej). Tym samym nie wykorzystywano podstawowego narzędzia – w świetle możliwości, które daje UPSWiN – służącego pozyskiwaniu informacji w zakresie funkcjonowania tych podmiotów. Minister nie egzekwował także od PUM realizacji obowiązku sprawozdawczego, który nałożył na nie w regulacji wewnętrznej⁴⁸ i nie pozyskiwał przez to informacji o ewentualnych stanach nieprawidłowych w działalności tych jednostek. Uczelnie nie przysyłały tych sprawozdań do Ministerstwa. Zastosowanie wyżej wskazanych narzędzi nadzorczych mogłoby doprowadzić do sytuacji ustalenia stanów bądź pozyskania informacji stanowiących podstawę podjęcia innych działań nadzorczych, przewidzianych w rozdziale XIII UPSWiN (np. w postaci stwierdzenia nieważności aktu wydanego przez organ uczelni niezgodnego z prawem). W latach 2022–2023 Minister nie zapewnił także mechanizmów sprawozdawczych dotyczących sposobu wykorzystania środków finansowych pochodzących z subwencji, co było niecelowe z uwagi na zakres sprawowanego przez Ministra nadzoru nad tymi uczelniami. Z kolei proces rozliczania przez PUM środków finansowych przekazywanych w formie dotacji celowych bazował na deklarowanych przez uczelnie w sprawozdaniach danych. Nie towarzyszyła temu przy tym w każdym przypadku weryfikacja dokumentów źródłowych czy osiągniętych efektów rzeczowych. Minister nie rozpoznał również wniosku rektora Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie z 19 czerwca 2023 r. o przyznanie dodatkowych środków z subwencji w wysokości 1500,0 tys. zł z przeznaczeniem na prace remontowe, budowlane oraz działania służące usunięciu z sal dydaktycznych szkodliwego dla zdrowia subitu⁴⁹. Niosło to za sobą ryzyko wystąpienia sytuacji, w której planowanie inwestycji koniecznej do zrealizowania przez uczelnię, z uwagi na brak informacji o ewentualnym wsparciu finansowym, było istotnie utrudnione. Działania zmierzające do przyznania wsparcia uczelni na ten cel zostały podjęte na końcowym etapie kontroli NIK i doprowadziły do podpisania 29 sierpnia 2024 r. umowy o udzielenie dotacji celowej na kwotę 2000,0 tys. zł.

W ocenie NIK stwierdzone stany nieprawidłowe – zarówno w Ministerstwie, jak i w PUM, uzasadniają konieczność wzmocnienia przez Ministra nadzoru nad tym jednostkami, mechanizmów kontroli zarządczej w MKiDN, w tym wprowadzenia zmian w procesie planowania kontroli prowadzonych w PUM tak, by przewidywał on regularność weryfikowania ich działalności.

⁴⁸ § 7 zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie postępowania ze skargami, wnioskami i petycjami w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. Urz. MKiDN poz. 81).

⁴⁹ Subit (lepik) to bitumiczna substancja klejąca, pochodząca z przeróbki węgla, stosowana m.in. do klejenia drewnianej podłogi, parkietów, izolacji bądź wykończenia. Z powodu toksycznych właściwości może stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzki. Stosownie wewnątrz budynków produktów pochodzących z przeróbki węgla (smoła, lepiki) zostało uznane za niedopuszczalne w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Cel główny kontroli	Celem głównym kontroli było udzielenie odpowiedzi na pytanie: Czy prawidłowo i rzetelnie zorganizowano i realizowano kształcenie studentów w publicznych uczelniach muzycznych?
Cele szczegółowe	<p>Założono, że badania kontrolne umożliwią udzielenie odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czy działania Ministra w zakresie finansowania publicznych uczelni muzycznych oraz sprawowanego nadzoru były prawidłowe i rzetelne? 2. Czy działalność publicznej uczelni muzycznej została w sposób prawidłowy i rzetelny dostosowana do wymogów obowiązujących uregulowań prawnych i organizacyjnych oraz czy uwzględniano w niej potrzeby otoczenia kulturalnego i społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy? 3. Czy baza naukowo-dydaktyczna publicznej uczelni muzycznej była dostosowana do potrzeb kształcenia studentów i prawidłowo wykorzystywana? 4. Czy prawidłowo i rzetelnie gospodarowano posiadanym majątkiem oraz rozporządzano środkami finansowymi?
Zakres podmiotowy	Kontrolą objęto wszystkie funkcjonujące w Polsce publiczne uczelnie muzyczne oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jako jednostkę obsługującą ministra odpowiedzialnego za nadzór nad uczelniami artystycznymi, w tym nad PUM.
Kryteria kontroli	Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 tej ustawy, tj. pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.
Okres objęty kontrolą	Kontrolą objęto lata 2022–2024 (do dnia zakończenia kontroli w poszczególnych jednostkach). Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od 11 marca 2024 r. do 30 sierpnia 2024 r.
Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK	W ramach czynności przygotowujących niniejszą kontrolę pozyskano od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wstępne informacje w zakresie dotyczącym zasad sprawowania przez niego nadzoru nad PUM, w tym o ewentualnych ustanowionych wewnętrznie obowiązkach sprawozdawczych, jak również dane finansowe. W trakcie kontroli NIK Delegatura we Wrocławiu pozyskała także informacje od przewodniczącego KRASP dotyczące m.in. działalności konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni akademickich i ich zależności wobec KRASP oraz zasad ich finansowania.
Udział innych organów kontroli na podstawie art. 12 ustawy o NIK	W toku kontroli, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, właściwym powiatowym inspektorom nadzoru budowlanego dla objętych kontrolą PUM (oraz filii PUM w Warszawie - w Białymstoku) zlecono przeprowadzenie kontroli utrzymania w należytym stanie technicznym i estetycznym obiektów budowlanych oraz użytkowania ich zgodnie z przeznaczeniem (art. 61 pkt 1 ustawy Prawo budowlane), a także czy poddane były okresowym przeglądom (art. 62 ust. 1 pkt 1 ppkt a, b, c oraz pkt 2 ustawy Prawo budowlane). Kontrolę zlecono także właściwym miejscowo komendantom państwowej straży pożarnej celem sprawdzenia, czy w uczelniach zapewniono ochronę przeciwpożarową w zakresie określonym w art. 4 ustawy o ochronie ppoż. W tym trybie NIK Delegatura we Wrocławiu zleciła także kontrolę Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w przypadku jednego z budynków PUM we Wrocławiu, wpisanego do rejestru zabytków.

Działania na podstawie art. 51 ustawy o NIK	W związku ze stwierdzeniem, w toku przeprowadzanych oględzin w PUM w Gdańsku, bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego w jednym z pomieszczeń, w którym nie zabezpieczono we właściwy sposób instalacji elektrycznej, oraz polegającego na zastawieniu drogi ewakuacyjnej, zaistniała potrzeba poinformowania o tym fakcie kierownika jednostki kontrolowanej. W odpowiedzi poinformowano NIK o usunięciu stwierdzonego niebezpieczeństwa.
Badanie ankietowe	Zwrócono się do 64 publicznych instytucji kultury i innych podmiotów środowiska artystycznego działających w Polsce, będących potencjalnymi pracodawcami absolwentów uczelni, z prośbą o wypełnienie ankiety, mającej na celu uzyskanie opinii m.in. o współpracy z tymi absolwentami oraz o poziomie zadowolenia z ich zatrudnienia. Ankieta została przygotowana przez NIK Delegaturę we Wrocławiu, z udziałem Departamentu Metodyki Kontroli i Rozwoju Zawodowego NIK i udostępniona w wersji online (link do ankiety został przesłany do tych interesariuszy drogą mailową). W badaniu udział wzięło 38 ankietowanych.
Pozostałe informacje	Kontrola ogólnokrajowa została podjęta z inicjatywy własnej NIK, gdyż działalność PUM nie była – do czasu rozpoczęcia przedmiotowej kontroli – przekrojowo i całościowo badana przez NIK. Impulsem do zbadania tego obszaru były również wyniki kontroli, przeprowadzonych przez NIK w ostatnich czterech latach, w publicznych uczelniach zawodowych, wskazujące na występowanie stanów nieprawidłowych zarówno w organizacji tych jednostek, jak i w zakresie dotyczącym zapewnienia warunków kształcenia oraz gospodarki finansowej tych uczelni.
Wystąpienia pokontrolne	W ramach postępowania kontrolnego na podstawie art. 53 ust. 6 ustawy o NIK, skierowano wystąpienia pokontrolne do kierowników wszystkich dziewięciu jednostek kontrolowanych. W ocenach kontrolowanej działalności przyjęto trzystopniową skalę ocen: pozytywna, negatywna lub w formie opisowej.
Wnioski i uwagi Stan realizacji wniosków pokontrolnych	<p>W dziewięciu wystąpieniach pokontrolnych sformułowano łącznie 112 wnioski pokontrolne, w tym trzy zaadresowane do Ministra oraz 109 do rektorów PUM. Najwięcej, bo po 23 wnioski, sformułowano do rektorów PUM w Gdańsku, PUM w Krakowie i PUM we Wrocławiu. W sześciu wystąpieniach pokontrolnych sformułowano także ogółem 11 uwag.</p> <p>Z informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych, przekazanych przez kierowników jednostek kontrolowanych, wynikało, że 21 wniosków zostało zrealizowanych, 61 znajdowało się w trakcie realizacji oraz 30 pozostawało niezrealizowanych.</p>
Zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych	Do czterech z dziewięciu wystąpień pokontrolnych złożono łącznie 18 zastrzeżeń, z których dwa uwzględniono w całości, pięć w części a pozostałe 11 oddalono.
Finansowe rezultaty kontroli	<p>W wyniku kontroli odnotowano łącznie 58 355,8 tys. zł finansowych lub sprawozdawczych skutków nieprawidłowości, w tym: [1] uszczuplenie środków lub aktywów – 109,5 tys. zł, [2] kwoty nienależnie uzyskane – 1,9 tys. zł, [3] kwoty wydatkowane z naruszeniem prawa – 56 294,6 tys. zł, [4] kwoty wydatkowane w następstwie działań stanowiących naruszenie prawa – 0,5 tys. zł, [5] kwoty wydatkowane z naruszeniem zasad należytego zarządzania finansami – 353,1 tys. zł, [6] sprawozdawcze skutki nieprawidłowości – 790,8 tys. zł, [7] potencjalne finansowe lub sprawozdawcze skutki nieprawidłowości – 805,4 tys. zł.</p> <p>Korzyści finansowe wyniosły z kolei 2021,6 tys. zł.</p>
Prawna realizacja wyników kontroli	Na podstawie wyników kontroli, w przygotowaniu znajduje się pięć zawiadomień do właściwych organów lub inspekcji w zakresie dotyczącym podejrzenia naruszenia: dyscypliny finansów publicznych bądź prawa pracy.

Wykaz jednostek kontrolowanych

W kontroli uczestniczyło osiem Delegatur Najwyższej Izby Kontroli:

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK w Bydgoszczy	Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	prof. dr hab. Elżbieta Wtorkowska
2.	Delegatura NIK w Gdańsku	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku	prof. dr hab. Ryszard Minkiewicz
3.	Delegatura NIK w Katowicach	Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	prof. dr hab. Jarosław Mamczarski
4.	Delegatura NIK w Krakowie	Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie	prof. dr hab. Mariusz Sielski
5.	Delegatura NIK w Łodzi	Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi	prof. dr hab. Elżbieta Aleksandrowicz
6.	Delegatura NIK w Poznaniu	Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu	prof. dr hab. Hanna Kostrzewska
7.	Delegatura NIK w Warszawie	Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie	prof. dr hab. Tomasz Strahl
8.	Delegatura NIK we Wrocławiu	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie	Hanna Wróblewska
		Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu	prof. dr hab. Krystian Kiełb

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności*/	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			Prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie finansowania PUM; – podejmowanie działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji ekonomicznej PUM. 	<ul style="list-style-type: none"> – nielegalne finansowanie działalności KRUA; – brak transparentnego procesu podziału środków finansowych w ramach części uzupełniającej subwencji; – nie w pełni rzetelny nadzór przejawiający się m.in. brakiem kontroli w PUM oraz niestosowaniem ustanowionych mechanizmów nadzorczych.
2.	Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – spełnienie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie niezbędnej do kształcenia bazy naukowo-dydaktycznej; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia. 	<ul style="list-style-type: none"> – nieprzypisanie kierunków studiów do co najmniej jednej dyscypliny artystycznej; – nieprzestrzeganie limitu miejsc w czasie rekrutacji na studia; – nierzetelnie sporządzane sylabusy przedmiotów w zakresie dotyczącym wymaganej literatury przedmiotu; – zawieranie umów cywilnoprawnych na usługi należące do zakresu obowiązków pracownika lub wynikające z przedmiotu wcześniej zawartej umowy; – nieprzestrzeganie przepisów o zamówieniach publicznych; – nieprzestrzeganie regulacji wewnętrznych oraz przepisów UPSWiN w zakresie dotyczącym przyznawania świadczeń dla studentów z FS, w tym nierzetelna weryfikacja składanych przez studentów wniosków; – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej.

3.	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – spełnienie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie niezbędnej do kształcenia bazy naukowo-dydaktycznej; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON. 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostosowanie treści statutu do wymagań przewidzianych w UPSWiN; – nieprzestrzeganie limitów przyjęć na poszczególne kierunki studiów; – niezapewnienie odpowiednich warunków do prowadzenia kształcenia – w zakresie udostępnionej literatury; – niezapewnienie w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia; – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej; – zawarcie umowy cywilnoprawnej na usługi należące do zakresu obowiązków pracownika uczelni; – nieprzestrzeganie regulacji wewnętrznych w zakresie dotyczącym przyznawania z FS świadczeń dla studentów; – liczne stany nieprawidłowe dotyczące prowadzenia gospodarki finansowej uczelni i sprawozdawczości budżetowej, w tym wydatkowanie środków publicznych bez ujęcia ich w dokumencie, stanowiącym podstawę prowadzenia gospodarki finansowej tej uczelni do czasu przyjęcia właściwego planu.
4.	Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie działalności do wymogów UPSWiN; – spełnianie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – zapewnienie niezbędnej do kształcenia bazy naukowo-dydaktycznej; – utrzymywanie obiektów budowlanych w należyтым stanie technicznym, poddawanie ich okresowym kontrolom stanu technicznego; 	<ul style="list-style-type: none"> – nierzetelnie opracowana strategia uczelni, bez określenia zasad dotyczących monitorowania jej założeń; – przyjmowanie cudzoziemców na studia niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi; – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej; – ponoszenie kosztów związanych z KRUA, co było działem nielegalnym w świetle przepisów UPSWiN; – przyznanie i wydatkowanie środków na dodatek zadaniowy kanclerz uczelni, pełniący funkcję sekretarza KRUA, tj. za działalność na rzecz innej podmiotu, niż uczelnia;

			<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON. 	<ul style="list-style-type: none"> – udzielanie ulg w spłacie należności niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi; – nieuwjmowanie w księgach rachunkowych uczelni odsetek od posiadanych obligacji; – przyznanie świadczenia dla studentów z FS na podstawie nierzetelnie zweryfikowanej dokumentacji (bez udokumentowania przesłanek stanowiących podstawę przyznania świadczenia).
5.	Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie działalności do wymogów UPSWiN; – spełnianie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – dostosowanie bazy naukowo-dydaktycznej do potrzeb kształcenia studentów; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia; – utrzymywanie obiektów budowlanych w należyтым stanie technicznym, poddawanie ich okresowym kontrolom stanu technicznego; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia. 	<ul style="list-style-type: none"> – nierzetelnie opracowana strategia uczelni, bez określenia zasad dotyczących monitorowania jej założeń; – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej; – przyjmowanie cudzoziemców na studia niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi; – niewystarczające zasoby biblioteczne; – brak należytego zabezpieczenia mienia uczelni; – brak zapewnienia comiesięcznej wypłaty stypendium studentom z FS; – udzielenie zamówienia publicznego na zakup fortepianu w niewłaściwym trybie; – niezgodne z przeznaczeniem wykorzystanie środków FWON; – występowanie zaległości wymagalnych; – nierzetelne sporządzanie wybranych sprawozdań z operacji finansowych Rb-N i Rb-Z.
6.	Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuty Bacewiczów w Łodzi	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie działalności do wymogów UPSWiN; – spełnianie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – dostosowanie bazy naukowo-dydaktycznej do potrzeb kształcenia studentów; 	<ul style="list-style-type: none"> – zawężenie w regulacjach wewnętrznych wymagań ustawowych, jakimi cudzoziemcy muszą się wykazać w zakresie znajomości języka polskiego lub angielskiego; – nieprowadzenie monitoringu karier zawodowych absolwentów, mimo obowiązku wynikającego z regulacji wewnętrznej;

			<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – zapewnienie dostępu do literatury wymaganej w procesie kształcenia; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON i FS. 	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie gospodarki finansowej na podstawie planów rzeczowo-finansowych, zmienianych ze znacznym opóźnieniem względem dat uzyskania informacji o przyznanym zwiększeniu subwencji.
7.	Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie działalności do wymogów UPSWiN; – spełnianie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – zapewnienie dostępu do literatury wymaganej w procesie kształcenia; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków kształcenia; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON i z FS. 	<ul style="list-style-type: none"> – nierzetelne opracowanie strategii uczelni, bez określenia zasad dotyczących monitorowania jej założeń; – nienależyte zabezpieczenie interesów uczelni w przypadku udzielenie dofinansowania pracownikowi uczelni do studiów podyplomowych oraz wyjazdu zagranicznego; – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej; – nienależyte zabezpieczenie interesów uczelni w umowach na udostępnienie powierzchni i instrumentów bazy naukowo-dydaktycznej; – nieprzestrzeganie wewnętrznych przepisów w zakresie udzielania zamówień publicznych; – niezapewnienie w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia; – nieterminowe przekazanie z wykorzystania środków z FS i FWON za 2022 r.
8.	Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – dostosowanie działalności do wymogów UPSWiN; – spełnianie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; 	<ul style="list-style-type: none"> – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej; – niewłaściwy stan techniczny wybranych obiektów budowlanych zagrażające bezpieczeństwu ludzi i mienia;

			<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie dostępu do literatury wymaganej w procesie kształcenia; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków kształcenia; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON i z FS. 	<ul style="list-style-type: none"> – nieprzeprowadzanie corocznych przeglądów mechanicznej instalacji wentylacyjnej w wybranych budynkach filii w Białymstoku; – niezapewnienie w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia; – niezapewnienie rzetelności ksiąg rachunkowych i sprawozdań budżetowych; – występowanie zobowiązań wymagalnych.
9.	Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu	w formie opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – spełnianie przez nauczycieli akademickich wymagań określonych w UPSWiN i statucie uczelni; – zapewnienie warunków do rozwoju artystycznego studentów; – przeprowadzanie inwestycji służących poprawie warunków i jakości kształcenia; – dostosowanie bazy naukowo-dydaktycznej do potrzeb kształcenia studentów; – prawidłowe i rzetelne rozdysponowywanie środków z FWON. 	<ul style="list-style-type: none"> – nierzetelne opracowanie strategii uczelni, bez określenia zasad dotyczących monitorowania jej założeń; – przyznanie członkom rady uczelni świadczenia nieprzewidzianego w UPSWiN; – nieprzeprowadzanie regularnych badań opinii pracodawców o losach zawodowych absolwentów oraz monitoringu karier tych absolwentów, mimo obowiązku wynikającego z regulacji wewnętrznych; – brak spełnienia warunków w zakresie zapewnienia ochrony przeciwpożarowej; – niezapewnienie należytego nadzoru nad mieniem uczelni; – nienależyte zabezpieczenie interesów uczelni w umowach na udostępnienie obiektów bazy naukowo-dydaktycznej; – nieprzestrzeganie wewnętrznych przepisów w zakresie udzielania zamówień publicznych; – brak zapewnienia comiesięcznej wypłaty stypendium studentom z FS; – prowadzenie gospodarki finansowej na podstawie planów rzeczowo-finansowych, zmienianych ze znacznym opóźnieniem względem dat uzyskania informacji o przyznanej zwiększeniu subwencji.

*/ pozytywna / negatywna / w formie opisowej

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno- -ekonomicznych

Publiczne uczelnie muzyczne w systemie szkolnictwa wyższego i nauki

Uczelnie, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 UPSWiN, wraz z innymi podmiotami tworzą system szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce. Posiadają one osobowość prawną i autonomię na zasadach określonych w ustawie (art. 9 ust. 1 i 2 UPSWiN). Publiczną uczelnią jest ta, która została utworzona przez organ państwa (art. 13 ust. 1 pkt 1 UPSWiN). Uczelnie dzielą się na akademickie i zawodowe. Uczelnia akademicka prowadzi działalność naukową i posiada kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 1 dyscyplinie naukowej albo artystycznej. Prowadzi także studia pierwszego stopnia oraz studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie i może prowadzić kształcenie doktorantów (art. 14 ust. 1–3 UPSWiN).

Przepisy UPSWiN nie posługują się pojęciem uczelni muzycznej, tylko uczelni artystycznej. Stosownie do art. 433 ust. 1 pkt 3 UPSWiN jest nią uczelnia publiczna nadzorowana przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Wśród uczelni artystycznych wyodrębnia się akademie muzyczne, akademie sztuk pięknych, szkoły teatralne i filmowe oraz uczelnię interdyscyplinarną. Stosownie do art. 16 ust. 1 UPSWiN wyraz „akademia” zastrzeżony jest dla nazwy uczelni akademickiej.

Podstawowe zadania uczelni

Zgodnie z art. 11 ust. 1 UPSWiN do podstawowych zadań uczelni należy zaliczyć: prowadzenie kształcenia na studiach; prowadzenie kształcenia na studiach podyplomowych lub innych form kształcenia; prowadzenie działalności naukowej, świadczenie usług badawczych oraz transfer wiedzy i technologii do gospodarki; prowadzenie kształcenia doktorantów; kształcenie i promowanie kadr uczelni; stwarzanie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w: procesie przyjmowania na uczelnię w celu odbywania kształcenia, kształceniu, prowadzeniu działalności naukowej; wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, tradycję narodową, umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka; stwarzanie warunków do rozwoju kultury fizycznej studentów; upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury, w tym przez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i archiwalnych; działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych. Uczelnie mogą prowadzić domy i stołówki studenckie zgodnie z art. 11 ust. 5 UPSWiN.

Organy uczelni

Organami uczelni publicznej są – rada uczelni, rektor i senat. Statut może również przewidywać inne organy uczelni (art. 17 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 UPSWiN).

Do zadań rady uczelni należy (art. 18 ust. 1 UPSWiN): opiniowanie projektu strategii uczelni; opiniowanie projektu statutu; monitorowanie gospodarki finansowej uczelni; monitorowanie zarządzania uczelnią; wskazywanie kandydatów na rektora, po zaopiniowaniu przez senat; opiniowanie sprawozdania z realizacji strategii uczelni; wykonywanie innych zadań określonych w statucie. Z kolei art. 18 ust. 2 UPSWiN przewiduje, że w ramach monitorowania gospodarki finansowej rada uczelni: opiniuje plan rzeczowo-finansowy; zatwierdza sprawozdanie z wykonania planu rzeczowo-finansowego; zatwierdza sprawozdanie finansowe (art. 18 ust. 2 UPSWiN). Przepisy UPSWiN wskazują ponadto na liczebność członków rady uczelni, sposób wyłaniania tych członków, kadencje oraz sposób działania (art. 19–22 UPSWiN). Stosownie do art. 22 ust. 4 UPSWiN, członkowi rady uczelni, o którym mowa w art. 19 ust. 1 pkt 1 UPSWiN, przysługuje miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość nie może przekroczyć 67 % minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2 (tj. 6410,00 zł (do 31 grudnia 2022 r.), 7210,00 zł (od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.), 9370,0 zł (od 1 stycznia 2024 r.)). Wysokość wynagrodzenia ustala senat.

Do zadań rektora należą sprawy dotyczące uczelni, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez ustawę lub statut do kompetencji innych organów uczelni

(art. 23 ust. 1 UPSWiN). Katalog przykładowych zadań rektora został określony w art. 23 ust. 2 UPSWiN, do których w szczególności należą: reprezentowanie uczelni; zarządzanie uczelnią; prowadzenie polityki kadrowej uczelni; przygotowywanie projektu statutu oraz projektu strategii uczelni; prowadzenie gospodarki finansowej uczelni; zapewnienie wykonywania przepisów obowiązujących w uczelni. Rektor uczelni nadaje również regulamin organizacyjny, który winien określać strukturę organizacyjną uczelni oraz organizację i zasady działania administracji uczelni (art. 23 ust. 3 UPSWiN). Przepisy UPSWiN regulują ponadto wymogi formalne wobec kandydata na rektora, zasady wyboru rektora, czas jego kadencji oraz sposób odwoływania (art. 24-27 UPSWiN).

W myśl art. 28 ust. 1 UPSWiN do zadań senatu należy uchwalanie statutu; uchwalanie regulaminu studiów; uchwalanie strategii uczelni i zatwierdzanie sprawozdania z jej realizacji; powoływanie i odwoływanie członków rady uczelni; opiniowanie kandydatów na rektora; przeprowadzanie oceny funkcjonowania uczelni; formułowanie rekomendacji dla rady uczelni i rektora w zakresie wykonywanych przez nich zadań; nadawanie stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki; nadawanie tytułu doktora honoris causa; ustalanie warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia i na kształcenie specjalistyczne; ustalanie programów studiów, studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego; ustalanie programów kształcenia w szkołach doktorskich; określanie sposobu potwierdzania efektów uczenia się; wskazywanie kandydatów do instytucji przedstawicielskich środowiska szkolnictwa wyższego i nauki; wykonywanie zadań związanych z: przypisywaniem poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji (dalej: PRK), do kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych, włączeniem do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych i innych form kształcenia – zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji⁵⁰; wykonywanie innych zadań określonych w statucie. Przepisy UPSWiN zawierają regulacje dotyczące składu, sposobu procedowania oraz kadencji senatu (art. 29-32 UPSWiN).

Statut uczelni

Podstawowym aktem prawa wewnętrznego dla uczelni, który określa zasady jej organizacji i funkcjonowania jest statut. Zgodnie z art. 34 ust. 1 UPSWiN, w akcie tym określa się w szczególności: sposób powoływania i odwoływania organów uczelni, w tym podmioty uprawnione do wskazywania kandydatów na rektora, oraz sposób organizowania wyborów do organów uczelni; skład rady uczelni oraz senatu; zasady i tryb funkcjonowania rady uczelni, senatu i kolegium elektorów; zasady sprawowania wewnętrznego nadzoru nad aktami wydawanymi przez organy uczelni; typy jednostek organizacyjnych uczelni; funkcje kierownicze w uczelni; zasady powoływania osób do pełnienia funkcji kierowniczych w uczelni i ich odwoływania; tryb nadawania tytułu doktora honoris causa; zasady prowadzenia działalności gospodarczej przez uczelnię; zasady dysponowania mieniem uczelni; tryb nadawania regulaminu organizacyjnego; przepisy porządkowe dotyczące odbywania zgromadzeń.

Stosownie do postanowień art. 227 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce statuty uczelni publicznych, obowiązujące w dniu wejścia w życie UPSWiN (tj. 1 października 2018 r.), zachowywały moc obowiązującą do czasu przyjęcia nowych statutów, dla których ustalono 1 października 2019 r. jako graniczny termin wejścia w życie. Oznacza to, że do tego dnia uczelnie publiczne były zobowiązane do dostosowania swojej organizacji do wymogów UPSWiN.

Prowadzenie studiów

Zgodnie z art. 5 ust. 2 UPSWiN, kształcenie prowadzi się w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych lub dziedzinie sztuki i dyscyplinach artystycznych. Klasyfikacja dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz artystycznych, została określona w załączniku do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin

⁵⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1606, dalej: ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

naukowych oraz dyscyplin artystycznych⁵¹. Przedmiotowe rozporządzenie utraciło moc w związku z wejściem w życie w dniu 11 listopada 2022 r. rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki o tej samej nazwie⁵².

W myśl art. 53 ust. 1 i ust. 2 UPSWiN, uczelnia prowadzi kształcenie na studiach na określonym kierunku, poziomie i profilu. Uczelnia przyporządkowuje kierunek do co najmniej jednej dyscypliny. W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż jednej dyscypliny, wskazuje się dyscyplinę wiodącą, w ramach której będzie uzyskiwana ponad połowa efektów uczenia się. Warunki utworzenia studiów na określonym kierunku, zasady wydania pozwolenia na utworzenie studiów na określonym kierunku, przesłanki odmowy wydania pozwolenia na utworzenie studiów oraz przyczyny cofnięcia pozwolenia na utworzenie studiów regulują przepisy art. 53 ust. 3–5, 7–10⁵³ oraz art. 54–56 UPSWiN.

Studia są prowadzone w formie: studiów stacjonarnych, w ramach których co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów; studiów niestacjonarnych wskazanych w uchwale senatu, w ramach których mniej niż połowa punktów ECTS objętych programem studiów może być uzyskiwana z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów (art. 63 ust. 1 UPSWiN). W uczelni publicznej liczba studentów studiujących na studiach stacjonarnych nie może być mniejsza od liczby studentów studiujących na studiach niestacjonarnych (art. 63 ust. 3 UPSWiN).

Studia są prowadzone na określonym kierunku, poziomie i profilu na podstawie programu studiów, który określa: efekty uczenia się, o których mowa w ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, z uwzględnieniem uniwersalnych charakterystyk pierwszego stopnia określonych w tej ustawie oraz charakterystyk drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 tej ustawy; opis procesu prowadzącego do uzyskania efektów uczenia się; liczbę punktów ECTS przypisanych do zajęć (art. 67 ust. 1 UPSWiN). Zgodnie z art. 67 ust. 2 i 3 UPSWiN, punkty ECTS stanowią miarę średniego nakładu pracy studenta niezbędnego do uzyskania efektów uczenia się. Punkt ECTS odpowiada 25–30 godzinom pracy studenta, obejmującym zajęcia organizowane przez uczelnię oraz jego indywidualną pracę związaną z tymi zajęciami. Szczegółowe wymagania w zakresie zawartości programów studiów zostały określone w rozporządzeniu w sprawie studiów (w § 3–6). W § 7 ust. 1 tego rozporządzenia wskazano również, że program studiów podlega systematycznej ocenie i doskonaleniu. Uwzględnia się w nim wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu, o którym mowa w art. 352 ust. 1 UPSWiN (§ 7 ust. 2). Zgodnie z art. 68 ust. 1 UPSWiN, w programach studiów przygotowujących do wykonywania zawodu m.in. nauczyciela, uwzględnia się standard kształcenia. W tym przypadku został on określony w rozporządzeniu w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Przyjęcia na studia

Przyjęcie na studia następuje przez: 1) rekrutację; 2) potwierdzenie efektów uczenia się; 3) przeniesienie z innej uczelni lub uczelni zagranicznej. Na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie może być przyjęta osoba, która posiada: 1) świadectwo dojrzałości albo świadectwo dojrzałości i zaświadczenie o wynikach egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów, o których mowa w przepisach o systemie oświaty; 2) świadectwo dojrzałości i dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie

⁵¹ Dz. U. poz. 1818.

⁵² Dz. U. poz. 2202 ze zm.

⁵³ Ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw, uchylono w art. 53 ust. 5 UPSWiN. Zmiana weszła w życie 6 września 2023 r.

nauczonym na poziomie technika, o których mowa w przepisach o systemie oświaty; 2a) świadectwo dojrzałości i dyplom zawodowy w zawodzie nauczonym na poziomie technika, o których mowa w przepisach o systemie oświaty; 3) świadectwo dojrzałości i zaświadczenie o wynikach egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów oraz dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika, o których mowa w przepisach o systemie oświaty; 3a) świadectwo dojrzałości i zaświadczenie o wynikach egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów oraz dyplom zawodowy w zawodzie nauczonym na poziomie technika, o których mowa w przepisach o systemie oświaty; 4) świadectwo lub inny dokument uznany w Rzeczypospolitej Polskiej za dokument uprawniający do ubiegania się o przyjęcie na studia zgodnie z art. 93 ust. 3 ustawy o systemie oświaty; 5) świadectwo i inny dokument lub dyplom, o których mowa w art. 93 ust. 1 ustawy, o której mowa w pkt 4; 6) świadectwo lub dyplom uznany w Rzeczypospolitej Polskiej za dokument uprawniający do ubiegania się o przyjęcie na studia zgodnie z umową bilateralną o wzajemnym uznawaniu wykształcenia; 7) świadectwo lub inny dokument uznany za równorzędny polskiemu świadectwu dojrzałości na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 31 marca 2015 r. Na studia drugiego stopnia może być przyjęta osoba, która posiada dyplom ukończenia studiów. Przypisanie studenta do określonego kierunku studiów może nastąpić nie później niż od drugiego roku studiów (art. 69 ust. 1–4 UPSWiN).

Dyplom wydany przez uprawnioną uczelnię działającą w systemie szkolnictwa wyższego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, potwierdzający ukończenie: 1) trzyletnich studiów lub studiów pierwszego stopnia trwających co najmniej 3 lata - potwierdza w Rzeczypospolitej Polskiej posiadanie wykształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia; 2) studiów drugiego stopnia – potwierdza w Rzeczypospolitej Polskiej posiadanie wykształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia; 3) co najmniej czteroletnich studiów jednolitych - potwierdza w Rzeczypospolitej Polskiej posiadanie wykształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia, jeżeli jest uważany za równorzędny dyplomowi ukończenia studiów drugiego stopnia w państwie wydania (art. 326 ust. 1 UPSWiN).

Jeżeli dyplom potwierdzający ukończenie studiów za granicą daje prawo do kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia lub ubiegania się o nadanie stopnia doktora w państwie, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa uczelnia, która go wydała, uprawnia on w Rzeczypospolitej Polskiej odpowiednio do: 1) kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia lub na studiach podyplomowych, lub 2) ubiegania się o przyjęcie do szkoły doktorskiej lub o nadanie stopnia doktora (art. 326 ust. 2 UPSWiN).

Dyplom potwierdzający ukończenie studiów wydany przez zagraniczną uczelnię nie potwierdza posiadania w Rzeczypospolitej Polskiej wykształcenia na określonym poziomie studiów ani nie daje uprawnień, o których mowa w ust. 2, jeżeli: 1) instytucja, która go wydała, lub instytucja, w której było prowadzone kształcenie: a) nie działa w systemie szkolnictwa wyższego żadnego państwa lub b) w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa ta instytucja, w dniu wydania dyplomu nie była akredytowaną uczelnią lub realizowała program studiów nieposiadający akredytacji; 2) program studiów albo jego część realizowano niezgodnie z przepisami państwa, w którym było prowadzone kształcenie (art. 326 ust. 3 UPSWiN). Dyrektor Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej udziela, na wniosek zainteresowanego podmiotu, pisemnej informacji o dyplomie wydanym przez zagraniczną uczelnię, o poziomie studiów i statusie uczelni (art. 326 ust. 4 UPSWiN).

Świadczenia dla studentów

Zgodnie z art. 86 ust. 1 UPSWiN student może ubiegać się o: 1) stypendium socjalne, 2) stypendium dla osób niepełnosprawnych, 3) zapomogę,

4) stypendium rektora, 5) stypendium finansowane przez jednostkę samorządu terytorialnego, 6) stypendium za wyniki w nauce lub w sporcie finansowane przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną. Przyznanie świadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1–4, oraz odmowa jego przyznania następują w drodze decyzji administracyjnej (art. 86 ust. 2 UPSWiN). Na wniosek samorządu studenckiego świadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1–4, są przyznawane przez komisję stypendialną i odwoławczą komisję stypendialną. Większość członków komisji stanowią studenci. Decyzję podpisuje przewodniczący komisji albo upoważniony przez niego wiceprzewodniczący komisji (art. 86 ust. 2 UPSWiN). Rektor, w drodze decyzji administracyjnej, uchyla decyzję komisji stypendialnej lub odwoławczej komisji stypendialnej niezgodną z przepisami prawa (art. 86 ust. 4 UPSWiN). Stypendia, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1, 2 i 4, są przyznawane na semestr lub na rok akademicki i wypłacane co miesiąc przez okres do 10 miesięcy, a gdy kształcenie trwa semestr – przez okres do 5 miesięcy (art. 92 ust. 1 UPSWiN).

Pracownicy uczelni i ich wynagrodzenie

Zgodnie z art. 73 ust. 1 i 2 pkt 2 UPSWiN, zajęcia są prowadzone przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w danej uczelni, posiadających kompetencje i doświadczenie pozwalające na prawidłową realizację zajęć oraz przez inne osoby, które posiadają takie kompetencje i doświadczenie.

Pracownikami uczelni są nauczyciele akademicki oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi (art. 112 UPSWiN). Nauczycielem akademickim może być osoba, która: posiada kwalifikacje określone w ustawie i statucie; nie została ukarana karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 276 ust. 1 pkt 7 i 8 UPSWiN; spełnia wymagania, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy (art. 113 UPSWiN). Nauczyciela akademickiego zatrudnia się na stanowisku: 1) profesora; 2) profesora uczelni; 3) adiunkta; 4) asystenta (art. 116 ust. 1 UPSWiN). W ust. 4 tego artykułu wskazano, że statut uczelni może określać również inne stanowiska dla nauczycieli akademickich niż określone w ust. 1 oraz wymagania kwalifikacyjne niezbędne do ich zajmowania, a także dodatkowe wymagania kwalifikacyjne niezbędne do zajmowania stanowisk, o których mowa w ust. 1, dla poszczególnych grup pracowników, przy czym wymagania te nie mogą dotyczyć posiadania lub obowiązku uzyskania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego lub tytułu profesora. Warunki zatrudnienia na poszczególnych stanowiskach zostały określone w art. 116 ust. 2 UPSWiN.

Nawiązanie stosunku pracy z pracownikiem uczelni następuje na podstawie umowy o pracę (art. 117 ust. 1 UPSWiN). W umowie o pracę z nauczycielem akademickim wskazuje się, czy uczelnia jest podstawowym miejscem pracy, a warunkiem wskazania uczelni, jako podstawowego miejsca pracy jest zatrudnienie w niej w pełnym wymiarze czasu pracy. Nauczyciel akademicki może mieć jednocześnie tylko jedno podstawowe miejsce pracy (art. 120 ust. 1 i 2 UPSWiN).

Nauczyciel akademicki jest obowiązany do uczestniczenia w pracach organizacyjnych na rzecz uczelni oraz stałego podnoszenia kompetencji zawodowych (art. 115 ust. 2 UPSWiN). Nauczyciel akademicki, z wyjątkiem rektora, podlega ocenie okresowej, w szczególności w zakresie wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 115 UPSWiN, oraz przestrzegania przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także o własności przemysłowej. Ocena okresowa może być pozytywna albo negatywna (art. 128 ust. 1 UPSWiN).

Zgodnie z art. 22 § 1 Kodeksu pracy, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Zatrudnienie w warunkach opisanych wyżej jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy (art. 22 § 1¹ Kodeksu pracy). Nie jest dopuszczalne

zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu ww. warunków wykonywania pracy (art. 22 § 1² Kodeksu pracy).

Zgodnie z art. 329 UPSWiN instytucjami przedstawicielskimi środowiska szkolnictwa wyższego i nauki są: Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich; Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych; Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich; Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej; Krajowa Reprezentacja Doktorantów. Organy władzy publicznej zasięgają opinii instytucji przedstawicielskich w sprawach: zasad działania i kierunków rozwoju systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zarządzania uczelniami oraz w sprawach studentów, doktorantów i kadry naukowej; projektu budżetu państwa w części dotyczącej szkolnictwa wyższego i nauki; projektów aktów prawnych dotyczących systemu szkolnictwa wyższego i nauki, stosownie do art. 329 ust. 2 UPSWiN.

Uczelnie akademickie mogą utworzyć Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Publiczne uczelnie zawodowe mogą utworzyć Konferencję Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych. Niepubliczne uczelnie zawodowe mogą utworzyć Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich. Konferencje współdziałają z organami władzy publicznej w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury. Konferencje posiadają osobowość prawną (art. 337 ust. 1–5 UPSWiN). Zgodnie z art. 337 ust. 6 UPSWiN do konferencji stosuje się odpowiednio przepisy art. 10 ust. 1, art. 10a ust. 1 i 2, art. 11, art. 25, art. 28, art. 29 oraz art. 33–39 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach⁵⁴. Organem nadzorującym konferencje jest minister (art. 337 ust. 7 UPSWiN).

Przepisy UPSWiN nie wymieniają KRUA wśród instytucji przedstawicielskich środowiska szkolnictwa wyższego i nauki. Podstawa działalności KRUA zawarta jest w Statucie KRASP⁵⁵, w którym w § 4 ust. 2 wskazano, że rektorzy, o których mowa w ust. 1⁵⁶, mogą działać w ramach konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni akademickich, w tym uczelni artystycznych (§ 4 ust. 2 pkt 7). KRUA jest tego typu konferencją, gdyż zrzesza rektorów publicznych uczelni artystycznych. Statut KRASP nie zawiera szczegółowych zapisów dotyczących zasad funkcjonowania czy struktury organizacyjnej takich konferencji. Doprecyzowuje jedynie, że zasady i tryb działania konferencji mogą określać regulaminy uchwalone przez te konferencje (§ 4 ust. 3 Statutu KRASP). Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nadaje osobowość prawną jedynie trzem konferencjom (obok KRASP, także Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych oraz Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich). Konferencje poszczególnych typów uczelni, działające w ramach KRASP, osobowości prawnej nie posiadają. KRUA nie posiada więc samodzielnej zdolności prawnej oraz zdolności do wykonywania czynności prawnych, w tym do bycia podmiotem praw i obowiązków, również o charakterze majątkowym. Według § 18 Statutu KRASP, KRASP zgodnie z art. 337 ust. 4 UPSWiN, współdziała z organami władzy publicznej w sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i kultury, w tym przedstawia opinie i wnioski, w szczególności opinie i wnioski przedłożone przez konferencje rektorów będące członkami KRASP, przyjęte lub poparte przez właściwy organ KRASP. Na gruncie zarówno przepisów UPSWiN, jak i Statutu KRASP, konferencje poszczególnych typów uczelni nie mają samodzielnych kompetencji decyzyjnych i sprawczych w zakresie dotyczącym zadań, o których mowa art. 329 ust. 2 UPSWiN. Nie jest wykluczone, by konferencje te mogły stanowić ciała doradcze ministrów nadzorujących określone typy uczelni akademickich. W § 2 Statutu KRASP wskazano, że działalność KRASP nie narusza niezależności i samorządności konferencji rektorów poszczególnych typów uczelni działających w ramach KRASP. Działalność KRASP nie podlega finansowaniu z budżetu państwa. KRASP

⁵⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 2261.

⁵⁵ <https://www.krasp.org.pl/o-krasp/statut> [data dostępu: 25 października 2024 r.].

⁵⁶ Tj. rektorzy reprezentujący uczelnie, które utworzyły KRASP.

utrzymuje się ze składek wnoszonych przez uczelnie członkowskie i uczelnie stowarzyszone. W świetle art. 404 ust. 5 UPSWiN, instytucji przedstawicielskiej środowiska szkolnictwa wyższego i nauki może zostać zlecone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, wykonanie określonego zadania w zakresie jej działalności statutowej, wraz z zapewnieniem jej środków na jego realizację. KRASP w myśl odesłania do art. 35 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, zawartego w art. 337 ust. 6 UPSWiN, może otrzymywać dotacje według zasad określonych w odrębnych przepisach.

Zapewnienie warunków do realizacji podstawowych zadań uczelni

Zgodnie z art. 49 ust. 1 UPSWiN, uczelnia zapewnia warunki, w tym infrastrukturę, niezbędne do realizacji swoich podstawowych, wynikających z ustawy, zadań.

Art. 49 ust. 2 UPSWiN przewiduje, że w uczelni działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi biblioteka. Uczelnia może przetwarzać określone w jej statucie dane osobowe osób korzystających z tego systemu.

W myśl art. 51 ust. 1 UPSWiN, rektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pracy i kształcenia w szczególności przez udostępnienie odpowiedniej infrastruktury oraz prowadzenie szkoleń. Szczegółowe uwarunkowania dotyczące zapewnienia w uczelni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia znalazły wyraz w rozporządzeniu w sprawie bhp.

Obowiązki w zakresie utrzymania i użytkowania obiektów budowlanych i ochrony przeciwpożarowej

Prawo budowlane normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbioru obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Obowiązki właściciela lub zarządcy obiektu budowlanego w zakresie utrzymania i użytkowania obiektów budowlanych zostały określone w rozdziale 6 ustawy Prawo budowlane. Zgodnie z art. 61 ustawy Prawo budowlane właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany utrzymywać i użytkować obiekt przestrzegając zasad, o których mowa w art. 5 ust. 2 tej ustawy, oraz zapewnić, dochowując należytej staranności, bezpieczne użytkowanie obiektu w razie wystąpienia czynników zewnętrznych oddziałujących na obiekt, związanych z działaniem człowieka lub sił natury, takich jak: wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, osuwiska ziemi, pożary lub powodzie, w wyniku których następuje uszkodzenie obiektu budowlanego lub bezpośrednie zagrożenie takim uszkodzeniem, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy Prawo budowlane, obiekty powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli: 1) okresowej, co najmniej raz w roku, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego (a w trakcie tej kontroli, należy dokonać sprawdzenia wykonania zaleceń z poprzedniej kontroli): elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu; instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska; instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych), 2) okresowej, co najmniej raz na pięć lat, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, estetyki obiektu budowlanego oraz jego otoczenia; kontrolą tą powinno być objęte również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażenia, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów.

Właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu budowlanego, na których spoczywają obowiązki w zakresie napraw, określone w przepisach odrębnych lub umowach, są obowiązani w czasie lub bezpośrednio po przeprowadzonej kontroli stanu technicznego obiektu budowlanego lub jego części, usunąć stwierdzone uszkodzenia oraz uzupełnić braki, które mogłyby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska, a w szczególności katastrofę budowlaną, pożar, wybuch, porażenie prądem elektrycznym albo zatrucie gazem. Obowiązek ten powinien być potwierdzony

w protokole z kontroli obiektu budowlanego. Osoba dokonująca kontroli jest obowiązana bezzwłocznie przesłać kopię tego protokołu do powiatowego inspektora nadzoru budowlanego (art. 70 ustawy Prawo budowlane).

Przez zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części rozumie się w szczególności podjęcie bądź zaniechanie w obiekcie budowlanym lub jego części działalności zmieniającej warunki: bezpieczeństwa pożarowego, powodziowego, pracy, zdrowotne, higieniczno-sanitarne, ochrony środowiska bądź wielkość lub układ obciążeń (art. 71 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane). Zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części wymaga zgłoszenia organowi administracji architektoniczno-budowlanej. W zgłoszeniu należy określić dotychczasowy i zamierzony sposób użytkowania obiektu budowlanego lub jego części. Do zgłoszenia należy dołączyć dokumenty określone w 71 ust. 2 pkt 1-6 ustawy Prawo budowlane. Zgłoszenia należy dokonać przed dokonaniem zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części. Zmiana sposobu użytkowania może nastąpić, jeżeli w terminie 30 dni, od dnia doręczenia zgłoszenia, organ administracji architektoniczno-budowlanej, nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji i nie później niż po upływie 2 lat od doręczenia zgłoszenia (art. 71 ust. 4 ustawy Prawo budowlane). W razie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części bez wymaganego zgłoszenia (art. 71a ustawy Prawo budowlane), organ nadzoru budowlanego, w drodze postanowienia wstrzymuje użytkowanie obiektu budowlanego lub jego części i nakłada obowiązek przedstawienia w wyznaczonym terminie dokumentów, o których mowa w art. 71 ust. 2 ww. ustawy.

Przepis art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie ppoż. stanowi, że właściciel budynku, obiektu budowlanego lub terenu, zapewniając ich ochronę przeciwpożarową, jest obowiązany: przestrzegać przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych; wyposażyć budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice; zapewnić konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie; zapewnić osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji; przygotować budynek, obiekt budowlany lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej; zapoznać pracowników z przepisami przeciwpożarowymi; ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Według art. 4 ust. 1a ww. ustawy, odpowiedzialność za realizację obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w ust. 1, stosownie do obowiązków i zadań powierzonych w odniesieniu do budynku, obiektu budowlanego lub terenu, przejmuje – w całości lub w części – ich zarządca lub użytkownik, na podstawie zawartej umowy cywilnoprawnej ustanawiającej zarząd lub użytkowanie. W przypadku gdy umowa taka nie została zawarta, odpowiedzialność za realizację obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej spoczywa na faktycznie władającym budynkiem, obiektem budowlanym lub terenem.

Publiczne uczelnie w systemie finansów publicznych

Zgodnie z art. 9 ust. 11 Ufp uczelnie publiczne są jedną z kategorii jednostek tworzących sektor finansów publicznych. Znajdują zatem do nich zastosowanie przepisy tej ustawy.

W szczególności, uczelnie publiczne mogą ponosić wydatki na cele i w wysokościach ustalonych w planie finansowym i zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków (art. 44 ust. 1 i 2 Ufp). Zobowiązane są również do dokonywania wydatków: w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów; w sposób umożliwiający terminową realizację zadań oraz w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań (art. 44 ust. 3 Ufp). Jako jednostki sektora finansów publicznych, publiczne

uczelnie zawierają umowy, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane, na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej (art. 44 ust. 4 Ufp). Zgodnie z art. 16 Pzp zamawiający przygotowuje i przeprowadza postępowanie o udzielenie zamówienia w sposób: 1) zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców; 2) przejrzysty; 3) proporcjonalny. Przesłanki udzielenia zamówienia z wolnej ręki zostały określone w art. 214 Pzp.

Jako jednostki sektora finansów publicznych, uczelnie publiczne są obowiązane do ustalania przypadających im należności pieniężnych, w tym mających charakter cywilnoprawny, oraz terminowego podejmowania w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania (art. 42 ust. 5 Ufp). Jednostki sektora finansów publicznych mogą odstąpić od podejmowania w stosunku do zobowiązanego czynności zmierzających do wykonania zobowiązania, jeżeli zachodzą przesłanki odstąpienia przez te jednostki od czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 42 ust. 6 Ufp). Należności pieniężne mające charakter cywilnoprawny, przypadające organom administracji rządowej, państwowym jednostkom budżetowym i państwowym funduszom celowym, mogą być umarżane w całości albo w części lub ich spłata może być odraczana lub rozkładana na raty (art. 55 Ufp).

Art. 52 ust. 2 Ufp przewiduje, że ujęte w rocznych planach finansowych jednostek sektora finansów publicznych: przychody - stanowią prognozy ich wielkości, a koszty - mogą ulec zwiększeniu, jeżeli:

- a) zrealizowano przychody wyższe od prognozowanych,
- b) zwiększenie kosztów nie spowoduje zwiększenia dotacji z budżetu lub zwiększenia planowanego stanu zobowiązań.

Wyżej wymienione zmiany w zakresie przychodów i kosztów wymagają dokonania zmian w rocznym planie finansowym (art. 52 ust. 3 Ufp).

Kierownik jednostki sektora finansów publicznych jest odpowiedzialny co do zasady za całość gospodarki finansowej tej jednostki (art. 53 ust. 1 Ufp). Może on powierzyć określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej pracownikom jednostki. Przyjęcie obowiązków przez te osoby powinno być potwierdzone dokumentem w formie odrębnego imiennego upoważnienia albo wskazania w regulaminie organizacyjnym tej jednostki (art. 53 ust. 2 Ufp).

Jak w każdej innej jednostce sektora finansów publicznych, w publicznych uczelniach funkcjonuje kontrola zarządcza. Jest to - zgodnie z art. 68 ust. 1 Ufp ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Art. 68 ust. 2 Ufp stanowi, że celem kontroli zarządczej jest zapewnienie w szczególności: zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi; skuteczności i efektywności działania; wiarygodności sprawozdań; ochrony zasobów; przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania; efektywności i skuteczności przepływu informacji; zarządzania ryzykiem. Zgodnie z art. 69 ust. 1 Ufp zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej należy do obowiązków kierownika jednostki sektora finansów publicznych, tj. w przypadku publicznych uczelni - do rektora.

Minister Finansów określa w formie komunikatu i ogłasza, w Dzienniku Urzędowym Ministra Finansów, standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, zgodne z międzynarodowymi standardami. Minister Finansów, na podstawie art. 69 ust. 3 Ufp wydał komunikat Nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁵⁷.

Jeżeli kwota ujętych w planie rzeczowo-finansowym przychodów lub kosztów publicznych uczelni zawodowych przekroczyła wysokość 40 000 tys. zł, są one

⁵⁷ Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84.

zobowiązane do prowadzenia audytu wewnętrznego (art. 274 ust 2 pkt 2 Ufp). Jest on działalnością niezależną i obiektywną, której celem jest wspieranie ministra kierującego działem lub kierownika jednostki w realizacji celów i zadań przez systematyczną ocenę kontroli zarządczej oraz czynności doradcze. Ocena kontroli zarządczej dotyczy w szczególności jej adekwatności, skuteczności i efektywności w jednostce (art. 274 Ufp).

Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowywaniem, w szczególności: 1) gromadzenie dochodów i przychodów publicznych; 2) wydatkowanie środków publicznych; 3) finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa; 4) zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne; 5) zarządzanie środkami publicznymi; 6) zarządzanie długiem publicznym; 7) rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej (art. 3 Ufp). Jednostki sektora finansów publicznych sporządzają sprawozdania z wykonania procesów, o których mowa w art. 3 (art. 41 ust. 1 Ufp). Zgodnie z art. 41 ust. 5 Ufp Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, określa, w drodze rozporządzenia: 1) rodzaje, formy, terminy i sposoby sporządzania przez jednostki sektora finansów publicznych sprawozdań w zakresie ogółu operacji finansowych, w szczególności w zakresie należności i zobowiązań, w tym państwowego długu publicznego oraz udzielonych poręczeń i gwarancji; 2) odbiorców sprawozdań, o których mowa w pkt 1. Aktualnie obowiązuje rozporządzenie w sprawie sprawozdań w zakresie operacji finansowych i dotyczy sprawozdań Rb-Z i Rb-N. W myśl § 6 ust. 1 pkt 5 ww. rozporządzenia, sprawozdania, w imieniu jednostki, są sporządzane i przekazywane w zakresie operacji finansowych: pozostałych państwowych i samorządowych jednostek posiadających osobowość prawną przez kierowników tych jednostek.

**Gospodarka
finansowa uczelni
publicznych
w świetle UPSWiN**

Przeznaczenie środków finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę zostało określone w art. 365 pkt 1–15 UPSWiN. Zgodnie z art. 365 pkt 1 i 2 UPSWiN przeznacza się na: 1) utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego, w tym: a) kształcenie studentów na studiach stacjonarnych, b) utrzymanie i rozwój uczelni, w tym domów i stołówek studenckich oraz realizację inwestycji w obszarze działalności dydaktycznej, c) rozwój zawodowy pracowników uczelni, d) przedsięwzięcie „Dydaktyczna inicjatywa doskonałości”; 2) utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym: a) prowadzenie działalności naukowej, b) realizację inwestycji w obszarze działalności badawczej, c) kształcenie w szkole doktorskiej, d) komercjalizację wyników działalności naukowej oraz know-how związanego z tymi wynikami, e) program „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”, f) program „Regionalna inicjatywa doskonałości”, g) rozwój zawodowy pracowników naukowych w instytutach PAN, instytutach badawczych oraz instytutach międzynarodowych. Środki finansowe na szkolnictwo wyższe i naukę przeznacza się, między innymi, również na świadczenia, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1–4 ww. ustawy (art. 365 pkt 3 UPSWiN).

Zgodnie z art. 366 ust. 2 UPSWiN środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 1 i 2 UPSWiN, dla publicznych uczelni akademickich są przyznawane w ramach jednej subwencji.

W uzasadnionych przypadkach minister może dokonać zwiększenia wysokości subwencji przyznanej ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c, pkt 2 lit. a–d i g oraz pkt 2a UPSWiN, oraz dotacji przyznanej ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 3 UPSWiN, uwzględniając potrzeby związane z kształceniem lub działalnością naukową, w szczególności z:

1. realizacją zadania szczególnie istotnego dla polityki naukowej państwa;
2. wystąpieniem zdarzenia losowego zakłócającego lub uniemożliwiającego prawidłowe prowadzenie kształcenia lub działalności naukowej;
3. wzrostem liczby studentów uprawnionych do świadczeń, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1–4 (art. 368 ust. 8 UPSWiN).

Minister może dokonać zwiększenia wysokości subwencji przyznanej ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c, pkt 2 lit. a–d i g UPSWiN oraz pkt 2a UPSWiN, oraz dotacji przyznanej ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 3 UPSWiN, uwzględniając wysokość środków finansowych pozostających w jego dyspozycji oraz: 1) rodzaj podmiotu systemu szkolnictwa wyższego i nauki lub 2) jakość prowadzonego kształcenia lub działalności naukowej (art. 368 ust. 9 UPSWiN).

Minister ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej komunikaty o wysokości: 1) subwencji ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c i pkt 2 lit. a–d i g UPSWiN, lub dotacji ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 3 i 6 UPSWiN; 2) dotacji ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 3 i 6 UPSWiN, podlegających zwrotowi zgodnie z art. 416 UPSWiN; 3) zwiększeń, o których mowa w art. 368 ust. 9 UPSWiN. Do ustalania wysokości subwencji ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c i pkt 2 lit. a–d i g UPSWiN, dotacji ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 3 i 6 UPSWiN, oraz dokonywania zwiększeń, o których mowa w art. 368 ust. 9 UPSWiN, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵⁸ (art. 368 ust. 10 i 11 UPSWiN).

Minister przyznaje środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 5 UPSWiN, oraz dokonuje zwiększeń, o których mowa w art. 368 ust. 8 UPSWiN, na wniosek w drodze decyzji administracyjnej. W przypadku naruszenia procedury przyznawania środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 5 UPSWiN, oraz dokonywania zwiększeń, o których mowa w art. 368 ust. 8 UPSWiN, przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Do postępowań w sprawach przyznawania środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 5 UPSWiN, a także dokonywania zwiększeń, o których mowa w art. 368 ust. 8 UPSWiN, nie stosuje się przepisów art. 10, art. 35–37, art. 61 § 4, art. 79a, art. 81 oraz art. 96a–96n k.p.a. (art. 369 ust. 1–3 UPSWiN).

W myśl z art. 460 ust. 4 UPSWiN środki, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c, pkt 2 lit. a–d, pkt 3, pkt 4 lit. a i pkt 6 UPSWiN oraz dotację podmiotową, o której mowa w art. 459 pkt 4 UPSWiN na zadania związane z działalnością kulturalną w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, przyznaje uczelniom artystycznym minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 8 UPSWiN oraz w art. 460 ust. 4 UPSWiN są przyznawane z części budżetowej, której dysponentem jest minister nadzorujący uczelnię (art. 460 ust. 8 i 9 UPSWiN).

Zgodnie z art. 462 ust. 1 UPSWiN wysokość subwencji ze środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c i pkt 2 lit. a–d UPSWiN, jest ustalana na podstawie algorytmów. Na podstawie art. 462 ust. 2 UPSWiN Minister wydał rozporządzenie w sprawie podziału środków finansowych, w którym określił sposób podziału dla uczelni artystycznych środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 1 lit. a–c, pkt 2 lit. a–d oraz art. 459 pkt 4 UPSWiN.

W art. 371 UPSWiN określono, że w formie subwencji przyznaje się środki, o których mowa w art. 365 pkt 1–2a UPSWiN, w formie dotacji podmiotowej przyznaje się środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 3, 5 i 6 UPSWiN, natomiast w formie dotacji – celowej przyznaje się środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 2b, 4, 10–12 i 13b UPSWiN.

Uczelnia publiczna prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie planu rzeczowo-finansowego, zgodnie z przepisami o finansach publicznych (art. 408 ust. 1 UPSWiN).

⁵⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 572, dalej: k.p.a.

Rachunkowość winna być prowadzona zgodnie z przepisami o rachunkowości, z uwzględnieniem zasad określonych w UPSWiN. Rokiem obrotowym w uczelni jest rok kalendarzowy (art. 408 ust. 3 i 4 UPSWiN).

Zgodnie z art. 406 UPSWiN, przychodami uczelni publicznej są w szczególności środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 1, 2 i 5 UPSWiN.

Uczelnia posiada FS i FWON oraz fundusz zasadniczy i ewentualnie inne fundusze, których utworzenie przewidują odrębne przepisy lub statut (art. 409 ust. 1 i 2 UPSWiN).

Zysk netto uczelni publicznej przeznacza się na fundusz zasadniczy. Stratę netto uczelni publicznej pokrywa się z funduszu zasadniczego. Zysk netto uczelni niepublicznej przeznacza się na cele statutowe (art. 409 ust. 3–5 UPSWiN).

Wartość mienia uczelni odzwierciedla fundusz zasadniczy (art. 411 ust. 1 UPSWiN).

W uczelni publicznej środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne podlegają amortyzacji na zasadach określonych w odrębnych przepisach, z wyjątkiem budynków i lokali oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej, których wartość podlega odpisom umorzeniowym (art. 411 ust. 2 UPSWiN).

Warunki umorzenia należności finansowych z urzędu lub na wniosek dłużnika zostały określone w art. 384 i 385 UPSWiN. Do należności pieniężnych mających charakter cywilnoprawny, przypadających uczelniom publicznym stosuje się odpowiednio art. 55 Ufp (art. 386 UPSWiN).

W art. 79 ust. 1 i 2 UPSWiN określono rodzaje działalności edukacyjnej, za które uczelnia może pobierać opłaty. Warunki i tryb zwalniania z tych opłat ustala uczelnia. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 80 ust. 1 UPSWiN wysokość opłat za usługi edukacyjne nie może przekraczać kosztów niezbędnych do utworzenia i prowadzenia studiów oraz przygotowania i wdrażania strategii uczelni. Uczelnia przed rozpoczęciem rekrutacji ustala opłaty pobierane od studentów oraz ich wysokość. Ustalenie opłat wymaga zasięgnięcia opinii samorządu studenckiego (art. 80 ust. 2 UPSWiN).

Zgodnie z art. 324 ust. 1 UPSWiN cudzoziemiec może być zwolniony z opłat, o których mowa w art. 79 ust. 1 pkt 2, 3 i 5 oraz art. 163 ust. 2, na zasadach określonych w umowie między uczelniami albo umowie międzynarodowej. Zwolnienie cudzoziemca z tych opłat może nastąpić również na podstawie: 1) decyzji administracyjnej rektora, dyrektora instytutu PAN lub dyrektora instytutu badawczego; 2) decyzji ministra lub decyzji dyrektora NAWA w odniesieniu do jej stypendystów.

Zgodnie z art. 407 UPSWiN, środki finansowe z subwencji i dotacji gromadzi się na odrębnym rachunku bankowym, z tym, że uczelnia publiczna gromadzi środki finansowe z subwencji na rachunku, którego obsługę prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego.

Zgodnie z art. 410 UPSWiN, roczne sprawozdanie finansowe uczelni publicznej podlega badaniu przez firmę audytorską wybraną przez radę uczelni.

Konsekwencje wykorzystania dotacji lub subwencji niezgodnie z przeznaczeniem, nienależnego pobrania lub pobrania w nadmiernej wysokości

Stosownie do art. 169 ust. 1 Ufp dotacje udzielone z budżetu państwa: 1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem, 2) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości – podlegają zwrotowi do budżetu państwa wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia okoliczności, o których mowa w pkt 1 lub pkt 2. Dotacjami pobranymi w nadmiernej wysokości są dotacje otrzymane z budżetu państwa w wysokości wyższej niż określona w odrębnych przepisach, umowie lub wyższej niż niezbędna na dofinansowanie lub finansowanie dotowanego zadania. Dotacjami nienależnymi są dotacje udzielone bez podstawy prawnej. Zwrotowi do budżetu państwa podlega ta część dotacji, która została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem, nienależnie udzielona lub pobrana w nadmiernej wysokości.

Odsetki od dotacji podlegających zwrotowi do budżetu państwa nalicza się, począwszy od dnia: 1) przekazania z budżetu państwa dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, 2) stwierdzenia nieprawidłowego naliczenia lub nienależnego pobrania dotacji – z zastrzeżeniem, że jeżeli dotacja stanowi pomoc publiczną, w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, odsetki nalicza się od dnia przekazania dotacji beneficjentowi. W przypadku niedokonania zwrotu dotacji w terminie, o którym mowa w ust. 1 oraz w art. 150 pkt 5, art. 151 ust. 2 pkt 6, art. 168 ust. 1 i 2, organ lub inny dysponent części budżetowej, który udzielił dotacji, wydaje decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki (art. 169 ust. 1–6 Ufp). Do subwencji dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki przepisy ust. 1–6 stosuje się odpowiednio (art. 169 ust. 7 Ufp).

Naruszenie dyscypliny finansów publicznych

Zgodnie z art. 9a ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych⁵⁹ naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest: 1) przekazanie lub udzielenie subwencji dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki z naruszeniem zasad lub trybu przekazywania lub udzielania tej subwencji; 2) wydatkowanie subwencji dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki niezgodnie z przeznaczeniem; 3) niedokonanie w terminie zwrotu subwencji dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w należytym wysokości. W myśl art. 10 UNDFP, naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest dokonanie zmiany w planie, stanowiącym podstawę gospodarki finansowej jednostki sektora finansów publicznych bez upoważnienia albo z przekroczeniem zakresu upoważnienia. W art. 11 ust. 1 UNDFP wskazano natomiast, że naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest dokonanie wydatku ze środków publicznych bez upoważnienia określonego ustawą budżetową, uchwałą budżetową lub planem finansowym albo z przekroczeniem zakresu tego upoważnienia lub z naruszeniem przepisów dotyczących dokonywania poszczególnych rodzajów wydatków. Naruszenia związane z gospodarowaniem środkami unijnymi oraz zagranicznymi zostały określone w art. 13 UNDFP. Ponadto, zgodnie z art. 15 ust. 1 UNDFP, naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest zaciągnięcie lub zmiana zobowiązania bez upoważnienia określonego planem finansowym albo z przekroczeniem zakresu tego upoważnienia lub z naruszeniem przepisów dotyczących zaciągania lub zmiany zobowiązań przez jednostkę sektora finansów publicznych, natomiast zgodnie z art. 16 ust. 1 – naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest niewykonanie w terminie zobowiązania jednostki sektora finansów publicznych, w tym obowiązku zwrotu należności celnej, podatku, nadpłaty lub nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne, którego skutkiem jest zapłata odsetek, kar lub opłat albo oprocentowanie tych należności. W myśl art. 17 ust. 1b pkt 2 ww. ustawy naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest udzielenie zamówienia publicznego z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych dotyczących przesłanek stosowania trybu negocjacji bez ogłoszenia lub zamówienia z wolnej ręki. Zgodnie z art. 18 pkt 2 UNDFP naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest niesporządzenie lub nieprzekazanie w terminie sprawozdania z wykonania procesów gromadzenia środków publicznych i ich rozdysponowania albo wykazanie w tym sprawozdaniu danych niezgodnych z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Zasady rachunkowości w świetle Uor

Zasady rachunkowości zostały określone w Uor. Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 7 Uor aktywa i pasywa wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy w następujący sposób: należności i udzielone pożyczki – w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem zasady ostrożności, z zastrzeżeniem pkt 7a. W myśl art. 46 ust. 2a Uor aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wykazuje się w bilansie w kwocie netto po kompensacie, jeżeli jednostka ma bezwarunkowe prawo do kompensaty aktywów i zobowiązań danego rodzaju i zamierza je rozliczyć w kwocie netto albo jednocześnie wydać składnik aktywów finansowych i rozliczyć zobowiązanie finansowe.

⁵⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 104., dalej: UNDFP.

Zasady dotyczące nadzoru sprawowanego nad uczelniami artystycznymi w świetle UPSWiN

Minister, zgodnie z art. 433 ust. 2 UPSWiN, sprawuje nadzór nad uczelniami artystycznymi na zasadach określonych w dziale XIII tej ustawy.

Minister sprawuje nadzór nad uczelniami w zakresie zgodności działania z przepisami prawa oraz prawidłowości wydatkowania środków publicznych (art. 426 ust. 1 pkt 1 UPSWiN). W myśl art. 427 ust. 1 UPSWiN Minister może żądać informacji i wyjaśnień od uczelni, a także dokonywać kontroli ich działalności w zakresie określonym w art. 426 ust. 1 ww. ustawy. Do kontroli, o której mowa w art. 427 ust. 1, stosuje się przepisy o kontroli w administracji rządowej (art. 428 ust. 1 UPSWiN), tj. przepisy ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej. Z kolei stosownie do art. 427 ust. 2 pkt 1 UPSWiN Minister stwierdza nieważność aktu wydanego przez organy uczelni, z wyłączeniem uchwały, o której mowa w art. 192 ust. 2 i 3 oraz art. 221 ust. 14 UPSWiN, i decyzji administracyjnej – w przypadku stwierdzenia ich niezgodności z przepisami prawa. Według art. 427 ust. 4 pkt 1 UPSWiN Minister, w przypadku gdy uczelnia narusza przepisy prawa lub pozwolenie na utworzenie studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu – wzywa do zaprzestania tej działalności i usunięcia naruszenia, określając termin usunięcia naruszenia. Jeżeli uczelnia, nie zrealizowała wniosków lub zaleceń sporządzonych w wyniku kontroli, o której mowa w art. 427 ust. 1 UPSWiN, przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio (art. 427 ust. 5 UPSWiN). W przypadku niezrealizowania wezwania, o którym mowa w ust. 4, minister, w drodze decyzji administracyjnej, może zawiesić rekrutację na studia lub do szkoły doktorskiej na kolejny rok akademicki. Decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. W przypadku stwierdzenia, że uczelnia prowadzi studia z naruszeniem przepisów art. 53, art. 57 lub art. 60 ust. 2 UPSWiN, minister, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje uczelni zaprzestanie tej działalności. Decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności (art. 427 ust. 6 i 7 UPSWiN).

W myśl art. 429 UPSWiN rektor zawiadamia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki i ministra nadzorującego uczelnię oraz PKA o: 1) utworzeniu studiów na podstawie art. 53 ust. 7–9, 2) rozpoczęciu i zaprzestaniu prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu, 3) zaprzestaniu spełniania warunków do prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu – w terminie miesiąca od dnia zaistnienia tych okoliczności.

W art. 431 ust. 1 UPSWiN wskazano katalog przypadków, w których Minister może nałożyć na uczelnię administracyjną karę pieniężną. Wpływy z ww. kar stanowią dochód budżetu państwa (art. 431 ust. 3 UPSWiN). Nakładanie administracyjnym kar pieniężnych następuje na zasadach określonych w rozdziale IVA k.p.a.

Zgodnie z art. 432 ust. 1 UPSWiN w przypadku stwierdzenia naruszenia przez rektora przepisów prawa, Minister może wystąpić do kolegium elektorów albo podmiotu, który dokonał wyboru rektora, albo go powołał z wnioskiem o odwołanie rektora. Do czasu rozpatrzenia wniosku o odwołanie rektora Minister może zawiesić go w pełnieniu funkcji (art. 432 ust. 3 UPSWiN). W myśl art. 432 ust. 5 ww. ustawy, jeżeli rektor rażąco lub uporczywie narusza przepisy prawa, Minister może go odwołać, po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz właściwej konferencji, o której mowa w art. 329 ust. 1 pkt 2-4. Opinie są przedstawiane w terminie 30 dni od dnia doręczenia wniosku o ich wydanie. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, wymóg zasięgnięcia opinii uważa się za spełniony. W przypadku odwołania rektora przez ministra, przepisy art. 24 ust. 7 i 8 stosuje się odpowiednio.

W przypadku stwierdzenia naruszenia przez radę uczelni przepisów prawa, Minister występuje do senatu z wnioskiem o skrócenie kadencji rady. Przepisy ust. 2–5 stosuje się odpowiednio (art. 432 ust. 6 UPSWiN).

Zgodnie z art. 435 ust. 1 UPSWiN przez ministra wskazanego w art. 24 ust. 4 i ust. 9 pkt 1, art. 35 ust. 8, art. 36 ust. 3, 4, 7, 8, 13, 14 i 17, art. 50 ust. 7 pkt 2, art. 140 ust. 1, art. 159 ust. 3-5, art. 293 ust. 5, art. 299 ust. 1, art. 323 ust. 1 pkt 3, ust. 2 i 3, art. 324 ust. 1 pkt 2, art. 359 ust. 1 i 2, art. 404 ust. 1, art. 418 ust. 3, 6 i 8, art. 419 ust. 4 tej ustawy oraz: 1) art. 368 ust. 8-10 i art. 369 ust. 1 UPSWiN - w zakresie dokonywanych zwiększeń, 2) art. 380 ust. 1, art. 384 ust. 1 i art. 385 UPSWiN - w zakresie przyznawanych środków finansowych - w odniesieniu do uczelni wojskowej, uczelni służb państwowych, uczelni artystycznej, uczelni medycznej i uczelni morskiej należy rozumieć ministra nadzorującego uczelnię.

Minister określił w zarządzeniu z dnia 11 stycznia 2024 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa⁶⁰, zakres i tryb sprawowania nadzoru i kontroli wynikający z art. 175 ust. 1 i 2 Ufp, obejmujący w szczególności: 1) całość gospodarki finansowej, w tym: a) prawidłowość i terminowość pobierania dochodów, b) zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem, c) prawidłowość wykorzystania środków finansowych, w tym zakres realizowanych zadań, d) dokonywaną przez jednostki wstępną ocenę celowości poniesionych wydatków, e) realizację właściwych procedur; 2) prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa pod względem zgodności z przeznaczeniem; 3) realizację zadań finansowanych z budżetu państwa, w tym relację między wysokością wykorzystanej dotacji a stopniem realizacji zadań przewidzianych do sfinansowania z tej dotacji; 4) efektywność i skuteczność realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów; 5) realizację działalności merytorycznej w stosunku do założeń zawartych w planie - z wyłączeniem jednostki, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 6; 6) prawidłowość i terminowość dokonywania zmian w planie finansowym (§ 4 ww. zarządzenia).

⁶⁰ Dz. Urz. MKiDN poz.4.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571).
2. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623).
3. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2024 r. poz. 725, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 104).
7. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 275, ze zm.).
8. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465, ze zm.).
9. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1050, ze zm.).
10. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224).
11. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572).
12. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, ze zm.).
13. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2787).
14. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. poz. 1818; utrata mocy obowiązywania z dniem 11 listopada 2022 r.).
15. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. poz. 2202, ze zm.).
16. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 453).
17. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2018 r. w sprawie sposobu zapewnienia w uczelni bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i kształcenia (Dz. U. poz. 2090).
18. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2018 r. w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1407).
19. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz. U. poz. 1787).
20. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on (Dz. U. z 2022 r. poz. 700; utrata mocy obowiązywania z dniem 24 września 2024 r.).
21. Rozporządzenie Ministra Nauki z dnia 12 września 2024 r. w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on (Dz. U. poz. 1403).
22. Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 652).

23. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu podziału środków finansowych dla uczelni artystycznych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego, potencjału badawczego oraz na zadania związane z działalnością kulturalną (Dz.U z 2023 r. poz. 2174).
24. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 2718; utrata mocy obowiązywania z dniem 15 maja 2024 r.).
25. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 maja 2024 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 740);
26. Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 października 2013 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa (Dz. Urz. MKiDN poz. 43; utrata mocy obowiązywania z dniem 11 stycznia 2024 r.).
27. Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 11 stycznia 2024 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa (Dz. Urz. MKiDN poz.4).
28. Komunikat Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84).
29. Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub przez niego nadzorowanych (M.P. poz. 222).

6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
8. Przewodniczący Komisji Edukacji i Nauki Sejmu RP
9. Przewodniczący Komisji Nauki Senatu RP
10. Minister Nauki
11. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
12. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich
13. Rektorzy publicznych uczelni muzycznych